

Ingrid Sundin

Från: Länsstyrelsen Jämtlands län <jamtland@lansstyrelsen.se>
Skickat: den 1 november 2022 13:35
Till: Bergs Kommun; Herjedalen Kommun; Åre Kundstjänst; Registrator Skogsstyrelsen;



Ämne: Förslag för bildande av naturreservatet Vålådalen Åre kommun

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Slutfört

Kategorier: Ingrid
AppServerName: p360_prod
DocumentID: RR 2022-265:01
DocumentIsArchived: -1

Med vänlig hälsning

Centralskolan/Registrator
Länsstyrelsen Jämtlands län
831 86 ÖSTERSUND
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon växel: 010-225 30 00
Webb: www.lansstyrelsen.se/jamtland

[Så hanterar vi dina personuppgifter | Länsstyrelsen Jämtland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Dessa filer är bifogade i meddelandet:

Filnamn	Storlek
förslag.pdf	70 MB
Följebrev remiss kännedom Vålådalen.docx	500 KB

Klicka på följande länk för att ladda ner de bifogade filerna:
<https://filskick.lansstyrelsen.se/message/eo2aN14VUv2HKoApO16Tqa>

De bifogade filerna är tillgängliga fram till: 2022-12-01.

Meddelande från Länsstyrelserna:

Tryck aldrig på en fil eller länk i ett mejl om du är osäker på vem som har skickat mejlet eller inte vet vad länken går till. Om du är osäker på vad länken innehåller men att du känner igen avsändaren ber vi dig att först kontakta avsändaren och fråga om innehållet i mejlet innan du använder dig av länkar eller filer i mejlet.

[Information in english](#)

Remiss

Datum
2022-11-01

Dnr (anges vid skriftväxling)
511-7701-2022



Förslag till beslut för bildande av det naturreservatet Vålådalen Åre kommun, Jämtlands län

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till beslut, inklusive skötselplan, för naturreservatet Vålådalen. Detta sänds nu till er för kännedom.

Om ni har några synpunkter på förslaget till naturreservat är det viktigt att framföra dessa till Länsstyrelsen inom angiven tid. Risken finns annars att Länsstyrelsen fattar beslut utan att ha vägt in era eventuella synpunkter.

Synpunkter tas emot skriftligen och ska ha inkommit till Länsstyrelsen **senast 2 december 2022**. Märk brevet med diarienummer 511-7701-2022 och skicka det till Länsstyrelsen Jämtland, 831 86 Östersund eller via e-post till jamtland@lansstyrelsen.se.

Har ni frågor eller vill ha ytterligare information om ärendet, kontakta undertecknad.

Med vänlig hälsning

Ulrika Karlsson, ulrika.karlsson@lansstyrelsen.se
Projektledare, Länsstyrelsen Jämtlands län

Bilaga

Förslag till beslut om bildande av naturreservat, inklusive bilagor

Sändlista

Remiss, med bilagor

Åre kommun, kundtjanst@are.se
Bergs kommun, bergs.kommun@berg.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se
Försvarmakten, exp-hkv@mil.se
Naturskyddsföreningen Jämtland-Härjedalen,
kansli.mitt@naturskyddsforeningen.se
Jägareförbundet, linnea.aronsson@jagareforbundet.se
Jämtlands ornitologiska förening, info@jorf.se
Jämtlands botaniska sällskap, brunkulla@jamtflora.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se



Länsstyrelsen
Jämtlands län

Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
Statens jordbruksverk jordbruksverket@jordbruksverket.se
Sametinget, kansli@sametinget.se
Regelrådet, regelradet.se
Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se
Svenska Turistföreningen, jenny.engstrom@stfturist.se
Jämtland-Härjedalen Turism, mats.forslund@jht.se
Södra Årefjällen Turism Ek för, jonas.agren@glimstedt.se
Åre Destination, info@aredestination.com
Åre Bergscyklister, info@arebergscyklister.se
Friluftsförbundet, lars.lundstrom@friluftsförbundet.se
Friluftsförbundet Region Mitt, regionmitt@friluftsförbundet.se
Ekoturismföreningen, info@naturturismforetagen.se

Fångåmons jaktlag 1
Fångåmons jaktlag 2
Jaktlag Långström
Södra Håckren älgskötselområde Anders.johansson@sveaskog.se
Östra Vålådalens jaktlag
Ottsjö fiskevårdsområde
Håckrens fiskevårdsområde
Storsjö fiskevårdsområde
Ljungdalens fiskevårdsområde
Västjämtlands snöskoterområde kontakt@vasek.se



Beslut för bildande av naturreservatet Vålådalen

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Vålådalen
NVR-id:	2000893
Natura 2000:	Vålådalen SE0720084
Kommun:	Åre
Län:	Jämtland
Lägesbeskrivning:	Cirka 30 kilometer söder om Åre
Centrumkoordinater:	N: 7001700, E: 391500 (SWEREF99 TM)
Ingående fastigheter (hela eller delar av):	Bunnerviken 1:12, Bunnerviken 1:13, Bunnerviken 1:11(1), Bunnerviken 2:1, Hårbörsta 2:20, Hårbörsta 2:21, Hårbörsta 1:12, Hårbörsta 2:19(1), Åre-Berge 3:4(4), Åre-Berge 1:17, Kösjön 1:1, Brattland 2:14, Skårdsdalen 1:1, Ottsjö 1:53, Vålådalen 1:1(2), Vålådalen 1:1(1), Vallbo 1:1, Vallbo 1:25, Anariset 1:1, Tranris 1:1, Tävelådal 1:1, Hottö 1:1 samt samfälligheterna Ottsjö s:8 och Brattland s:3.
Markägare:	Staten genom Statens Fastighetsverk och Naturvårdsverket samt enskilda markägare
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	121 086,9 hektar, varav 16 137,5 hektar produktiv skogsmark





Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	4
Beskrivning av området	5
Föreskrifter	9
Undantag från föreskrifterna	12
Skötselplan	14
Redogörelse för ärendet	14
Ärendets beredning	14
Länsstyrelsens bedömning	15
Bedömning och motivering	15
Inventeringsunderlag	24
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	24
Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster	26
Konsekvensutredning	27
Upplysningar	27
Bilagor	29
Sändlista	30



Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Vålådalen**

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken följande beslut:

- Bildande av naturreservatet Vålådalen, 1988-02-22, länsstyrelsens diariennr 11.1211-754-82, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om utökning av Vålådalens naturreservat, 2016-10-17, länsstyrelsens diariennr 3230-2016, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om ytterligare föreskrift inom naturreservatet Vålådalen, 2019-06-03, länsstyrelsens diariennr 2963-2019, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Förlängning av interimistiska förbud inom naturreservatet Vålådalen, Åre kommun, 2022-04-04, länsstyrelsens diariennr 1678-2022, Naturvårdsregistrets ID-nr 2051781 och 2051782.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald i ett storslaget och renbetespräglat fjäll- och skogslandskap, samt en mosaik av andra värdefulla naturmiljöer. Områdets kalfjäll, delvis brandpräglade naturskogar, våtmarker, gräsmarker, geologiska formationer och källflöden som bildades under istiden ska bevaras, liksom sjöar och vattendrag med dess ekosystem och biologiska mångfald. Syftet är även att bevara områdets väsentligen orörda och ostörda karaktär.

Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet, samt att uppnå en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftslivsaktiviteter, upplevelser och renskötsel.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet.

Syftet ska uppnås och tillgodoses genom att:

- fjäll samt huvuddelen av skogen, myrarna, ängarna, sjöarna och vattendragen får utvecklas fritt under inverkan av bete utfört av tamboskap, främst renar, samt vilda djur,



- hänsyn tas till rennäringen och förutsättningar för renbete tillgodoses,
- områdets natur-, kultur- och upplevelsevärden skyddas mot störningar genom zonerings,
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand ska genom naturvårdsbränning eller kontrollerad spontan brand tillåtas brinna med jämna mellanrum,
- ängsmarker där slåtter eller bete format naturtypen restaureras och/eller upprätthålls genom naturvårdande skötsel inklusive bete,
- återställa vissa vattendrag och deras strandzoners naturliga strukturer samt säkerställa fria passager för vattenlevande organismer genom vägtrummor,
- åtgärder vidtas för att friluftslivsaktiviteter och rekreation ska kunna bedrivas, detta genom anordningar och god information i syfte att tillgängliggöra och kanalisera besökare. Därigenom uppnås en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftslivsaktiviteter, upplevelser och renskötsel.

Skälen för beslutet

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet för enligt 7 kap. 5 § första stycket miljöbalken är:

- ett vidsträckt, betespräglad och mycket varierat fjäll- och skogslandskap, med vattendrag, sjöar och våtmarker, delvis kalkrika, väsentligen med karaktär av orördhet och ostördhet,
- kalfjällsmiljöer, alpina och subalpina kalkgräsmarker och serpentinfält samt fjällsippshedar och branter och lodytor med sina olika markförhållanden,
- gamla barr- och lövträd, flertusenåriga grankloner, levande brandskadade träd, tunt humusskikt i brandpräglad skog, torrträd och liggande död ved av barr- och lövträd i olika nedbrytningsstadier,
- bark- och vedlevande svampar, mossor, lavar och insekter samt marklevande svampar,
- kärleväxtflora och fågelfauna gynnad av fjällmiljö och naturskog,
- nationellt hotade, sällsynta eller störningskänsliga djurarter i fjäll- och naturskogsmiljöer,
- betes- och slåttergynnad kärleväxtflora, insektsfauna och svampunga,
- ett stort sammanhängande välbuffrat vattensystem med sjöar och oreglerade, fritt strömmande vattendrag med naturliga strandmiljöer, sällsynta kräddjur samt fiskarter med hög grad av genetisk integritet,
- geologiska formationer som rullstensåsar, dödisgropar, grusterasser, pyramidformationer, erosionsbranter och åslandskap bildade under den senaste istiden, samt kanjoner, dörrar (U-formade dalgångar), källor och källsjöar,
- friluftsliv i form av möjligheter till berikande upplevelser, aktiviteter och rekreation i naturresevatets landskap, som kännetecknas av stora ytor och rymd, samt med stor variation i naturlandskapet. Stillhet, vidsträckta vyer,



rent vatten, naturligt ljus, mörker och tystnad samt samisk kultur och spår av nybyggarkultur berikar friluftslivet i området. Områdets rika biologiska mångfald är i sig en upplevelse där arter som exempelvis kungsörn, lavskrika, järpv, fjällräv, älg, röding och ren utmärker sig som särskilt viktiga.

Prioriterade bevarandevärden är också Natura 2000-naturtyper och -arter med signifikant förekomst i området:

- Natura 2000-naturtyper: alpina hedar (4060), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), alpina kalkgräsmarker (6170), öppna mossar och kärr (7140), näringsrik granskog (9050), ävjestandsjöar (3130), alpina vattendrag (3220), aapamyrar (7310), skogbevuxen myr (91D0) samt kalkgräsmarker (6210).
- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhök (A082), brushane (A151), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare (A139), fjällräv (1911), fjälluggla (A216), grönbena (A166), hökuggla (A456), jaktfalk (A102), jorduggla (A222), järpe (A104), järpv (1912), kungsörn (A091), ljungpipare (A140), lo (1361), orre (A409), pärluggla (A223), silvertärna (A194), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), svarthakedopping (A007), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355) samt vitmossor spp. (1409).

Förekommande Natura 2000-arter som ej finns med i bevarandeplan: sparvuggla (A217), dvärgmås

Beskrivning av området

Naturvärden

Naturreseptatet Vålådalen är ett vidsträckt område som ligger i sydvästra Jämtland, i Åre kommun, söder om Undersåker *Såahka* där man svänger av E14 vidare mot Vålådalen *Bijje Spædtja* som är den naturliga utgångspunkten. Naturreseptatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden, de omgivande sammanhängande fjällområdena Bunnerfjällen, Härjångsfjällen, delar av Lunndörrsfjällen och Anarisfjällen samt de friliggande fjällen Ottfjället och Hottögsfjället *Hihtege*.

I reseptatet ingår också den barrskogsklädda Rekdalen, där Rekån rinner, samt barrskogsområden norr om Ottfjället och Bunnerfjällen. Så gott som alla barrskogsområden inom naturreseptatet har ett inslag av våtmarker.

Reseptatet innehåller ett stort antal vattendrag så som Tväråarna, Rullån, Källbäcken, Fangån, Stensån, Lunndörrsån och Tronnan, samt sjöar som Bunnarsjöarna, Blanktjärnarna, Nulltjärnarna och Ångeltjärnarna, av vilka de flesta är relativt små. De enda lite större sjöarna är Vålåsjön och Vattensjöarna. I norr gränsar reseptatet till Ånnsjön, Kösjön och Ottsjön och i väster till ån



Handölan som mynnar i Ånnsjön. Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som perforerar terrängen och bidrar till stora biotopvariationer. I Östra Blanktjärn bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer.

Vattendragen och sjöarna i reservatet utgör ett sammanhängande vattensystem med alla typer av alpina vatten och med naturliga vattenståndsvariationer. Här finns en mångfald av bottenfaunaarter och livskraftiga fiskbestånd i ett välbalanserat fjällvattenekosystem, vilket numera är mycket sällsynt. Graden av mänsklig påverkan är låg och det finns inga artificiella vandringshinder.

Vattnen innehåller förhållandevis få arter av djur och växter vilket är typiskt i ett opåverkat kallt fjällvatten. Stora rödingar, primitiva kräftdjur och en rad andra organismer bygger upp de enkla ekosystemen. I Vålån förekommer även storvuxen öring. I några högt belägna fjällsjöar finns isolerade, ofta småvuxna populationer av öring och/eller röding.

Vålåns vattensystem börjar i Dunsjön strax söder om reservatet och vattnet rinner sedan via Vålåsjön till själva Vålån. Längs vägen tillkommer flöden från Härjångså, Lunndörresfjällen och Stensån. Vålån är starkt strömmande från kalfjället ner till utflödet i Ottsjön. Höga flöden orsakar omfattande erosion och materialtransport.

Höjden över havet inom reservatet varierar från 494 meter vid Ottsjöns strand till 1626 meter på toppen av Stora Härjångsstöten i sydvästra delen av området. Ytterligare drygt tio fjälltoppar inom reservatet är högre än 1400 meter över havet.

I nordvästligaste delen av Anarisfjällen, nära gränsen för fjällbjörkskogen, ligger Gröndalens issjödelta och Issjödalen som innehåller ett av de svenska fjällens mest tydliga isälvskomplex med en mångfald av storslagna bildningar och utpräglade terrängformer av grus och sand. Isälvsavlagringarna i området, som omfattar flera kvadratkilometer består av stora grusterrasser, talrika dödisgröpar, höga erosionsbranter, åslandskap och pyramidformationer. Det särpräglade området saknar nästan helt vegetation. Strax söder om den lilla Issjön ligger Sjukällornas dal, som är en ravin med ett stort källområde.

Andra geologiska bildningar formade av istider är de flera djupa U-formade dalgångarna i Lunndörresfjällen, bland annat Lunndörren *Dåarranvaerie* och Storådörren, vilka delvis ligger inom reservatet. På berget Hjulåsen i Vålådalssänkan finns Hjulåsgravarna som är tre kanjoner vilka uppstått under avsmältningen av den senaste inlandsisen. I barrskogsområdet söder och väster om Vålåsen och österut till Grönvallen *Kruanavaellie* samt väster om Nulltjärnarna finns ett stort antal s k torrflätor, dvs torrlagda älvfåror från inlandsisens avsmältning som idag är naturligt öppna kalkrika ängsmarker. Liknande naturliga men kalkfattiga ängsmarker finns norr om Anarisfjällen.

Vegetationen i reservatet är mycket varierande. Områdets västra och norra del kännetecknas av kalkgynnad växlighet. Ju längre öster och söder ut i områden



man kommer i området dominerar torra ris och gräshedar på mark som är mer näringsfattig. Särskilt fjällvegetationen är överallt mer eller mindre präglad av renbete.

Närings- och kalkkrävande kalvfjällsvegetation förekommer mestadels i reservatets västra delar, främst i Härjängsfjällen, på fjället Gåsen *Gåasa*, i västra delen av Bunnerfjällen och på Täljstensvalen norr därom samt på Södra Kyrkstensskäftet. I västra delen av Bunnerfjällen samt norr om detta fjällmassiv finns dessutom serpentinfält med särpräglad flora.

I de skogklädda delarna av reservatet förekommer närings- och kalkkrävande vegetation bland annat på och söder om Vålåsen, delvis kring Nulltjärnarna, sydost om Södra Kyrkstensskäftet, på delar av Handölans stränder och i andra områden nära ån, i Hottögsfjällets *Hihtege* och Fangvalens sydsluttningar samt delvis i Skårdsdalen *Skåssjdaelie* norr om Ottfjället och i sluttningen mellan fjället och Ottsjön. I övrigt är det mestadels bärris eller ljung delvis med inslag av renlavar som dominerar markvegetationen i reservatets skogar.

Barrskogarna i reservatet täcker cirka 26 000 hektar som motsvarar drygt en femtedel av ytan. Det mesta av skogen är grandominerad och av bärristyp, i vissa områden med inslag av örter. På flera ställen förekommer dock områden som domineras av tall eller björk, ofta på mer grusig och torr mark. Större tallskogsområden finns sydväst och öster om Hottögsfjället *Hihtege*, björkskogsområden på Uvberget och på Hjulåsen finns både tall- och björkskogsområden. Större områden orörda av skogsbruk och med gott om gamla träd och död ved finns i Rulldalen söder om Hottögsfjället *Hihtege* och på Furuberget öster om samma fjäll. Urskogsliknande områden förekommer också på Hjulåsen, sydost om Norra Kyrkstensskäftet, kring Middagsvalen, väster om Hottögsfjället *Hihtege* och öster om Vattensjöarna, samt i vissa områden nära trädgränsen. Övriga skogsområden är måttligt till relativt mycket påverkade av gamla dimensionsavverkningar. Kalkpåverkad äldre barrskog som kan klassas som kalkbarrskog finns i mindre områden på Vålåsen och kring Nulltjärnarna.

På Vålåsen förekommer björkdominerad skog som har föryngrats efter en skogsbrand år 1920 som berörde drygt 1500 hektar. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns dock brandskadade levande gamla träd kvar. I Rekdalen ska vidsträckta områden ha berörts av brand någon gång på 1860-talet.

Flera större våtmarkskomplex finns i reservatet. Högst naturvärdesklass i länsstyrelsens våtmarksinventering har Ånnsfloarna – Rekåfloarna öster om Ånnsjön och Vargtjärnsflätet söder om Vallbo *Movvele*. Kalkrika kärr förekommer kring Bunnarsjöarna, på Vålåsen och väster om Nulltjärnarna. Små hävdade ängsmarker finns intill fäbodarna i Rekdalen, samt öster om norra Ottfjället och norr om västra Bunnerfjällen.

Reservatet har sammantaget en varierande flora och fauna, vilket hänger samman med områdets storlek, mångfalden av biotoper och livsmiljöer och den till största



delen låga påverkan av störning, exempelvis exploatering, avverkningar och annan mänsklig aktivitet. De nationellt hotade arterna fjällräv, järv, lo och jaktfalk förekommer över hela fjällområdet och järv dessutom i skogslandet. Kungsörn rör sig över hela området.

Området kring Bunnarsjöarna med flera sjöar i närheten är fågellokaler med häckningsplatser för flera rödlistade änder och vadarfåglar, bland annat bergand och brushane. Ytterligare en lång rad rödlistade fåglar förekommer i reservatet, bland annat berglärka, stjärtand och dubbelbeckasin. I vissa högt belägna, ofta små, sjöar och vattensamlingar på kalvfjället lever de sällsynta och rödlistade kräftdjursarterna fjällsköldbladfoting och en gälbladfoting med namnet *Branchinecta forcipata* eller *B.paludosa*, vilka är mer eller mindre beroende av fisktomma vatten.

Bland växterna förekommer flera nationellt hotade arter som brunkulla, fältgentiana, topplåsbräken, vityxne och den mycket sällsynta arten skarptandad daggekåpa, som är en endemisk art för mellersta Skandinavien, dvs den förekommer bara här i hela världen. Även flera sällsynta och/eller rödlistade insektsarter är funna i reservatet, bland annat de hotade arterna violett guldvinge och tajgafältmätare samt den sällsynta fjällvickerblåvingen. Ett stort antal rödlistade och hotade vedsvampar och lavar knutna till naturskog förekommer i området, bl a ostticka, tajgaskinn, fläckporing, liten sotlav och aspgelélav. Även ett antal rödlistade kalkgynnade marksvampar är funna, t ex rutspindling, olivinriska och pluggrattskeivling.

Kulturvärden

Jämtlands och Härjedalens fjällvärld har varit befolkad sedan 6 000 – 7 000 f. Kr. Det som ibland kallas vildmark är ett kulturlandskap som under flera tusen år präglats av renbete och fäbodbruk och nästan överallt finns spår av mänsklig verksamhet. Fångstgropar och fångstgropssystem visar att området i alla tider har varit viktigt för jakt. Äldre färdvägar och rösade stigar har haft stor betydelse för transporter. Exempelvis en gammal färdväg, känd från 1600-talet, igenom Lunndörrespasset. Lämningar från gruvsdrift finns vid Smällhögarna *Smælle* och Lunndörren *Dåarranvæire*.

Sedan 1600-talet har både jordbruksbefolkning och samer på ett variationsrikt sätt använt naturtillgångarna i skogen, genom vedtag, höslätter, skogsbeta samt fäboddrift. Det har bland annat bidragit till spår av gamla bosättningar, namn på både sydsamiska och svenska i området och även biologiska kulturarv i form av växter och djur.

Området kring Vålådalen Bijjie Spædtja har en lång historia av turism. Vägen till byn anlades 1936, varefter turismen ökade i området.

Rennäring

Renskötsel har funnits i området sedan långt tillbaka i tiden. Idag är samebyarna Handölsdalen och Tåssåsen aktiva inom naturreservatet. Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar området, som fornlämningar,



boplatser, leder, stigar och ett öppet betespräglad landskap. En omfattande och väl utformad renskötsel formar och bibehåller landskapets karaktär och vegetation, och även vissa kulturmiljöer bevaras av renens betande. På samma sätt utgör områdets naturmiljöer en grund för renskötsel. Renbetet bidrar till den biologiska mångfalden och grön infrastruktur.

Området där naturreservatet är beläget ligger till största delen på renbetesfjäll och nyttjas för renskötsel och utgör kärnområde av riksintresse för rennäring (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). Olika områden i naturreservatet används under olika tider på året av respektive sameby, där alla områden fyller sin specifika och värdefulla funktioner.

Friluftsliv och rekreation

Naturreservatet kännetecknas av öppna, vidsträckta och varierande landskap, med fjäll, ängar, vattendrag, våtmarker, geologiska formationer och naturskogar, som alla bidrar till berikande friluftaktiviteter och upplevelser. Utöver det fysiska landskapet utgörs områdets kvaliteter av rent vatten, stillhet, vidsträckta vyer, naturligt ljus, mörker, tystnad och hög frånvaro av bebyggelse. Här finns ett historiskt etablerat, omfattande och varierat friluftsliv, med en väl utbyggd infrastruktur. Friluftslivet fördelas i tid och rum efter de förutsättningar som årstidsväxlingarna och det mångfasetterade landskapet ger. Det lockar/erbjuder till allt från kortare turer till längre flerdagarsturer genom hela området.

Området nås enklast norrifrån, antingen med bil, eller med tåg till Undersåker *Såahka* och därifrån vidare med buss eller taxi till Vålådalen Bijnje Spædtja och Vallbo *Movvele*. Från Vålådalen Bijnje Spædtja och Vallbo *Movvele* utgår längre vandrings- och skidleder till övernattningsstugor. Andra startpunkter in i området nås lättast med bil, exempelvis söderifrån från Tossåsen och Ljungdalen och västerifrån via Storulvån som också nås med tåg och buss.

Området är präglad av samisk- och nybyggarkultur vilket har skapat ett unikt landskap. Landskapets höga och varierande natur- och kulturvärden möjliggör friluftaktiviteter med höga upplevelsevärden. Vandring, cykling, längd- och turskidåkning är populära aktiviteter som lockar många nya och återkommande besökare till området. Även jakt och fiske förekommer frekvent.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:



1. uppföra byggnad, eller annan anläggning, till exempel hus, vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, stängsel eller jakttorn,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
3. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
5. anlägga väg, led, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
6. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
8. medvetet införa eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
9. plantera in fisk eller agna med levande fisk,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
11. placera ut saltstenar i anslutning till källor och blöt mark,
12. framföra motordrivet fordon, inklusive elcykel, annat än på bilvägar markerade på kartan i bilaga 1, 1b och 1e.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

13. riva bäverdammar eller bäverhyddor,
14. dikesrensa.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning och underhåll av naturreservatets yttergränser,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor och -skyltar,
3. underhåll av vandringsleder, vinterleder och skoterleder markerade på karta, bilaga 1 och X, inklusive vid behov spångning, byggande av broar, utförande av markförstärkningsåtgärder, röjning av mindre träd och buskar samt borttagande av farliga träd eller träd som fallit över leden,
4. omdragning av befintlig led inom de fyra zontyperna anläggningszon, högaktiv zon, aktiv zon och lågaktiv zon, se karta i bilaga 1, 1a, 1c, och 1d.
5. underhåll av befintliga statliga rastskydd, rastplatser, eldplatser och torrdass, inklusive vid behov röjning av mindre träd och buskar samt borttagande av farliga träd eller träd som fallit över anläggningarna,
6. anläggande av rastskydd, eldplatser och torrdass i anläggningszon, högaktiv zon och aktiv zon, se karta i bilaga 1, 1a, 1c och 1d.
7. anläggande och underhåll av leder tillåtna för cykling, inklusive vid behov spångning, byggande av broar och utförande av markförstärkningsåtgärder,



- röjning av mindre träd och buskar samt borttagande av farliga träd eller träd som fallit över leden, i anläggningszon, se karta i bilaga 1 och 1a.
8. naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder i talldominerade eller brandpräglade områden, samt anläggande av mineraljordssträngar för brandavgränsning och dylikt för att kunna genomföra åtgärden,
 9. röjning och slåtter av ängsmarker där slåtter eller bete format naturtypen, gäller områden markerade på karta, bilaga 1 och 1a-e,
 10. plantering för återetablering av växtlighet i områden markerade på kartor i bilaga 1 och 1a och 1c,
 11. utmarksbete av tamboskap av inhemska djurarter samt uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdrift,
 12. återställning av naturliga strukturer och intilliggande strandzoner i vattendrag, vilket inbegriper fällning av träd och uttag av sten/block i strandkanter samt tillförsel av lekgrus och nödvändig körning med erforderliga arbetsfordon i vattendrag samt närmaste väg från bilväg till vattendrag, i områden markerade på kartor i bilaga 1 och 1d,
 13. byte av vägtrumma, utbyte av vägtrumma mot valvbåge, eller tröskling i syfte att skapa fri passage i vattendrag för vattenlevande organismer, vilket inbegriper markarbeten och nödvändig körning med erforderliga arbetsmaskiner,
 14. återställning av dikade våtmarker genom pluggning eller igenläggning av diken vilket inbegriper markarbeten och nödvändig körning med erforderliga arbetsfordon,
 15. borttagning av för området främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter med fysiska metoder, ex fällor,
 16. jakt på rödräv, även med fångstanordningar, i syfte att gynna fjällräv,
 17. undersökning och dokumentation av mark, vegetation och arter samt besökarmönster i uppföljnings- och forskningssyfte exempelvis rovdjursinventering.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved, inklusive bygga stentorn, rösen och eldstäder, med undantag för att plocka bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig eller använda drönare nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. markera upp stig eller led,
4. framföra motordriven vattenfarkost,
5. starta och landa luftfarkost inklusive drönare,
6. införa eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
7. elda, annat än med medhavd eller tillhandahållen ved eller löst liggande grenar och kvistar eller i bärbara friluftskök och grillar, inom de tre



- zontyperna aktiv, lågaktiv och orörd zon samt inom fjällägenheten Bunnerviken, se kartor i bilaga 1 och 1a-e,
8. elda inom de två zontyperna anläggningszon och högaktiv zon, se karta i bilaga 1, 1a och 1c, förutom i bärbara friluftskök och grillar eller på särskilt angivna platser och då med medhavd eller tillhandahållen ved,
 9. framföra motordrivet fordon, inklusive elcykel, annat än på bilvägar markerade på kartan i bilaga 1, 1b och 1e,
 10. cykla på annat än bilväg, för cykling särskilt markerade leder eller väl snötäckt skoterleder, vinterleder och ledsträckor som är kombinerad sommar- och vinterled, markerade på karta i bilaga 1, 1a, 1b, 1c och 1e,
 11. ordna nattläger utomhus eller tälta inom områden markerade på karta bilaga 1, 1a och 1c,
 12. rida eller leda häst i anläggningszon och högaktiv zon, se karta i bilaga 1, 1a och 1c förutom på särskilt markerade ledsträcka genom anläggningszon,
 13. använda båt eller annan vattenfarkost i områden markerade på karta, bilaga 1 och 1d,
 14. beträda marken utanför markerad led och utsiktsplats i område markerat på karta, bilaga 1 och 1a,
 15. fiska, fränsett isfiske, eller använda vattenfarkost i de två Östra Blanktjärnarna som ligger i område med beträdnadsförbud enligt föreskrift C14,
 16. från och med 1 maj till och med 25 juni vistas på ledsträcka markerad på karta, bilaga 1 och 1a,
 17. beträda marken i områdena markerade på karta, bilaga 1 och 1c.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

18. genomföra eller bedriva organiserad verksamhet i orörda zoner på karta, bilaga 1 och 1a-e.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs, inklusive att använda motordrivet fordon eller arbetsmaskin eller rida häst, för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning. Den som uppfört anläggning för renskötsel ansvarar för underhåll samt bortforsling vid avveckling,
- c) att framföra motordrivet fordon i terräng för räddningstjänst samt vid polisiära ärenden,
- d) särskilt utsedda personer från samebyn och länsstyrelsen att använda motorfordon på väl snötäckt mark vid inventering av rovdjur.
- e) Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Lantmäteriet, Tullverket, Länsstyrelsen, förvaltaren, berörd sameby (i samband med renskötsel) att starta och landa med luftfartyg,
- f) att starta och landa med luftfartyg vid ambulanstransporter när de används i räddningsinsatser enligt bestämmelserna i lagen (2003:778)



- g) att framföra motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand,
- h) att använda hund, motorfordon eller luftfartyg vid skyddsjakt,
- i) länsstyrelsepersonal eller kommunal personal att i tjänsteärende framföra motordrivet fordon,
- j) jakt och fiske enligt gällande lagar/bestämmelser, förutom rivning av bäverdammar,
- k) om nödvändigt gå in alternativt använda motorfordon i område med beträdnadsförbud för att hämta fällt vilt,
- l) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (<450kg), där färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- m) att framföra snöskoter eller elcykel på väl snötäckt mark längs skoterleder markerade på karta, bilaga 1, 1a och 1c,
- n) för fast bosatta i Fångåmon, Vallbo Movvele, Vålådalen, Östra Vålådalen och Bunnerviken att på väl snötäckt mark färdas med snöskoter i områden markerade på karta, bilaga 1, 1a och 1c,
- o) normalt underhåll av befintliga vägar inom naturreservatet, vilka markeras på karta, bilaga 1. Innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3,
- p) underhåll av befintliga stigar markerade på karta, bilaga 1, genom att falla träd över stig eller led får flyttas eller om så krävs först kapas,
- q) borttagning av buskar och träd <5 cm grova på ett avstånd av upp till 10 m från byggnader som markeras på karta, bilaga 1 och 1a-e. Större träd, även på längre avstånd från huset, får fällas om de lutar och riskerar att falla över huset,
- r) arrendator att i enlighet med gällande arrendeavtal nyttja fjällägenheten Bunnerviken, se karta i bilaga 1 och 1b,
- s) att som ägare till fastigheterna Bunnerviken 1:12 eller 1:13, se karta i Bilaga 1 och 1b, inom egen fastighet underhålla parkeringsplats samt sätta upp stängsel,
- t) att som ägare till fastigheterna Bunnerviken 1:12 eller 1:13, se karta i Bilaga 1 och 1b, inom egen fastighet slå eller klippa gräs och örter, odla och bearbeta marken, tillföra naturgödsel, så, plantera, odla icke spridningsbenägna växter, skörda grödor, beskära träd och buskar samt bedriva djurhållning och bete med inhemska djurarter,
- u) arrendator att i enlighet med gällande arrendeavtal nyttja områden för turistanläggningarna Stensdalsstugorna, Gåsenstugorna, Vålastugorna och Lunndörssstugan,
- v) att som rättighetshavare i enlighet med gällande rätt till mast utföra besiktning och normalt underhåll av mast på Middagsvalen, markerad på karta i bilaga 1, att vid dessa arbeten om nödvändigt framföra motordrivet fordon i terräng, samt att vid behov anlägga ny mast på samma plats som den befintliga,
- w) att som rättighetshavare utföra normalt underhåll av elledningar, dra nya ledningar på samma plats och på samma sätt som befintliga samt besiktning av befintliga luftledning, markerade på karta bilaga 1, 1b och 1e, i enlighet med ledningsrätt som är gällande vid detta besluts ikraftträdande, och att vid dessa tillfällen om nödvändigt framföra motordrivet fordon i terräng,
- x) att som rättighetshavare hämta befintligt, redan utvunnet och upplagt stenmaterial i bergtäkter.



Efter tillstånd från Länsstyrelsen ska A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

- y) start och landning med helikopter för att utföra nödvändig nyttotrafik, exempelvis transport av material för underhåll av byggnader,
- z) skötsel av fornlämningar och kulturlämningar,
- å) att genomföra vetenskapliga undersökningar som har påverkan på naturmiljön exempelvis insamling av arter,
- ä) fåboddrift med utmarksbete av tamboskap av inhemska djurarter och uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdrift samt nödvändig körning med terränggående motorfordon samt röjning och slåtter av hävdad mark inklusive ihopsamling och bortforsling av hävd samt underhåll av befintliga byggnader på ett sådant sätt att de bäst smälter in i den natur- och kulturhistoriska miljön,
- ö) att renovera bro inklusive brofäste, markerad på karta i bilaga 1,
- aa) att rensa dike inom fjällägenheten Bunnerviken, se karta i Bilaga 1 och 1b,
- bb) att som ägare till fastigheterna Bunnerviken 1:12 eller 1:13, se karta i Bilaga 1 och 1b, inom egen fastighet utöka eller uppföra ny byggnad eller anläggning på ett sådant sätt att det bäst smälter in i den kulturhistoriska miljön,
- cc) att installera s k "beaver deceiver" i syfte att reglera vattennivå om skador på egendom eller infrastruktur riskeras på grund av bäverdamm.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 5, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Naturreservatet Vålådalen inrättades 1988 genom beslut av länsstyrelsen (dnr 754-1982). Efter Sveriges inträde i EU 1995 införlivades naturreservatet i EU:s Natura 2000-nätverk (Vålådalen, SE0720084) med värdefulla naturområden. 2016 utökades naturreservatet med ett cirka 750 hektar stort område på statlig mark söder om Vallbo Movvele, vilket senare även inkluderades i Natura 2000-området. Naturreservatet kan komma att utökas ytterligare framöver genom regeringsuppdrag om marköverlåtelse mellan Statens Fastighetsverk och Naturvårdsverket för områdesskydd av skog.

Efter en förstudie genomförd av länsstyrelsen åren 2012–2013 startade i mars 2015 ett projekt med namnet Vålådalen-Sylarna-Helags. Syftet var att ta fram ett förslag på en lokalt och regionalt förankrad nationalpark. Vålådalens naturreservat kunde utgöra en del av en blivande nationalpark som även skulle innefatta områdena kring Snasahögarna och Blåhammarfjället och söderut, till och med Helags. Inom ramarna för det projektet utfördes under perioden februari 2018 till



januari 2019 en analys av situationen i området för den tänkta nationalparken. Arbetet med situationsanalysen inkluderade personer med för arbetet relevant kunskap (personer verksamma i samebyar, organisationer, lokala företag, statliga myndigheter och kommuner). Analysen tog som utgångspunkt den tänkta nationalparkens preliminära mål och syfte. Projektet avslutades i juni 2019 efter att samsyn inte kunnat nås gällande den tänkta nationalparkens mål och syfte.

På grund av ett kraftigt ökat antal besökare, och till följd av detta ett ökat slitage på naturen, beslutade länsstyrelsen 2019 om en ny föreskrift angående beträdnadsförbud på de erosionskänsliga Pyramiderna och intilliggande rasbranter (dnr 2963-2019). Av samma skäl beslutade Länsstyrelsen samtidigt om tillfälligt förbud (juni 2019-juni 2021) mot cykling och beträdning i vissa andra känsliga delar av naturreservatet (dnr 4360-2019 och 4361-2019), bland annat kring Blanktjärnarna.

Åren 2021 - 2022 har länsstyrelsen arbetat med framtagande av ett nytt beslut för Vålådalens naturreservat i syfte att långsiktigt bevara naturvärdena och samtidigt möjliggöra fortsatt friluftsliv och rekreation i naturreservatet på ett hållbart sätt. Under arbetets gång har Länsstyrelsen haft en dialog med närboende och berörda samebyar. Beträffande turism- och friluftslivintressena har information som togs fram under nationalparksprocessen huvudsakligen använts.

I april 2022 beslutade länsstyrelsen om förlängning med ett år av de gällande interimistiska besluten (dnr 1678-2022), i väntan på detta reservatsbeslut.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning och motivering

Bakgrund och övergripande överväganden

Beslut om att inrätta naturreservatet Vålådalen fattades år 1988 av länsstyrelsen. Ändamålet med reservatet angavs då vara bl a "att bevara ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt skogs- och fjällområde" med "utmärkta förutsättningar för allmänhetens friluftsliv" och "även bevara och stärka rennäringens intressen i området". Naturreservatet betraktas fortfarande som ett av länets värdefullaste natur- och friluftsområden och är ett av de mest besökta naturreservaten i länet. Naturreservatet omfattar mark på renbetesfjällen där renskötande samer bedriver renskötsel.

2019 hade antalet besökare, främst till fots och på cykel, under flera år ökat så mycket i vissa delar av reservatet att länsstyrelsen där fann det nödvändigt att begränsa möjligheterna till cykling och beträdande. Detta för att syftet med reservatet inte skulle äventyras till följd av främst slitage på vegetation samt markerosion. Begränsningarna gjordes genom treåriga tillfälliga beslut om cykelförbud i ett område kring Blanktjärnarna, i dalgången Holkendurrie och utanför led på Gröndalsdeltat. Förbud mot beträdning/vistelse infördes även utanför led kring Östra Blanktjärnarna och Matskålstjärnen. Samtidigt infördes en



ny tills vidare gällande reservatsföreskrift om beträdnadsförbud på Pyramiderna samt intilliggande rasbranter i Gröndalsområdet.

Länsstyrelsen bedömer att ett nytt beslut med reviderade föreskrifter och även ny skötselplan för naturreservatet är nödvändigt för att långsiktigt bibehålla och trygga ett rättssäkert skydd för reservatets många olika naturvärden. Samtidigt ska friluftsliv och rekreation på ett hållbart sätt fortsatt möjliggöras i området på ett hållbart sätt. Rennäring ska utan inskränkningar fortsatt kunna bedrivas i området.

Det finns olika skäl till detta ställningstagande. Förutom slitage och erosion i delar av reservatet har det ökade besöksantalet på en del platser även lett till trängsel och vissa konflikter mellan besökare, olika aktiviteter och verksamheter. Reviderade föreskrifter behövs för att långsiktigt bevara både naturvärdena och upplevelsevärdena i reservatet. Om nuvarande utveckling skulle fortgå skulle reservatets höga naturvärden och dess attraktivitet som besöksområde riskera att delvis gå förlorade och även påverka rennäringens verksamhet negativt.

Även syftet med naturreservatet har formulerats om för att vara i enlighet med nu gällande lagstiftning. Intentionen att kanalisera friluftslivet för att minska risken för störning på känsliga naturvärden bibehålls från 1988 års beslut, men syftet i det nya beslutet lyfter tydligare fram att reservatet ska tillgodose behovet av kvalitativa områden för friluftsliv och rekreation. I det nya syftet uttrycks också värdet av att marken betas för att bibehålla landskapet i reservatet. Kontinuerligt bete under lång tid av ren och andra djur har i stora delar av reservatet skapat ett karakteristiskt landskap som ger utrymme för ett stort antal arter av bland annat växter och insekter. Det betespräglade landskapet karaktäriseras också av öppna och vida vyer.

Enligt miljöbalken kan syftet med ett naturreservat vara dels att bevara biologisk mångfald eller vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, dels att tillgodose behov av områden för friluftsliv. Detta innebär att exempelvis rennäring juridiskt sett inte kan ingå i syftet med ett naturreservat. Bevarandet av det betespräglade landskap som renar och andra djur format över tid är emellertid en viktig del för att uppnå syftet med naturreservatet Vålådalen, varför det uttryckligen står att syftet ska uppnås genom att hänsyn till rennäringen tas och förutsättningar för renbete tillgodoses.

Renbetesfjället hyser många värdefulla naturvärden och skyddsvärda arter som är starkt beroende av ett fortsatt bete av renar. Om betet uteblir kommer fjället att växa igen och arter som fjällpiplärka, brunkulla, fjällgentiana får svårt att klara sig. För att hålla renar erfordras skötsel och underhåll precis som andra åtgärder som behövs för att sköta och underhålla andra naturtyper. För att möjliggöra rennäring i syfte att vårda och bevara renbetesfjället med dess säregna natur och artrikedom föreligger dels behov av att säkerställa områden (orörd zon) inom naturreservatet där renarna kan samlas inför kalvning, slakt och att rennäringen får anlägga och underhålla anordningar som behövs för rennäringen.



Vid förvaltning av områdets värden ska föreskrifterna för reservatet inte hindra samebyarnas möjlighet att bedriva renskötsel, som är en central del av samisk kultur, i området. Beslut som tas gällande förvaltning av marken på renbetesfjällen ska planeras i dialog med samebyn, så att renskötseln kan fortgå. Genom konsultationsordningen ska det samiska folket och sametinget erbjudas konsultation i frågor som har betydelse för det samiska folket.

Rennäringen regleras i rennäringslagstiftningen som innehåller både rättigheter och skyldigheter. Rennäringslagen är mest central men även andra lagar som exempelvis terrängkörningslagen som medger undantag från terrängkörningsförbudet är viktig. Renskötande samer får genom dessa undantag använda sig av motorfordon, helikopter och drönare. Den som uppfört anläggning för renskötsel ansvarar för underhåll samt bortforsling vid avveckling.

Turistverksamhet är inte undantagen från områdets föreskrifter. För att exempelvis uppföra byggnad eller använda motorfordon för turistisk verksamhet krävs ansökan om dispens eller tillstånd även för renskötande samer.

Renar får inte störas, oavsett om det gäller enskilda besökare eller organiserad verksamhet. Det innebär att hund alltid ska hållas kopplad i området. Undantag är upplåtelse för småviltsjakt då lös hund får användas under jakt om avlysning/begränsning inte gäller. Upplåtelsebeslutet innefattar begränsningar om att jakt och inte heller hund får störa renar/rennäringen med hänvisning till Jordbruksverkets föreskrifter om småviltsjakt samt 93-94 §§ RNL. Utöver inom småviltsjakten används lös hund ofta vid bland annat älgjakt. Samebyarna använder lös hund vid aktivt renskötselarbete för att exempelvis samla renar.

Genom att kanalisera friluftslivet till vissa delar av området gynnar det inte bara naturvärden utan också renbetet. För att undvika störning på känsligt djurliv rekommenderar länsstyrelsen besökare att inte röra sig i lågaktiv eller orörd zon från och med den 19 april till och med den 30 juni. Dessa områden utgör en större del av hela området. Att begränsa användande av exempelvis drönare och cykel gynnar naturvärden och renens möjlighet till mer ostört bete. Att kanalisera friluftsutövare till högaktiv och anläggningszon innebär fler anläggningar i form av rastplatser, eldstäder och dass, vilket kan innebära viss inskränkning för renskötseln på dessa platser. Då förläggning av anläggningszonen, dit flest besökare kanaliseras, ligger i utkanten av de båda samebyarnas områden förväntas detta gynna renskötseln.

I de områden som besöks mest planeras fler anläggningar, rundslingor och leder. Prioritering av dessa åtgärder redovisas i skötselplanen. Möjligheten av att genomföra dessa åtgärder styrs av de medel för skötsel som årligen fördelas till Länsstyrelsen.

På grund av hänsyn till naturvärden kommer arrangemang att omfattas av tillstånd i de orörda zonerna. Det kommer att ge ett samlat perspektiv för var, när och hur arrangemangen kommer att genomföras vilket borde gynna rennäringen.



För att skapa en hållbar samexistens mellan friluftsliv, naturvärden och rennäring samt mellan olika friluftsutövare, utbildningar, aktivitetsföretag och närboende, bedömer länsstyrelsen att samverkan och dialog är betydelsefullt för att utbyta erfarenheter och information. Länsstyrelsen kommer att ta initiativ till att inrätta ett samverkansråd för frågor som berör förvaltning av reservatet utifrån dess syfte.

Planering och skötsel

För att beskriva åtgärder och anordningar som det nya beslutet innehåller behövs även en ny skötselplan för reservatet. Se bilaga 5.

Naturreservatets bevarandevärden

Vålådalsens naturreservatet är ett vidsträckt, renbetespräglad och mycket varierat fjäll- och naturskogslandskap, till stora delar med karaktär av orördhet och ostördhet och med en mängd olika naturtyper på land och i vatten. Dessa naturtyper utgör livsmiljöer för ett stort antal sällsynta, ofta störningskänsliga och i många fall nationellt hotade arter. Områdets storlek och de goda möjligheterna för arterna att förflytta sig inom området ger reservatet långsiktig ekologisk funktionalitet för biologisk mångfald. Också områdets mångformighet och stora höjdskillnader förbättrar möjligheterna till sådan funktionalitet i ett framtida varmare klimat. Områdets barrskogar utgör en viktig del av det bälte av skog med höga naturvärden som sträcker sig längs hela den svenska fjällkedjan och som bedöms ha högt internationellt bevarandevärde.

Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar område. Området hyser specifika värden som utgör förutsättningar för renskötseln. Bland dessa förutsättningar ryms exempelvis betesmarker för olika säsonger, platser på högfjället som lämpar sig väl för kalvning, men även björkskog, myrmarker och bäckdrag som genom sin tidiga växtlighet passar bra för återhämtning efter kalvningen. Att dessa, tillsammans med platser för hantering av ren till exempel märkning och skiljning ryms inom en geografiskt sammanhängande yta, är ytterligare ett värde som området erbjuder.

Reservatet ingår i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska enligt 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd, med stöd av miljöbalken, vara generellt prioriterade för formellt skydd. Vålådalen är utpekad enligt både Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet i Natura 2000-systemet. Området har varit skyddat som naturresept sedan 1988 (länsstyrelsens dnr 11.1211-754-82, NVR-ID 2000893) och nya föreskrifter kommer att stärka skyddet.

Reservatets omfattande, rika och varierande landskap, med dess natur-, kultur och upplevelsevärden, i kombination med en utbyggd infrastruktur både till och inom området, erbjuder goda förutsättningar för ett kvalitativt friluftsliv för såväl ovana som mycket erfarna besökare. I reservatet finns både fjälleder och reservatsleder vilka utgör friluftslivets infrastruktur. För att kvalitetssäkra förvaltning och skötsel av lederna klassificeras lederna utifrån funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen.



Motiv till föreskrifter

För att reservatets natur-, kultur- och friluftsvärden ska bestå bedömer länsstyrelsen att området **även fortsättningsvis behöver vara skyddat som naturreservat**. Reservatet ska vara undantaget från exploatering i form av t ex skogsavverkning, vattenreglering, markbearbetning, anläggande av väg och uppförande av byggnad, samt även från en rad andra åtgärder och aktiviteter som innebär att områdets natur- och upplevelsevärden påtagligt skadas. Dessa undantag från exploatering har stor betydelse för rennäringen i området och att förutsättningar för betesmarker för olika säsonger, områden för kalvning och återhämtning för renar tillgodoses. De värden som relaterar till den renskötsel som pågår kan dels kategoriseras i områdesspecifika värden och dels i värden som följer av att renskötsel bedrivs. De områdesspecifika värdena utgörs av de resurser för renskötseln som landskapet tillhandahåller.

Mot bakgrund av områdets storlek och för vissa naturtyper behov av naturvårdande skötsel bedömer Länsstyrelsen att fortsatt skydd som naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt bevara och utveckla områdets höga natur- och upplevelsevärden, vilket följaktligen motiverar Länsstyrelsens beslut om naturreservat.

Delar av skogen i reservatet är brandpräglad tallskog. De höga naturvärden som är knutna till denna skogstyp bedöms gynnas av naturvårdsbränning. De sedan tidigare hävdade ängarnas naturvärden, främst kring fåbodar, bedöms gynnas av slätter, bete och av att igenväxning med träd och buskar förhindras. I naturreservatet finns ett flertal fåbodar kring vilka skogen är eller har varit präglad av tamboskapsbete, något som numera är ovanligt och försvinnande i skogslandskapet generellt. Ingen av fåbodarna är nu i drift, dock har en av dem på senare år använts som betesmark för får. Länsstyrelsen ser positivt på eventuellt återupptagen betes- eller fåboddraft i naturreservatet och därför finns ett undantag från föreskrifterna som möjliggör detta.

Naturvärdena i tidigare flötningsrensade vattendragssträckor i Skårrån och Fångån ska genom restaurering vara möjliga att återställa till ett mer naturligt tillstånd med bland annat fler block i vattnet, sänkt strömhastighet och naturligare stränder. I naturreservatet finns också dikade våtmarker. För att återställa naturlig hydrologi och på sikt naturlig vegetation i dessa våtmarker bör diken pluggas eller läggas igen.

I syfte att gynna den hotade arten fjällräv ska jakt på rödräv kunna bedrivas i naturreservatet. Rödräv i fjällmiljö är en stark konkurrent till fjällräven om lyor och revir, den dödar fjällrävsvalpar och ibland även vuxna fjällrävar och riskerar också att sprida skabb och andra sjukdomar till fjällrävar.

Ett stort antal rödlistade och andra arter i naturreservatet är beroende av död ved. I vissa delar av naturreservatet är vedtåkten omfattande och bedöms kunna utgöra en risk för den biologiska mångfalden. Därför bedömer länsstyrelsen att det i hela reservatet ska vara förbudet att elda med annat än medhavd ved eller på marken löst liggande kvistar och grenar eller i bärbara friluftskök och grillar. I de områden



som är mer välbesökta finns särskilda eldstäder där eldning med tillhandahållen eller medhavd ved är tillåten.

Cykling i terräng inklusive på led är en aktivitet som, i likhet med vandring, löpning och ridning riskerar att bidra till relativt omfattande markskador och erosion. Särskilt på blöt mark och vid bromsning i nedförsbackar kan cykling påverka marken påtagligt. Eftersom en cyklist ofta på samma tid kan komma en längre sträcka än vandrare/löpare, bedöms cykling riskera att utöver markpåverkan orsaka mer störning på känsligt växt- och djurliv i reservatet än vandring och löpning. Av dessa skäl gör länsstyrelsen bedömningen att cykling ska vara förbjudet i hela reservatet förutom på bilväg, på led som är särskilt markerad för cykling samt på väl snötäckt mark på skoterled, vinterled och kombinerad sommar-/vinterled. Länsstyrelsen avser att planera för leder som är tillåtna för cykling på barmark i anläggningszonen vid Vålådalen *Bijjie Spædtja* och utanför, i nära anslutning till, naturreservatet.

Att rida och leda häst är förbjudet i de mest välbesökta delarna av naturreservatet, förutom på enstaka kortare ledsträckor för att möjliggöra att ta med sig häst till delar av naturreservatet där det är tillåtet att ha med häst. Förbudet motiveras av att i de mest välbesökta delarna är risken stor för alltför omfattande markslitage och erosion och på vissa ställen även risk för trängsel med andra friluftsutövare med säkerhetsrisker som följd.

Rekdalen är en del av reservatet som enligt det ursprungliga reservatsbeslutet ska vara ett orört område, undantaget från leder och andra anläggningar. Rekdalen ingår i en orörd zon vilket innebär att området ska fungera som livsmiljö för störningskänsliga växt- och djurarter. Detta är anledningen till att länsstyrelsen tar bort leden till Kyrkstenen samt att det fortsatt kommer att vara förbjudet att framföra vattenfarkost i Rekån uppströms Rekåstugan.

Området kring Östra Blanktjärnarna är kraftigt påverkat av slitage på växtlighet och mark orsakat av främst tramp. Sedan det tillfälliga förbudet att vistas utanför led och utsiktsplats började gälla 2019 och återställningsåtgärder genomförts har växtlighet börjat komma tillbaka i liten omfattning. Länsstyrelsen bedömer att behovet av återhämtning av vegetationen är stort under relativt lång tid framåt. Därför kommer förbudet att vistas i terrängen utanför led och utsiktsplats att gälla tills vidare. Fiske och användande av vattenfarkost bedöms också behöva vara förbjudet med anledning då det riskerar att man behöver röra sig längs stranden. Den känsliga marken och växtligheten på Pyramiderna och intilliggande rasbranter i Gröndalsdeltat motiverar att vistelseförbudet också där behöver fortsätta att gälla tills vidare.

Den östligaste delen av leden vid Östra Blanktjärnarna är avstängd under maj och större delen av juni. Detta bedömer länsstyrelsen är nödvändigt för att skydda betande djur från störning då de under denna period med sitt bete bidrar till viktig hävd av naturliga ängsmarker med höga naturvärden.



För att undvika störning på både känsligt djurliv och på friluftsliv bedömer länsstyrelsen att det i hela reservatet ska vara förbjudet att starta och landa luftfarkost inklusive drönare.

För att uppnå syftet med naturreservatet gör länsstyrelsen bedömningen att uppförande och utökning av byggnad ska vara förbjudet. Detta är en skärpning jämfört med föreskrifterna i det ursprungliga beslutet, enligt vilka det enbart var förbjudet att uppföra ny byggnad eller ändra befintlig byggnad eller anläggning för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än till vad byggnaden eller anläggningen tidigare varit använd. I föreliggande nya beslut finns dock, för att underlätta bibehållande och vård av byggnad, ett undantag från föreskrifterna som möjliggör borttagande av vissa buskar och träd i närheten av byggnad, vilket inte fanns tidigare. De byggnader som omfattas av detta undantag är markerade på karta i bilaga 1 och 1a-e.

Områdets förutsättningar är väl lämpade för renskötsel, men konkurrens från områdets andra verksamheter begränsar möjligheten till optimalt nyttjande. Här finns god tillgång på rent vatten och betesmark av bra kvalitet. Tillgängligheten till betet är dock ett återkommande problem då störningar från friluftsutövare och rovdjur påverkar renarnas förflyttningar och betesro negativt.

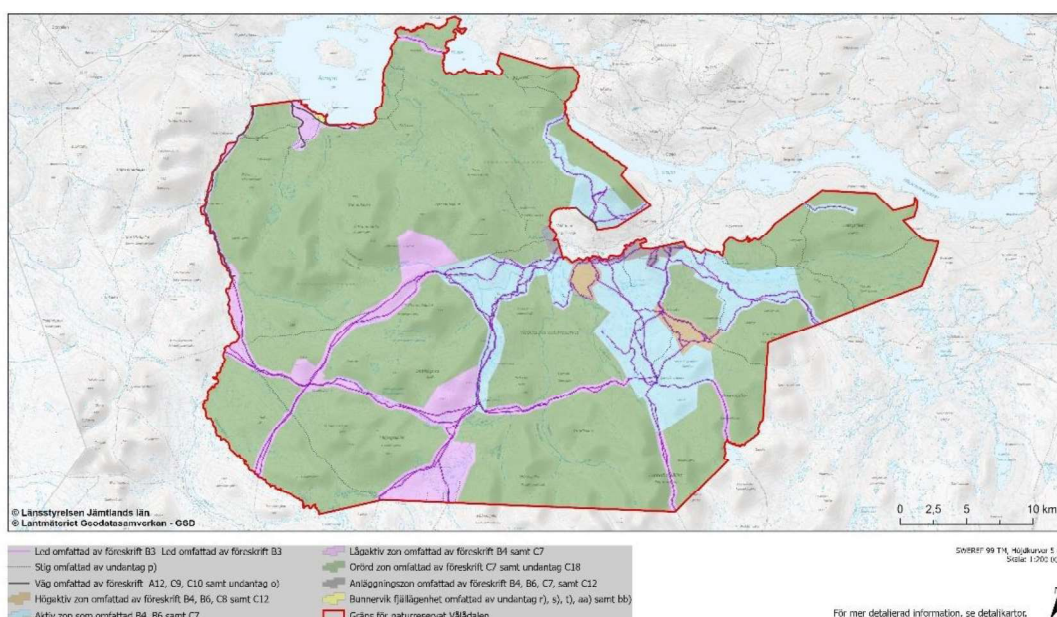
De pågående klimatförändringarna påverkar också renarnas betesmöjligheter. Ett varmare klimat innebär sannolikt mer växtlighet, men samtidigt påskyndas vegetationens utveckling. Vid en snabbare utvecklingsprocess riskerar växterna bli för grova innan de betas, vilket försämrar näringsintaget för renen. Högre temperaturer påverkar även snölegornas antal och storlek och i förlängningen tillgången på det färska bete som succesivt blir tillgängligt när legorna smälter. Snölegornas funktion som tillflyktsorter för hetta och insekter försämrar också i takt med att deras antal och storlek minskar.

En fungerande renskötsel fordrar platser för kalvning och för vajornas återhämtning efter kalvningen. Sådana platser finns i området, och är tillgängliga, men störningar från besökare och rovdjur förekommer, vilket i förlängningen minskar kalvarnas möjligheter att överleva och utvecklas på bästa sätt. Utrymme för bete, kalvning och återhämtning, liksom för märkning och skiljning, rymms inom en sammanhängande geografisk yta med få fysiska barriärer. Mänsklig aktivitet, exempelvis i anslutning till leder, innebär dock störningar för renen vilket förefaller leda till barriärliknande effekter under vissa perioder och i vissa områden.

Föreskrifterna för området ska inte inskränka möjligheten att bedriva renskötsel i området. Andra förvaltningsinsatser för att minska negativ påverkan är zoneringsav området där målet är att kanalisera men störta mängden besökare till delar av området som ligger i utkanten av samebyarnas områden. För att minska störning av renar under känsliga perioder som kalvning uppmanas besökare att inte vistas i de orörda zonerna under perioden april – juni och att inte röra sig utanför lederna i lågaktiva områden.

Zonering för friluftslivet

Enligt syftet med Vålådalens naturreservat ska behovet av områden för friluftsliv och rekreation tillgodoses. Anläggningar för friluftslivet ska ha en kanaliserande effekt med syfte att tillgängliggöra för hållbara och säkra upplevelser och att uppnå en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftsaktiviteter, upplevelser och renbete. För att uppnå detta har reservatet delats in i ett antal zoner av fem olika kategorier – orörd, lågaktiv, aktiv och högaktiv zon samt anläggningszon (se karta figur 1). Avgränsningen av zonerna baseras dels på besöksfrekvens och dels på behov av skydd av höga naturvärden. För var och en av de olika kategorierna gäller olika föreskrifter eller rekommendationer. För organiserat friluftsliv finns det fler restriktioner i de orörda och högaktiva zonerna och färre restriktioner i lågaktiv, aktiv och anläggningszon.



Figur 1. Zonering av naturreservatet Vålådalen. Grönt = orörd zon, lila = lågaktiv zon, blått = aktiv zon, orangebrunt = högaktiv zon, grått = anläggningszon. Zonerna finns även att se i bilaga 1, beslutscharta.

Anläggningszon finns endast i den del av reservatet som ligger närmast byn Vålådalen *Bijje Spædtja* och kring Nulltjärnarna och är den del av reservatet som kan ta emot störst mängd besökare. Här ska information och tillgänglighet vara god, med tillrättalagda leder, av vilka vissa planeras bli tillåtna för cykling, samt rastplatser, eldplatser och torrdass. Eldning är endast tillåten på iordninggjorda eldstäder och det är inte tillåtet att ta ved från naturen.

Högaktiva zoner finns kring den s k Blanktjärnsrundan söder om Vålådalen *Bijje Spædtja* samt i området kring Grönvallen *Kruanavaellie* och Gröndalsdeltat. För att minska risken för negativ påverkan på höga naturvärden är nattläger och tältning inom högaktiv zon endast tillåten inom anvisade områden. Eldning är endast tillåten på iordninggjorda eldstäder och det är inte tillåtet att ta ved från naturen. Länsstyrelsen planerar för nya rastplatser, eldstäder och torrdass inom dessa zoner.



Aktiva zoner finns i områden med frekvent nyttjade leder och rastplatser. Dessa zoner har förutsättningar som tål förhållandevis stort slitage och många olika kategorier av besökare. Även ska nya rastplatser, eldstäder och torrdass kunna anläggas.

Lågaktiva zoner finns i delar av områden som ligger längre från bilvägar eller är mindre lättillgängliga på andra sätt. I dessa zoner finns leder och skoterleder som nyttjas mindre frekvent. För att undvika störning på känsligt djurliv rekommenderar länsstyrelsen besökare att inte röra sig i lågaktiv zon från och med den 19 april till och med den 30 juni.

Länsstyrelsen bedömer att det i alla de hittills beskrivna zonkategorierna kan uppstå behov av mindre omdragningar av befintliga leder, varför detta enligt föreskrifterna är möjligt att göra.

Orörda zoner, som utgör större delen av reservatet, ska upprätthålla ostörda områden för särskilt skyddsvärda eller störningskänsliga arter. I de orörda zonerna finns inga leder och det är inte tillåtet att anlägga nya sådana. För att undvika störning på känsligt djurliv rekommenderar länsstyrelsen besökare att inte röra sig i orörd zon från och med den 19 april till och med den 30 juni. Här kommer organiserad verksamhet endast förekomma som enstaka friluftsför- och naturturismarrangemang med små grupper som leds av kunnig guide, erfaren utbildningsaktör förekomma. Ledare för dessa grupper bör vara utbildade enligt fjälledarnorm (Fjällsäkerhetsrådets) eller ha motsvarande kunskap. För att kunna genomföra planerade aktiviteter ska arrangören söka tillstånd för arrangemanget.

Den som ska organisera ett friluftslivs- eller naturturismarrangemang i område ska sätta sig in i vad områdets föreskrifter reglerar. Att förstå och ta hänsyn till vilken påverkan arrangemanget kan få utifrån markslitage, störningar av känsliga djur- och växtarter, nyttjanderättsinnehavare och för andra friluftsutövare i i högaktiv, aktiv, lågaktiv zon. Utöver samverkan och dialog, krävs i vissa fall tillstånd för genomförande av arrangemang och organiserat friluftsliv, t ex skolklasser, aktivitetsföretag och andra grupper med ledare.

Riktlinjer och miljömål

Detta beslut om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Storlagen fjällmiljö*, *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Upphävande av beslut

Länsstyrelsens bedömer att detta beslut om naturreservat innebär ett utökat och förstärkt skydd av naturvärden jämfört med gällande reservatsbeslut från 1988. Anledningar till detta är att naturvärden knutna till brandpräglad skog kommer att kunna skötas samt att vattendrag och våtmarker kommer att kunna återställas till ett mer naturligt tillstånd, då möjlighet till naturvårdsbränning och åtgärder i



vattendrag och våtmarker har lagts till i föreskrifterna. Detta bedöms behövas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Ytterligare anledningar är att friluftslivet inom naturreservatet har zonerats, vilket innebär att naturreservatet nu innehåller större områden som ska vara fria från anläggningar av olika slag samt att för organiserad verksamhet har tillståndsplikt införts i orörd zon och uppmuntran till dialog för andra zoner. Vidare har restriktioner för cykling, ridning och eldning införts, liksom beträdnadsförbud i vissa särskilt känsliga områden och förbud mot införande och spridning av främmande eller för området icke naturliga arter.

I 7 kap. 7 § miljöbalken står att länsstyrelsen får upphäva beslut om naturreservat om det finns synnerliga skäl, samt att beslut om upphävande får meddelas endast om intrånget i naturvårdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Eftersom det nya beslutet för naturreservatet Vålådalen, enligt länsstyrelsens bedömning, stärker skyddet av reservatets naturvärden och ger nya möjligheter till naturvårdande skötsel för att uppnå syftet med skyddet, bedömer länsstyrelsen att synnerliga skäl finns för att upphäva följande beslut:

- Bildande av naturreservatet Vålådalen enligt 7 § naturvårdslagen, 1988-02-22, länsstyrelsens diariennr. 11.1211-754-82, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om utökning av Vålådalens naturreservat, 2016-10-17, länsstyrelsens diariennr. 3230-2016, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om ytterligare föreskrift inom naturreservatet Vålådalen, 2019-06-03, länsstyrelsens diariennr. 2963-2019, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Förlängning av interimistiska förbud inom naturreservatet Vålådalen, Åre kommun, 2022-04-04, länsstyrelsens diariennr. 1678-2022, Naturvårdsregistrets ID-nr 2051781 och 2051782,

Inventeringsunderlag

Området har genom åren varit föremål för ett stort antal inventeringar av olika slag. Bland dessa kan nämnas länsstyrelsens inventeringar av urskogar, våtmarker och vattendrag, geologiska inventeringar, fornminnesinventeringar och diverse andra inventeringsprojekt som resulterat i rapporter, samt ideella inventeringar där artfynd rapporterats till Artportalen. Inventering av stora rovdjur, jaktfalk och dagfjärilar samt fågelinventering längs standardrutter görs regelbundet.

Brunkullapopulationerna följs årligen upp av länsstyrelsen i samverkan med floraväktarverksamheten. Växtplatsens status följs upp och alla blommande brunkullor räknas och rapporteras in i Artportalen.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Totalt berörs naturreservatet, i hela eller större delar, av åtta riksintressen:

- Anspråk Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA; Vålådalen SE0720084;



4 kap. 8 § miljöbalken).

- Anspråk Natura 2000 Art- och habitatdirektivet (SCI; Vålådalen SE0720084; 4 kap. 8 § miljöbalken).
- Naturvård (Jämtlandsfjällen; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Friluftsliv (FZ 07, Sylarna-Vålådalen-Helags; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Det rörliga friluftslivet (Fjällvärlden i Jämtlands län; 4 kap. 1, 2 §§ miljöbalken).
- Obrutet fjäll (Sylarna-Helags; 4 kap. 5 § miljöbalken)
- Skyddade vattendrag (Åreälven; 4 kap. 6 § miljöbalken)
- Kärnområde av riksintresse för rennäring (3 kap. 5 § miljöbalken)

Länsstyrelsen bedömer att beslutet gällande naturreservatet Vålådalen delvis går väl ihop med övriga riksintressen och delvis ihop med riksintressen för rennäringen. För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet. Att skogsmarken är skyddad mot avverkning bedöms ha en positiv inverkan för renbetet på landskapsnivå. Naturreservatets förvaltningsinriktning med naturvårdsbränning är sannolikt också en förutsättning för gott bete på lång sikt. På kort sikt, däremot, försämras betet efter bränning. I samband med framtagande av bränningsplan ska därför samråd med berörd sameby ske.

Friluftslivet i naturreservatet kan ha en negativ inverkan på rennäringen. För att förebygga detta ska former och forum för dialog och kontinuerliga samråd med berörd sameby finnas och i de fall det krävs ska fysiska åtgärder genomföras. Ytterligare viktiga verktyg är tydlig zoneringsplan av reservatet, från orörd till högaktiv zon, en väl fungerande besöksförvaltning, samt relevanta och återkommande kommunikationsinsatser.

Förutom de ovan nämnda riksintresseområdena finns söder och öster om Ånnsjön ett riksintresseområde för kulturmiljövård (Ånnsjön; 3 kap. 6 § miljöbalken). Strax söder om Ånnsjön och Bunnerviken finns ett punktförmigt riksintresse för värdefulla ämnen och material (Handöl; 3 kap. 7 § miljöbalken), vilket avser förekomsten av täljsten. Detta riksintresse berör de flesta av de andra ovan nämnda riksintressena, bland annat Natura 2000-område och den prioriterade naturtypen taiga (9010). Verksamheter som kan påverka habitatet i Natura 2000-områden negativt är förbjudna och tillståndspliktiga.

Förutom av riksintressen så berörs hela naturreservat av ett regleringsområde (Sylarna-Helags-Oviksfjällen) för körning av terrängfordon i fjällområden (6 §, terrängkörningsförordningen).

Det finns en översiktsplan beslutad 2017 som täcker hela Åre kommun. I planen skrivs om fjällskapet generellt: Med hänsyn till känsliga biotoper och/eller renarnas betesro bör tydliga kanaliseringar, periodiseringar och zoneringsplaner göras av verksamheter och intressen inom renskötselområden som är frekvent utnyttjade för rekreation och friluftsliv. (s 38). Om fjällområdet söder och väster om Vålådalen/Ottsjö står: Med hänsyn till rennäringen och områdets stora landskapsvärden bör etablering av ny bebyggelse generellt undvikas.



Anläggningar för naturturism kan tillåtas, förutsatt att en mycket noggrann prövning görs (s 71).

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut för naturreservatet Vålådalen är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Naturreservatet Vålådalen har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som naturreservatet långsiktigt har en mer än försumbar påverkan på samt om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter eller hörnstenar i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori "Stödjande" i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljökvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. Bildandet av naturreservatets långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödjande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Biogeokemiska kretslopp där ekosystemen bidrar till cirkulation av grund- och näringsämnen samt vatten.	P
	Ekologiska samspel i näringsvävans dynamik och evolutionära processer.	P
	Bildande av jordmån vid nedbrytning av växtdelar.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnen via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P



Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter och mikroorganismer.	P
	Lokal klimatreglering genom skogars, växters och vattnets reglering av mikroklimat, temperatur och luftfuktighet.	P
	Pollinering och fröspridning via insekter, fåglar och andra djur.	P
	Flödesreglering och erosionsskydd såsom dämpning av avrinning, flöden och skred.	P
	Luftrening via mikroorganismer och växter.	P
	Upprätthållande av markens kvalitet och struktur via rötter, maskar, insekter, växters kvävefixering, svampars mineralfixering, med mera.	P
	Biologisk kontroll av skadegörare, inklusive invasiva arter, med hjälp av konkurrens och predation.	P
Försörjande	Virke och fibrer.	N
	Jakt, fiske, bär- och svamplockning samt rennäring.	P
	Biobaserade kemikalieråvaror som till exempel råmaterial för medicin, tjära och terpentin.	N
	Bioenergi från skog.	N
	Dricksvatten från rullstensåsar, sjöar, vattendrag, bibehållande av grundvattennivå.	P
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P
	Estetiska värden där egenskaper hos naturmiljöer möjliggör estetiska naturupplevelser.	P
	Tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, inklusive naturturism.	P
	Områden som resurs för forskning, utbildning och mänsklig interaktion med naturen.	P
	Användning av naturmiljöer av andliga, traditionella, identitetsbärande eller historiska orsaker.	P
	Folkhälsomässiga värden, som resurs för fysisk och psykisk hälsa.	P

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen beslutar om ändrade ordningsföreskrifter (C-föreskrifter) i Vålådalens naturreservat, Åre kommun. Enligt 4 § och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, ska Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en sådan utredning av ordningsföreskrifterna, vilka har karaktären av normföreskrifter, d v s de riktar sig till allmänheten. Se bilaga 3.

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på



- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken,
- terrängkörning, inklusive barmarkskörning, enligt 1 § terrängkörningslagen.

Vid vistelse i naturreservatet är det viktigt att observera att utöver att följa naturreservatets föreskrifter ska även föreskrifter och förbud enligt andra gällande lagar följas. Det är också viktigt att observera att föreskrifterna ger regler för hur agerande ska vara i naturreservatet men de ger inte markägarens tillstånd.

Bilagor

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt för vilka olika områden, stigar, vägar, anläggningar med mera som naturreservatets föreskrifter gäller.
	1a	Detalj-karta Blanktjärn	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Blanktjärn
	1b	Detalj-karta Bunnervik och Bränna	Visar vilka föreskrifter som gäller i områdena Bunnervik och Bränna
	1c	Detalj-karta Gröndalen	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Gröndalen
	1d	Detalj-karta Rekån samt Skårrån	Visar vilka föreskrifter som gäller i områdena Rekån samt Skårrån
	1e	Detalj-karta Öster – Dalsvallen m.fl öster om Handölan	Visar vilka föreskrifter som gäller i områdena.
	1f	Detalj-karta anläggningszoner Vålådalen	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Vålådalen
2.		Översikt-karta	Visar var i Jämtland som naturreservatet ligger
3.		Konsekvensutredning	
4.		Underhåll av väg	
5.		Skötselplan	
	5.1	Skötselplankarta	Skötselplankarta som visar var natur- och friluftslivsvärden i naturreservatet ska skötas av förvaltningen.



Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
	5.1.1	Skötselplankarta detalj Blanktjärn	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området runt Blanktjärnen.
	5.1.2	Skötselplankarta detalj Gröndalen	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området Gröndalen.
	5.1.3	Skötselplankarta detalj Nulltjärnarna	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området runt Nulltjärnarna.
	5.1.4	Skötselplankarta detalj Rekån samt Skårrån	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området vid Rekån samt Skårrån.
	5.1.5	Skötselplankarta detalj Vallbo	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området runt Vallbo.
	5.1.6	Skötselplankarta detalj Vålådalen	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i området runt Vålådalen.
	5.1.7	Skötselplankarta detalj Östra Dalsvallen m.fl öster om Handölan	Karta som visar var natur, friluftslivsleder och anläggningar ska skötas i områdena.
	5.1.8	Skötselplankarta sommarleder och anläggningar	Karta som visar var sommarfriluftslivsleder och anläggningar ska skötas.
	5.1.9	Skötselplankarta vinterleder och anläggningar	Karta som visar var vinterfriluftslivsleder och anläggningar ska skötas.

Sändlista

Föreläggande om yttrande, med bilagor (delgivningskvitto)

Fastighetsägare

- Statens Fastighetsverk, Box 2263, 10316 STOCKHOLM
- Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM

Fastighetsägare till:

- Bunnerviken 1:12
- Bunnerviken 1:13
- Ottsjö 1:53
- Hårbörsta 1:12
- Hårbörsta 1:13
- Hårbörsta 2:19



- Hårbörsta 2:20
- Hårbörsta 2:21
- Åre-Berge 3:4
- Åre-Berge 1:17

Gemensamhetsanläggningar

- Åre Håckren ga:2
- Berg Storsjö-Tossåsen ga:2
- Åre Vallbo ga:1
- Åre Ånga:4

Arrenden

- Stuga och båthus,
- Arbetsplats för transporter Helitrans AB,
- Jaktstuga och skogvaktarbostad,
- Stugor, samlingslokal, bastu Anariset AB.

Övriga

- Fast bosatta i Fångåmon, Vallbo, Vålådalen och Östra Vålådalen som har undantag för skoterkörning i naturreservatet
- Privata ägare till småhus på ofri grund i naturreservatet”

E-delgivning

- Handölsdalens sameby, arne.omma@gmail.com
- Tåssåsens sameby, glennick@live.se

Kungörelsedelgivning

- Deläggande fastigheter i samfälligheten Ottsjö S:8 där bland annat fastigheterna Åre Ottsjö 1:4, 1:5 och 1:6 ingår,
- Deläggande fastigheter i samfällt fiske i Handöls skifteslags alla vatten,
- Deläggande fastigheter i samfällt vatten och fiske i Ottsjön och Skårrån inom Ottsjöns skifteslag,
- Andra som har rättigheter inom naturreservatet

Remiss, med bilagor

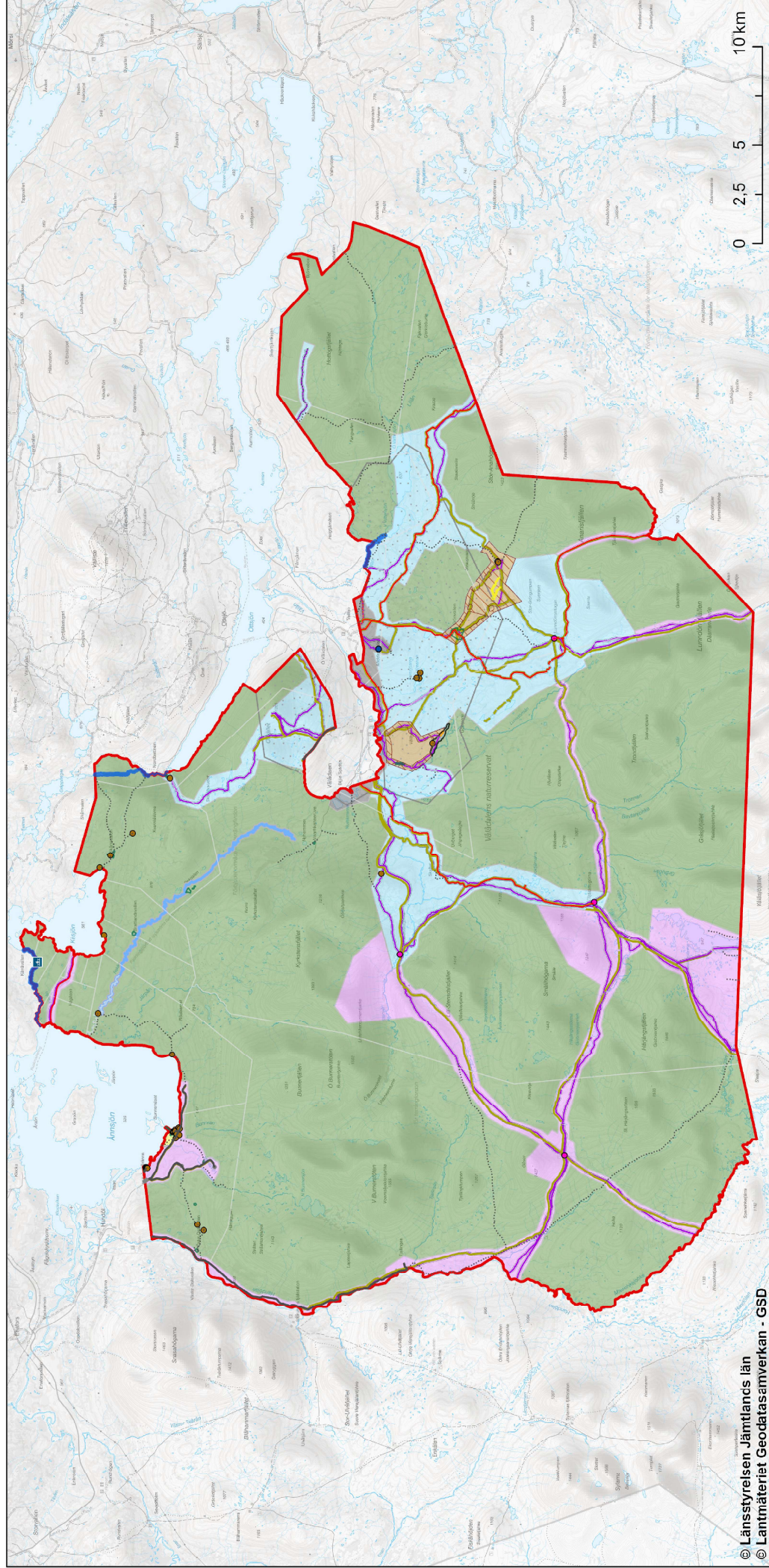
- Åre kommun, kundtjanst@are.se
- Bergs kommun, bergs.kommun@berg.se
- Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
- Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se
- Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se
- Naturskyddsföreningen Jämtland-Härjedalen, kansli.mitt@naturskyddsforeningen.se
- Jägareförbundet, linnea.aronsson@jagareforbundet.se
- Jämtlands ornitologiska förening, info@jorf.se
- Jämtlands botaniska sällskap, brunkulla@jamtflora.se
- Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
- Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se



- Statens jordbruksverk jordbruksverket@jordbruksverket.se
- Sametinget, kansli@sametinget.se
- Regelrådet, regelradet.se
- Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se
- Svenska Turistföreningen, jenny.engstrom@stfturist.se
- Jämtland-Härjedalen Turism, mats.forslund@jht.se
- Södra Årefjällen Turism Ek för, jonas.agren@glimstedt.se
- Åre Destination, info@aredestination.com
- Åre Bergscyklister, info@arebergscyklister.se
- Friluftsförbundet, lars.lundstrom@friluftsförbundet.se
- Friluftsförbundet Region Mitt, regionmitt@friluftsförbundet.se
- Ekoturismföreningen, info@naturturismforetagen.se

- Fångåmons jaktlag 1
- Fångåmons jaktlag 2
- Jaktlag Långström
- Södra Håckren älgskötselområde Anders.johansson@sveaskog.se
- Östra Vålådalens jaktlag
- Ottsjö fiskevårdsområde
- Håckrens fiskevårdsområde
- Storsjö fiskevårdsområde
- Ljungdalens fiskevårdsområde
- Västjämtlands snöskoterområde kontakt@vasek.se

Naturreservatet Vålådalen Beslutskarta



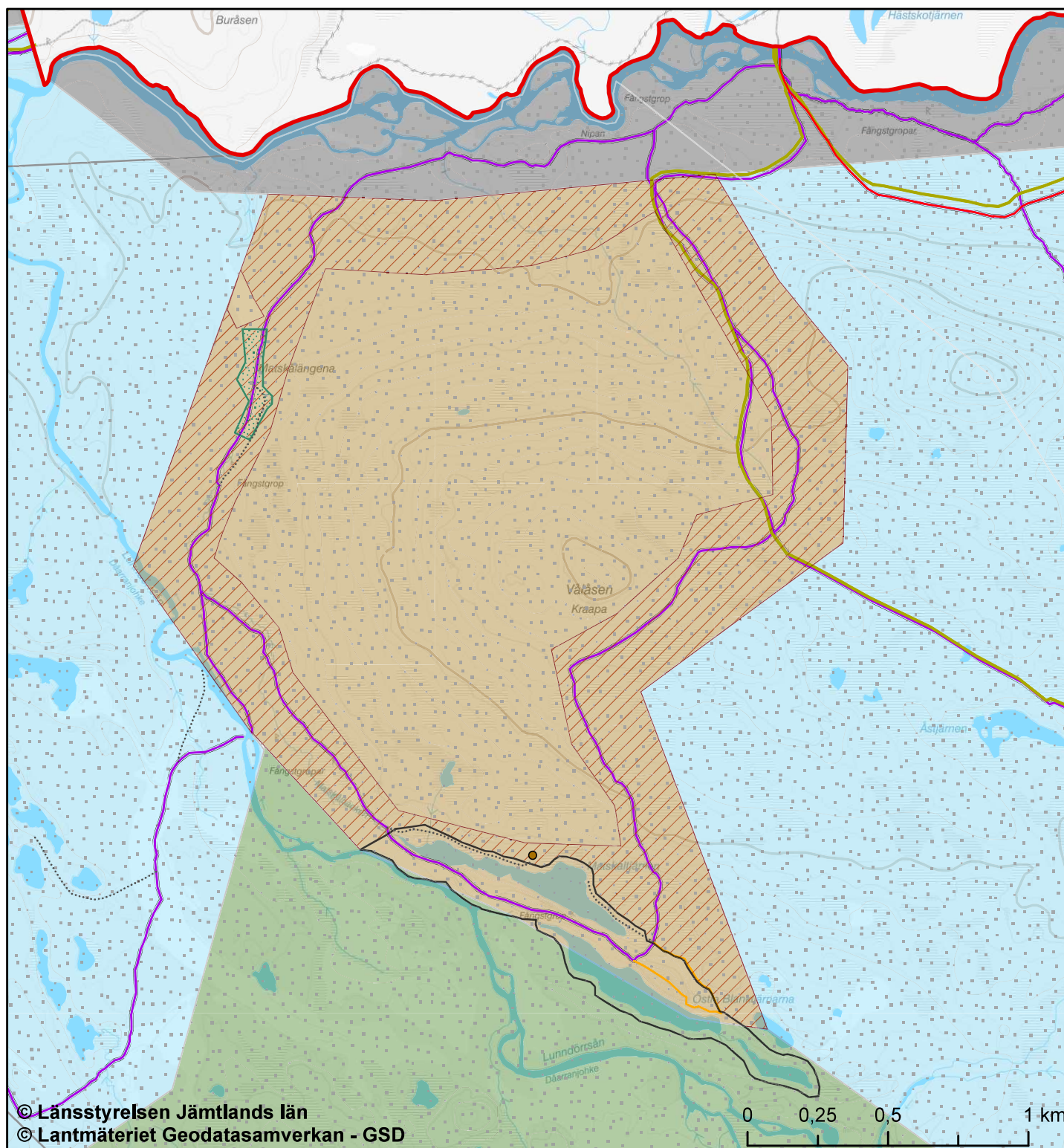
© Länstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Led omfattad av föreskrift C10 och C11
- Led omfattad av föreskrift B3
- Vattendrag omfattad av föreskrift C13
- Riksväg omfattad av föreskrift C12
- Led omfattad av föreskrift C16
- Eldledning omfattad av undantag w)
- Stig omfattad av undantag p)
- Väg omfattad av föreskrift A12, C9, C1c samt undantag o)
- Led omfattad av undantag m)
- Byggnad omfattad av undantag e)
- Aktiv zon omfattad av föreskrift B4, B5, C8 samt C12
- Aktiv zon som omfattad av föreskrift B4, B6 samt C7
- Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4 samt C7
- Öord zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18
- Anläggningszon omfattad av föreskrift B4, B6, C7, samt C12
- Bunnervät fallighet omfattad av undantag r), s), t) a) samt bb)
- Mark omfattad av undantag n)
- Fasthetsgräns
- Gräns för naturreservat Vålådalen

SWEREF 99 TN, Höjddata 5 m
Skala: 1:200 000

N
För mer detaljerad information, se detaljkartor.

Naturreservatet Vålådalen Detaljkarta - Blanktjärn



	Led omfattad av föreskrift C10 och C11		Område omfattad av föreskrift B10 samt C14		Fastighetsgräns
	Led omfattad av föreskrift B3		Mark omfattad av föreskrift B9		Gräns för naturreservat Vålådalen
	Led omfattad av föreskrift C16		Område omfattad av föreskrift C11		
	Stig omfattad av undantag p)		Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C8 samt C12		
	Led omfattad av undantag m)		Aktiv zon som omfattad B4, B6 samt C7		
	Byggnad omfattad av undantag q)		Orörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18		
			Anläggningszon omfattad av föreskrift B4, B6, C7, samt C12		
			Mark omfattad av undantag n)		

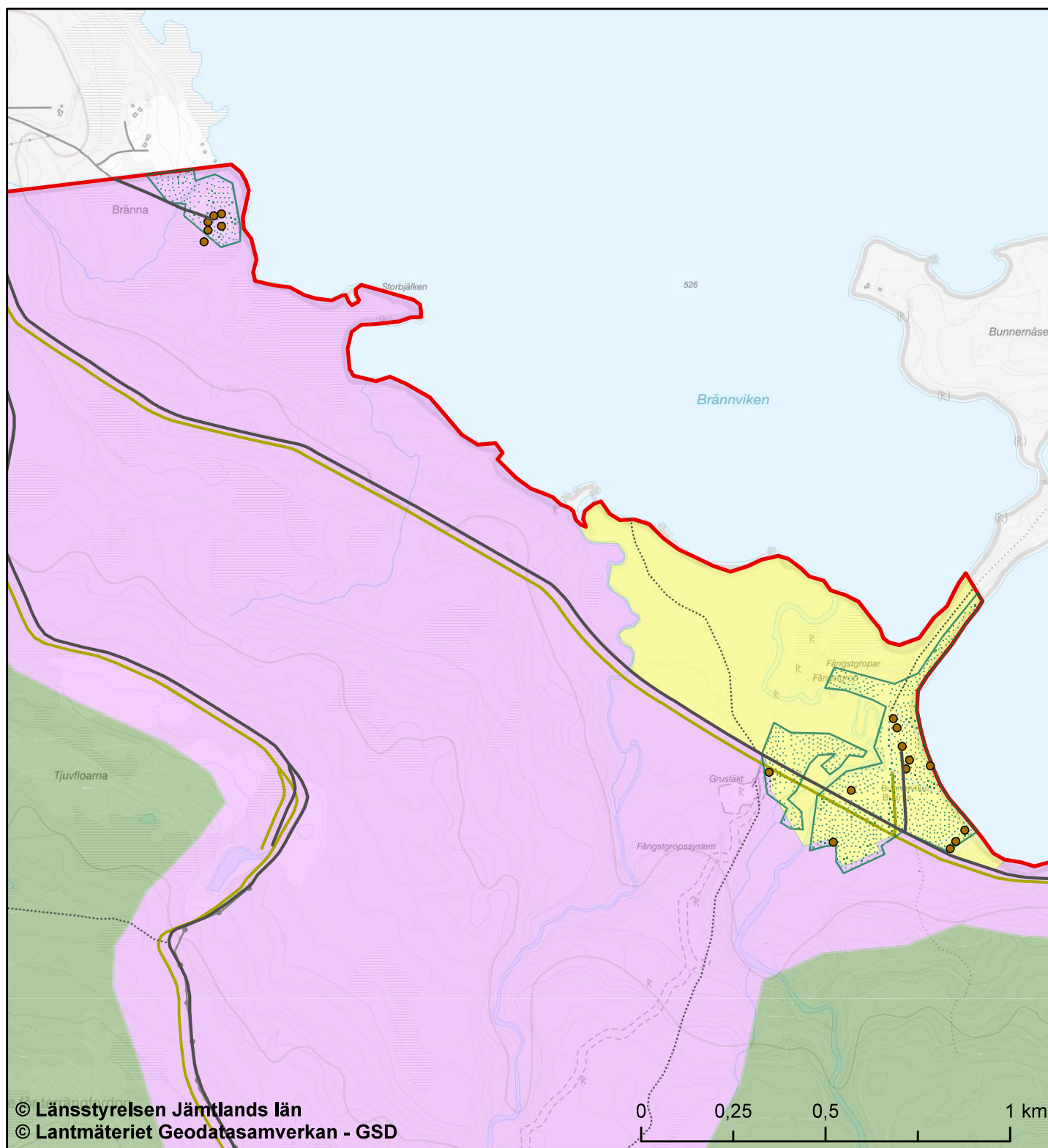
Skala: 1:20 000
 SWEREF 99 TM
 Höjdkurvor 5 m intervall





Naturreservatet Vålådalen

Detalj-karta - Bunnervik och Bränna



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- | | |
|--|--|
| — Led omfattad av föreskrift C10 och C11 | Mark omfattad av föreskrift B9 |
| — Elledning omfattad av undantag w) | Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4 samt C7 |
| Stig omfattad av undantag p) | Orörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18 |
| — Väg omfattad av föreskrift A12, C9, C10 samt undantag o) | Bunnervik fjällägenhet omfattad av undantag r), s), t), aa) samt bb) |
| ● Byggnad omfattad av undantag q) | Fastighetsgräns |
| □ Mark omfattad av undantag n) | Gräns för naturreseptat Vålådalen |

Skala: 1:15 000
SWEREF 99 TM, Höjddkurvor 5 m





Skala: 1:30 000



	Led omfattad av föreskrift C10 och C11		Byggnad omfattad av undantag q)		Högaaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C8 samt C12
	Led omfattad av föreskrift B3		Mark omfattad av föreskrift B10 samt C17		Aktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6 samt C7
	Stig omfattad av undantag p)		Mark omfattad av föreskrift B9		Orörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18
	Led omfattad av undantag m)		Område omfattad av föreskrift C11		Mark omfattad av undantag n)
			Fastighetsgräns		Gräns för naturreservat Vålåden

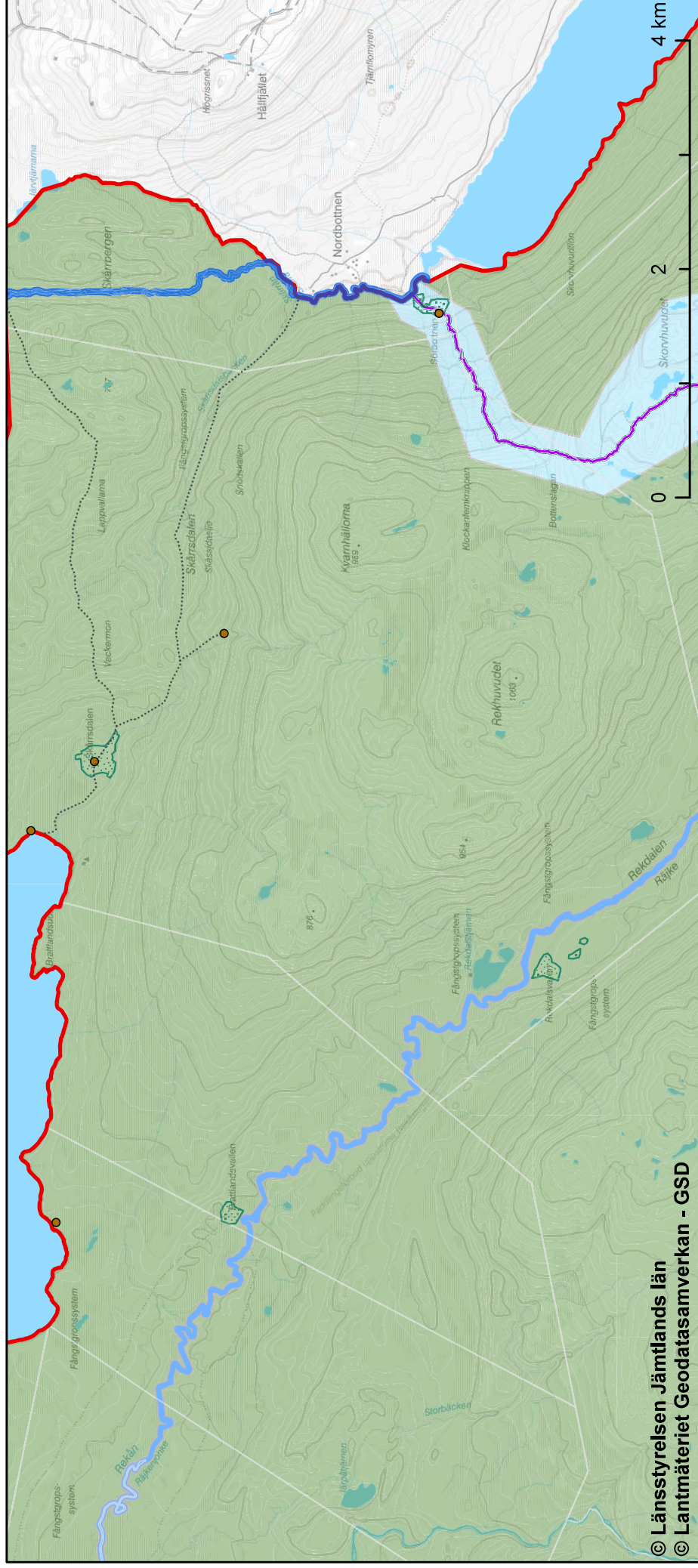


Länstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 1d
2022-10-31

Naturreseptatet Vålådalen

Detaljarkta - Rekån samt Skårån



SWEREF 99 TM, Höjdukur 5 m
Skala: 1:50 000



Länstyrelsen Jämtlands län Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD	
	Fastighetsgräns
	Levd omfattad av föreskrift B3
	Vattendrag omfattad av föreskrift C13
	Stig omfattad av undantag p)
	Byggnad omfattad av undantag q)
	Vattendrag omfattad av föreskrift B12
	Mark omfattad av föreskrift B9
	Orörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18
	Mark omfattad av undantag n)
	Gräns för naturreseptat Vålådalen
	Aktiv zon som omfattad B4, B6 samt C7

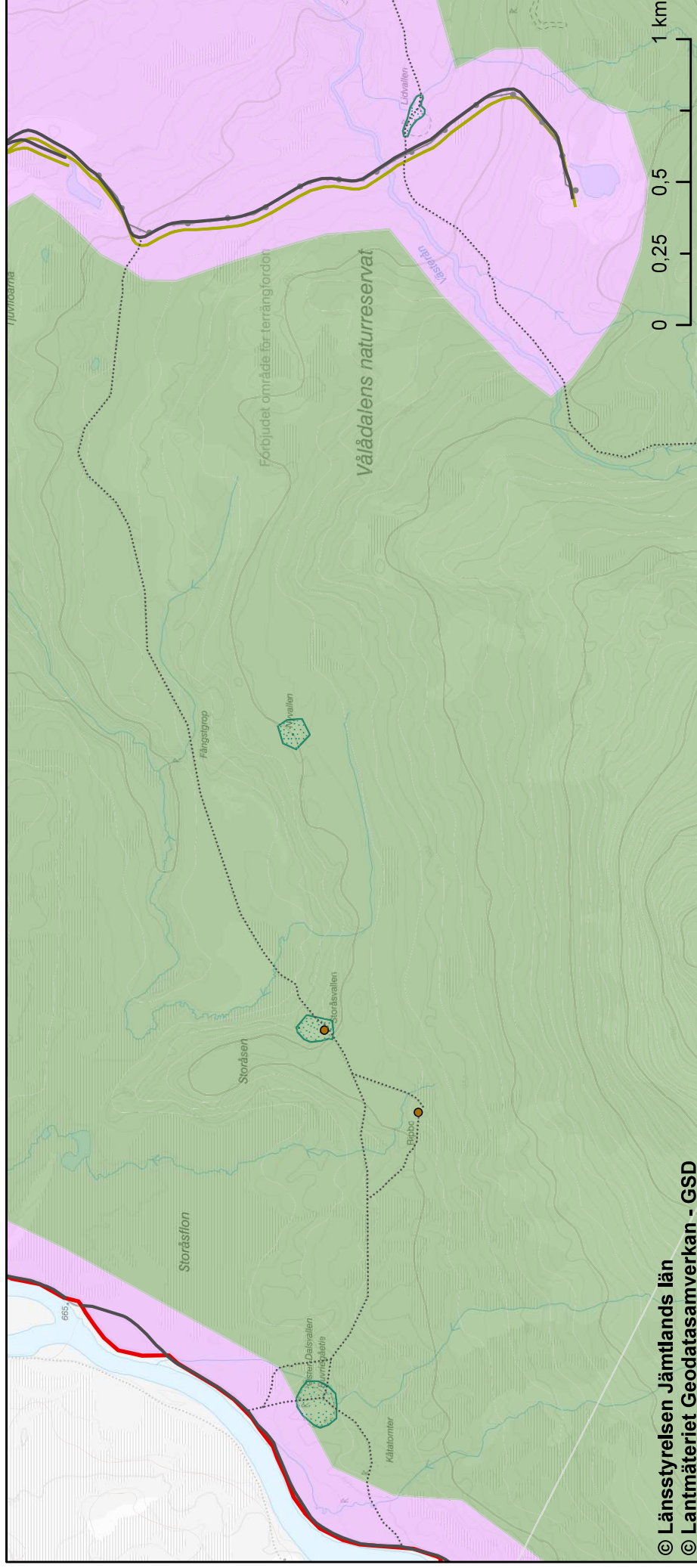


Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 1e
2022-10-31

Naturservatet Vålådalen

Detalj-karta - Öster-Dalsvallen m.fl öster om Handölan



—●— Elledning omfattad av undantag w)	— Fastighetsgräns
..... Stig omfattad av undantag p)	Mark omfattad av föreskrift B9
— Väg omfattad av föreskrift A12, C9, C10 samt undantag o)	Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4 samt C7
— Led omfattad av föreskrift C10 och C11	Örörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18
— Höjdkurva, 5 m intervall	Mark omfattad av undantag n)
— Höjdkurva, 25 m intervall	Gräns för naturreservat Vålådalen
— Byggnad omfattad av undantag q)	

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m
Skala: 1:20 000



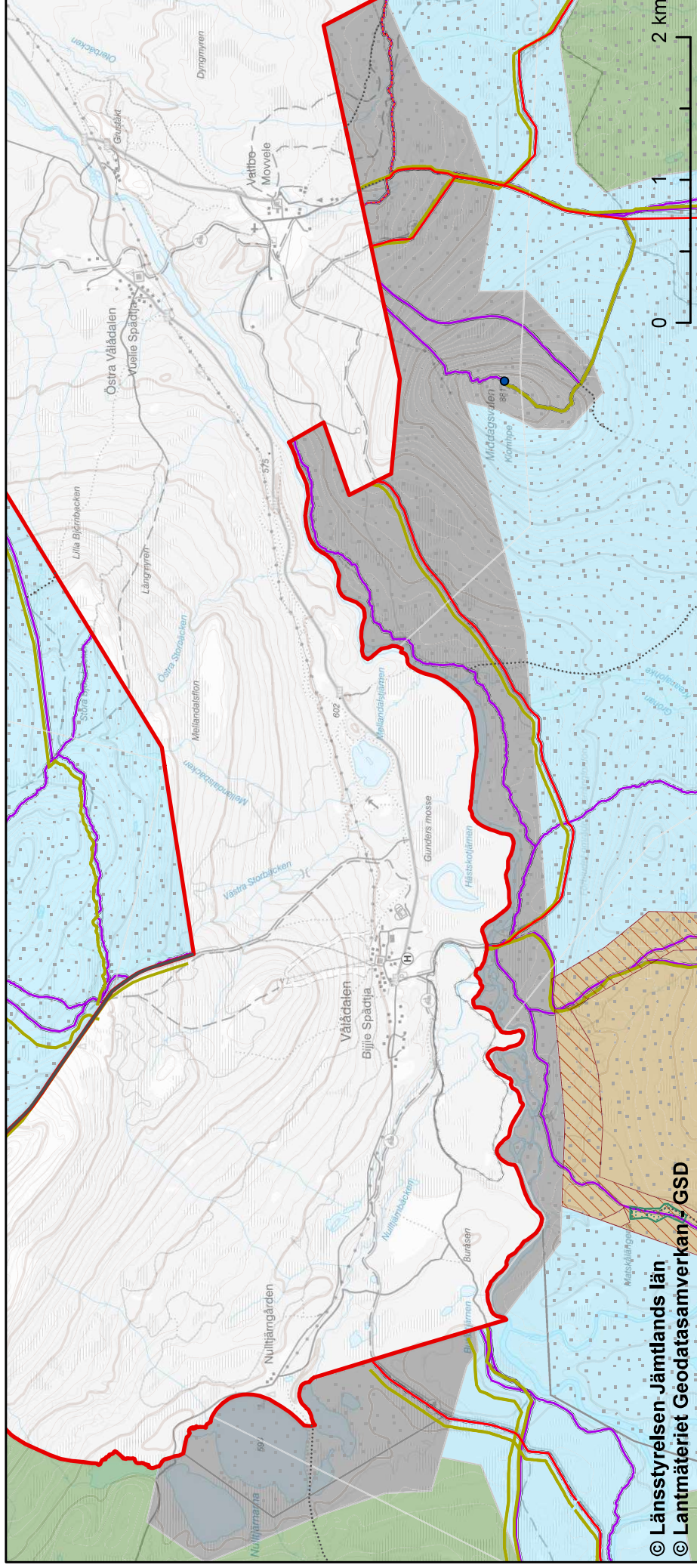


Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 1f
2022-10-31

Naturservatet Vålådalen

Detalj-karta - Anläggningszoner Vålådalen



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

	Led omfattad av föreskrift C10 och C11		Mast omfattad av undantag v)		Orörd zon omfattad av föreskrift C7 samt undantag C18
	Led omfattad av föreskrift B3		Mark omfattad av föreskrift B9		Anläggningszon omfattad av föreskrift B4, B6, C7, samt C12
	Ridväg omfattad av föreskrift C12		Område omfattad av föreskrift C11		Mark omfattad av undantag n)
	Stig omfattad av undantag p)		Fastighetsgräns		Gräns för naturreservat Vålådalen
	Väg omfattad av föreskrift A12, C9, C10 samt undantag o)		Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C8 samt C12		
	Led omfattad av undantag m)		Aktiv zon som omfattad B4, B6 samt C7		

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m
Skala: 1:40 000





Naturreservatet Vålådalen

Översiktskarta



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Gräns för naturreservatet Vålådalen

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m

Skala: 1:350 000





Konsekvensutredning enligt 4 § Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, av beslut för naturreservatet Vålådalen i Åre kommun

Bakgrund

Länsstyrelsen beslutar om ändrade ordningsföreskrifter (C-föreskrifter) i Vålådalens naturreservat, Åre kommun. Enligt 4 § i ovan angivna förordning skall Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en sådan utredning av ordningsföreskrifterna, vilka har karaktären av normföreskrifter, d v s de riktar sig till allmänheten.

Naturreservatet inrättas i syfte att bevara biologisk mångfald knuten till framför allt en brandpräglad urskogsartad skog med de strukturer, såsom äldre träd, som är kännetecknande för ett naturligt skogsekosystem. Vidare är syftet också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet och en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftslivsaktiviteter, upplevelser och renskötsel.

För att syftet ska tillgodoses behöver ordningsföreskrifter som förbjuder bl.a. åverkan på mark och vegetation meddelas. Ett bevarande av områdets naturvärden bidrar till uppfyllandet av miljökvalitetsmålet Storslagna fjäll.

Konsekvensutredning

Syfte med föreskrifterna

Ordningsföreskrifterna innebär vissa vistelsebestämmelser för allmänheten i området. Syftet med föreskrifterna är att uppnå ändamålet med reservatet, vilket är att bevara ett från naturvårdssynpunkt utomordentligt värdefullt skogs- och fjällområde med stora geologiska, botaniska, faunistiska, allmänekologiska och kulturella värden, samt är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Naturreservatet omfattar mark på renbetesfjällen där renskötande samer bedriver renskötsel som utan inskränkningar fortsatt ska kunna bedrivas i området.

Beträdnadsförbud på Pyramiderna inklusive pyramidåsen samt intilliggande rasmarker bedöms nödvändigt för att syftet ska tillgodoses. Pyramiderna inklusive pyramidåsen är två värdefulla geologiska områden, som också är slitage- och erosionskänsliga. Utan denna reglering bedömer Länsstyrelsen att de geologiska bildningarna riskerar att skadas och erodera, vilket skulle hota bildningarnas höga naturvärde och därmed motverka syftet med



reservatet. För att undanröja hoten mot dessa naturvärden bedöms något alternativ till beträdnadsförbud inte finnas.

Att beträda marken utanför led och utsiktsplats vid Blanktjärnarna förbjuds med anledning av ett högt besöksstryck som kraftigt påskyndar slitage och erosion, främst genom tramp. Ett tillfälligt beslut om förbud att beträda området har funnits på platsen sedan 2019. Länsstyrelsen bedömer att behovet av återhämtning av vegetationen är stort under relativt lång tid framåt.

Den östligaste delen av leden vid Östra Blanktjärnarna är avstängd under maj och större delen av juni. Detta bedömer Länsstyrelsen är nödvändigt för att skydda betande djur från störning då de under denna period med sitt bete bidrar till viktig hävd av naturliga ängsmarker med höga naturvärden.

Att förbjuda cykling på annat än bilväg, för cykling särskilt markerade leder eller väl snötäckta skoterleder, vinterleder och ledsträckor som är kombinerad sommar- och vinterled, bedöms vara nödvändigt för att uppnå syftet med reservatet. Cykling i terräng inklusive på led riskerar i likhet med vandring, löpning och ridning att bidra till markskador och erosion. Särskilt på blöt mark och vid bromsning i nedförsbackar kan cykling påverka marken påtagligt. Eftersom en cyklist ofta på samma tid kan komma en längre sträcka än vandrare och löpare, bedöms cykling riskera att utöver markpåverkan orsaka mer störning på känsligt växt- och djurliv i reservatet än vandring och löpning. Av dessa skäl gör Länsstyrelsen bedömningen att cykling ska vara förbjudet i hela reservatet, förutom på bilväg, på led som är särskilt markerad för cykling samt på väl snötäckt mark på skoterled, vinterled och kombinerad sommar-/vinterled.

Ett förbud mot tältning och nattläger inom områdena Issjödalen och Blanktjärnarna bedöms nödvändigt utifrån det stora antalet besökare som medför ett högt slitage på mark och vegetation samt riskerar störning på djurlivet.

Att rida och leda häst är förbjudet i de mest välbesökta delarna av naturreservatet, förutom på enstaka kortare ledsträckor för att möjliggöra att ta med sig häst till delar av naturreservatet där det är tillåtet. Förbudet motiveras av att i de mest välbesökta delarna finns stor risk för alltför omfattande markslitage och erosion.

Orörd zon utgör större delen av reservatet och ska upprätthålla ostörda områden för särskilt skyddsvärda eller störningskänsliga arter. I de orörda zonerna finns inga leder och det är inte tillåtet att anlägga nya sådana.

Att förbjuda genomförande av organiserad verksamhet i områdets orörda zoner utan tillstånd från Länsstyrelsen bedöms vara nödvändigt utifrån syftet med reservatet. En organisatör som planerar ett friluftslivs- eller naturturismarrangemang ska sätta sig in i vad områdets föreskrifter reglerar.



Vidare kommer även samverkan och dialog vara viktigt för allt organiserat friluftsliv inom reservatet, exempelvis för skolklasser, aktivitetsföretag och andra grupper med ledare.

Möjliga konsekvenser

Påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms, sett över hela området, vara måttlig. De föreslagna ordningsföreskrifterna innebär i vissa zoner att möjligheterna att utnyttja området på allemansrättslig grund till viss del begränsas.

Ett förbud att vistas på Pyramiderna, pyramidåsen och intilliggande rasmarker bedöms inte påverka allmänhetens friluftsliv. Sedan 2019 finns ett interimistiskt beslut att förbjuda beträdning i området.

Förbud att beträda mark och vatten i och i anslutning till Blanktjänarna bedöms i nuläget inte påverka allmänhetens friluftsliv. Även här finns ett interimistiskt beträdnadsförbud sedan 2019. Då ansågs beslutet och uppsättning av staket innebära viss begränsning av upplevelsen.

Cykling

Förbud att med vissa undantag cykla i reservatet begränsar besöksgruppens möjligheter till ett aktivt friluftsliv i området. Möjligheterna att cykla inskränks och de värden som idag är en reseanledning för gruppen minskas. För företagare i det direkta närområdet kan detta leda till både färre dagsbesök och övernattande gäster, vilket i sin tur kan medföra förlorade intäkter och minskad lönsamhet från till exempel cykeluthyrning, mat och boende.

Ytterligare en konsekvens av begränsad cykling i reservatet kan bli att cyklingen flyttar till privata marker, vilket i sin tur kan skapa negativa effekter för markägarna i form av skador och störning på deras marker. Att Länsstyrelsen inskränker på cykling inom reservatet skulle vidare kunna medföra att också markägare blir mer återhållsamma, vilket kan göra att initiativ där föreningar i samråd med markägare vill skapa leder på privata marker försvåras.

Utöver en möjlig ökning av cykling på privata marker kan en begränsning i reservatet också medföra att cykling i fjällområdet väster om Vålådalens naturreservat, i exempelvis Storulvån med omnejd, ökar eftersom detta område är allemansrättsligt tillgängligt. Detta fjällområde är också viktigt renbetesland för Handölsdalens sameby. En ökad cykling här riskerar att störa rennäringen, vilket är direkt olämpligt.

För en del av lokalbefolkningen kan cykling vara en inflyttnings- och boendeanledning, där en inskränkning av cyklingsmöjligheterna minskar attraktiviteten att bo i området.



En konsekvens av begränsad cykling i reservatet är minskad störning på renen och rennäringen. Cykling bedöms av samebyarna störa renen betydligt mer än både vandring och löpning, främst på grund av den potentiellt högre hastigheten samt de därigenom längre sträckorna på kortare tid en cyklist kan tillryggalägga.

Länsstyrelsens ambition är att skapa kortare och länge leder där cykling ska vara tillåtet, såväl inom som i anslutning till reservatet, men möjligheterna kommer att styras av tilldelade förvaltningsmedel. Vålådalens fjällstation rekommenderar redan nu cykelgäster att cykla i befintliga skidspår och på för cykling särskilt utpekade stigar.

Organiserad verksamhet

Föreskriften om organiserad verksamhet kommer att medföra konsekvenser för alla aktörer som planerar arrangemang och aktiviteter inom reservatet. För att bedriva organiserat friluftsliv inom orörd zon i Vålådalens naturreservat blir det en tillståndprocess. Detta ställer högre krav på organisatören och kan innebära en större spridning av organiserat friluftsliv till andra naturreservat och/eller privata marker. Det kan också medföra ökade kostnader för små aktivitetsföretag som redan i nuläget arbetar med små vinstmarginaler.

I de delar som är orörda zoner förekommer idag enstaka frilufts- och naturturismarrangemang med små grupper som leds av kunnig guide. Dessa bedöms ha goda möjligheter att söka tillstånd hos länsstyrelse och i samråd med berörd sameby fortsätta sin verksamhet. En ökad och förbättrad dialog kan medföra positiva konsekvenser för såväl organisatören som för rennäringen, genom ökad förståelse och kunskap, en bättre upplevelse och minskade störningar.

Övrigt friluftsliv

Förbud mot nattläger och att slå upp tält i vissa delar av naturreservatet bedöms inte på ett påtagligt sätt påverka allmänhetens möjligheter till friluftsliv. I tänkta förbudsområden kommer särskilda platser för tältning och nattläger att pekats ut, vilka också kommer vara iordningställda med exempelvis dass.

Förbud mot att rida bedöms inte påverka allmänhetens möjlighet till friluftsliv eller det lokala näringslivet nämnvärt.

Kontaktperson

Ulrika Karlsson,

Projektledare,

Telefon 0733971271, e-post ulrika.karlsson@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Jämtlands län



Underhåll av väg

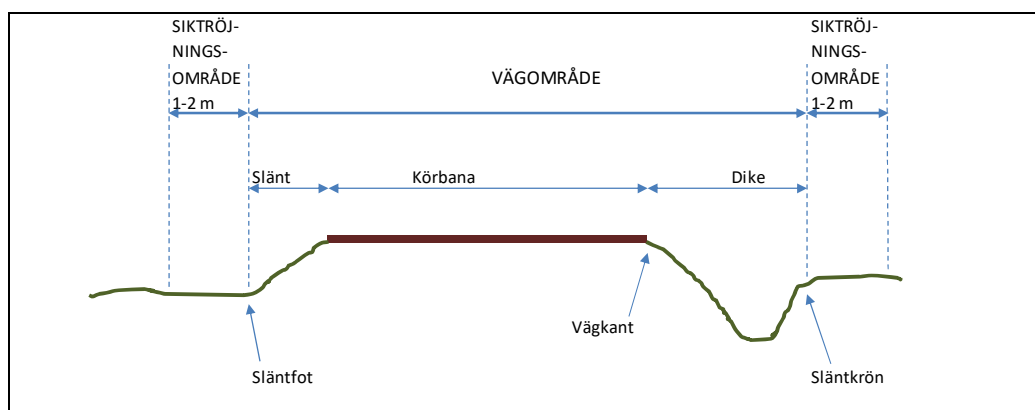
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

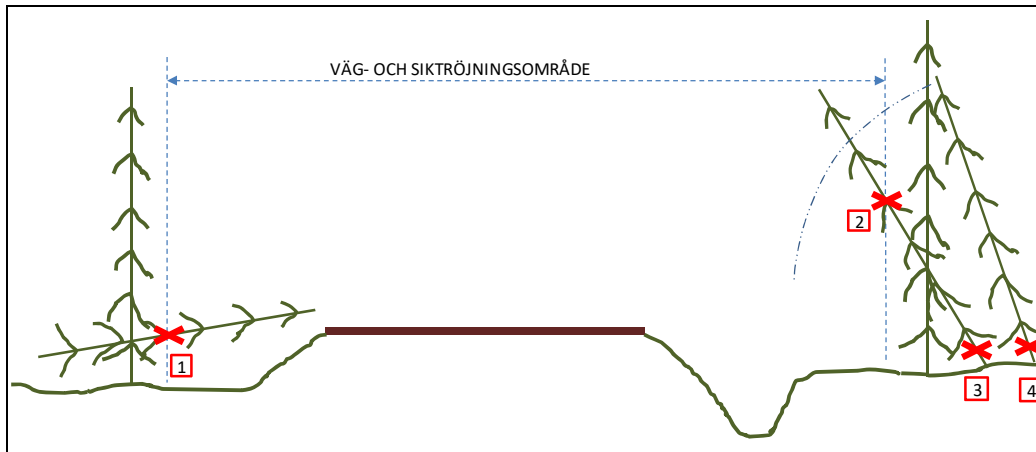
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.



Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kanträd med mera, i enlighet med nedanstående principskiss.



Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.



Förslag till Skötselplan för naturreservatet Vålådalen

Innehållsförteckning

Förslag till	1
Skötselplan för naturreservatet Vålådalen.....	1
BESKRIVNINGSDDEL.....	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	3
Administrativa data	3
Områdesbeskrivning.....	3
Prioriterade bevarandevärden	10
Natura 2000.....	11
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer	12
PLANDEL.....	13
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	13
Skötselområde 1– Fjällområden	13
Skötselområde 2 – Barrträdsdominerade skogsområden	14
Skötselområde 3 – Hävdade ängsmarker.....	15
Skötselområde 4 – Blanktjärn och Pyramiderna, besöksmål utsatta för stort markslitage	17
Skötselområde 5 – Våtmarker	19
Skötselområde 6 – Fångån, Skårrån och Kärrån.....	19
Skötselområde 7 – vattendragspassager under vägar.....	20
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	21
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder för naturvård	21
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	22
Skötselområde A Anläggningszon	26
.....	28
Skötselområde B Högaktiv zon	32
Skötselområde C Aktiv zon.....	35
Skötselområde D Lågaktiv zon.....	36
Skötselområde E Orörd zon.....	37
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder friluftsliv	38
Övriga uppgifter.....	40
Samråd med rennäringsen	40
Naturvårdsbränning	40
Uppföljning	40
Tillsyn.....	41
Jakt och fiske	41
Fornlämningar och kulturlämningar	41
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	41
Källförteckning	41



BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald med ett storslaget och renbetespräglat fjäll- och skogslandskap, samt andra värdefulla naturmiljöer. Områdets kalfjäll, delvis brandpräglade naturskogar, våtmarker, gräsmarker, geologiska formationer och källflöden som bildades under istiden ska bevaras, liksom sjöar och vattendrag med dess ekosystem och biologiska mångfald. Syftet är även att bevara områdets väsentligen orörda och ostörda karaktär.

Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet, samt att uppnå en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftslivsaktiviteter, upplevelser och renskötsel.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet.

Syftet ska uppnås och tillgodoses genom att:

- fjäll samt huvuddelen av skogen, myrarna, ängarna, sjöarna och vattendragen får utvecklas fritt under inverkan av bete utfört av tamboskap, främst renar, samt vilda djur,
- hänsyn tas till rennäringen och förutsättningar för renbete tillgodoses,
- områdets natur-, kultur- och upplevelsevärden skyddas mot störningar genom zonerings,
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand ska genom naturvårdsbränning eller kontrollerad vildbrand tillåtas brinna med jämna mellanrum,
- slåtter- eller betespräglade ängsmarker upprätthålls genom naturvårdande skötsel eller bete,
- återställa vissa vattendrag och deras strandzoners naturliga strukturer,
- åtgärder vidtas för att friluftslivsaktiviteter och rekreation ska kunna bedrivas, detta genom anordningar och god information i syfte att tillgängliggöra och kanalisera besökare. Därigenom uppnås en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftslivsaktiviteter, upplevelser och renskötsel.



Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Vålådalen
Län	Jämtland
Kommun	Åre
Ingående fastigheter (hela eller delar av):	Bunnerviken 1:12, Bunnerviken 1:13, Bunnerviken 1:11(1), Bunnerviken 2:1, Hårbörsta 2:20, Hårbörsta 2:21, Hårbörsta 1:12, Hårbörsta 2:19(1), Åre-Berge 3:4(4), Åre-Berge 1:17, Kösjön 1:1, Brattland 2:14, Skårssdalen 1:1, Ottsjö 1:53, Vålådalen 1:1(2), Vålådalen 1:1(1), Vallbo 1:1, Vallbo 1:25, Anariset 1:1, Tranris 1:1, Tävelaldalen 1:1, Hottö 1:1 samt samfälligheterna Ottsjö s:8 och Brattland s:3
Markägare	Staten genom Statens Fastighetsverk och Naturvårdsverket samt enskilda markägare
Areal	121 086,9 hektar, varav 16 137, 5 hektar produktiv skogsmark
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Vålådalen SE0720084

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Vålådalen ligger i sydvästra Jämtland, i Åre kommun, söder om Undersåker *Såahka* där man svänger av E14 vidare mot Vålådalen Bijiie Spædtja. Naturreservatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden, de omgivande sammanhängande fjällområdena Bunnerfjällen, Härjångsfjällen, delar av Lunndörssfjällen och Anarisfjällen samt de friliggande fjällen Ottfjället och Hottögsfjället *Hihtege*. I reservatet ingår också den barrskogsklädda Rekdalen där Rekån rinner samt barrskogsområden norr om Ottfjället och Bunnerfjällen gott som alla barrskogsområden inom naturreservatet har ett inslag av våtmarker. Reservatet innehåller ett stort antal vattendrag och sjöar. De enda lite större sjöarna är Vålåsjön och Vattensjöarna. I norr gränsar reservatet till Ånnsjön, Kösjön och Ottsjön och i väster till ån Handölan som mynnar i Ånnsjön. Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som perforerar terrängen och bidrar till stora biotopvariationer. I Östra Blanktjärn bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer. Höjden över havet inom reservatet varierar från 494 meter vid Ottsjöns strand till 1626 meter på toppen av Stora Härjångsstöten i sydvästra delen av området. Ytterligare drygt tio fjälltoppar inom reservatet är högre än 1400 meter över havet.

Geologiska formationer

I nordvästligaste delen av Anarisfjällen, nära björkskogsgränsen, ligger Gröndalens issjödelt och Issjödalen som innehåller ett av de svenska fjällens mest tydliga isälvscomplex med en mångfald av storslagna bildningar och utpräglade terrängformer av grus och sand.

Isälvsavlagringarna i området, som omfattar flera kvadratkilometer, bildades under slutet av den senaste istiden och består av stora grusterrasser, talrika dödisgröpar, höga erosionsbranter,



åslandskap och pyramidformationer. Det särpräglade området saknar nästan helt vegetation, vilket ger intrycket av ett månlandskap. Strax söder om den lilla Issjön ligger Sjukällornas dal, som är en ravin med ett stort källområde.

Andra geologiska bildningar formade av istider är de flera djupa U-formade dalgångarna i Lunndörssfjällen, bland annat Lunndörren *Dåarranvaerie* och Storådörren, vilka delvis ligger inom reservatet. På berget Hjulåsen i vålådals-sänkan finns Hjulåsgravarna som är tre kanjoner vilka uppstått under avsmältningen av den senaste inlandsisen. I barrskogsområdet söder och väster om Vålåsen och österut till Grönvallen samt väster om Nulltjärnarna finns ett stort antal s k torrflätor, dvs torrlagda älvfåror från inlandsisens avsmältning som idag är naturligt öppna kalkrika ängsmarker. Liknande naturliga men kalkfattiga ängsmarker finns norr om Anarisfjällen.

Berggrunden i västra halvan av reservatet består huvudsakligen av skifferar, som här och var är kalkförande, och gnejser, med små inslag av basiska bergarter som amfibolit/gabbro/diabas, vilket även finns på ett par ställen i den skogklädda vålådals-sänkan, bland annat på Vålåsen. I västligaste delen av Bunnerfjällen samt norr om desamma är amfibolit/gabbro/diabas till stor del dominerande och lokalt här samt norr om Bunnerfjällen finns även serpentenbergarter, som är naturligt tungmetallhaltiga. I östra halvan av reservatet består berggrunden av sandsten som i främst fjällmassiven och i andra mindre fjäll och berg innehåller gångar av hårdare diabas. Nordligaste delen av Ottfjället består av sura vulkaniska bergarter. Längs de större vattendragen dominerar isälvsavlagringar, framför allt deltan, åsar och terrasser, på flera håll av grovt sandigt till grusigt material. Jordarterna i reservatet är mestadels morän som på högre liggande kalfjäll till stor del är mycket tunn och i de högsta delarna ersätts av blockmark.

Ur geomorfologisk synpunkt är reservatet mycket variationsrikt med många utpräglade terrängformer.

Flora och fauna

Vegetationen i reservatet är mycket varierande, vilket till stor del beror på skiftande klimat och berggrund. I områdets nordvästra del är klimatet maritimt påverkat vilket, tillsammans med den basiska berggrunden, återspeglas i en rikedom på ängsskogar och backmyrar. Den södra delen präglas av mer kontinentalt klimat, vilket har lett till att vegetationen domineras av relativt torra ris- och gräshedar. Särskilt fjällvegetationen är överallt mer eller mindre präglad av renbete.

Närings- och kalkkrävande vegetation förekommer mestadels i reservatets västra delar, främst i Härjångsfjällen, på fjället Gåsen *Gåasa*, i västra delen av Bunnerfjällen och på Täljstensvalen norr därom samt på Södra Kyrkstensskäftet. I västra delen av Bunnerfjällen samt norr om detta fjällmassiv finns dessutom serpentinfält, bergart som består av mineralet serpentin, med särpräglad flora. I de skogklädda delarna av reservatet förekommer närings- och kalkkrävande vegetation bland annat på och söder om Vålåsen, delvis kring Nulltjärnarna, sydost om Södra Kyrkstensskäftet, på delar av Handölans stränder och i andra områden nära ån, i Hottögsfjällets *Hihtege* och Fangvalens sydsluttningar samt delvis i Skårredalen norr om Ottfjället och i sluttningen mellan fjället och Ottsjön. I övrigt är det mestadels bärris eller ljung delvis med inslag av renlavar som dominerar markvegetationen i reservatets skogar.



Barrskogarna i reservatet täcker cirka 26 000 hektar som motsvarande drygt en femtedel av ytan. Det mesta av skogen är grandominerad och av bärristyp, i vissa områden med inslag av örter. På flera ställen förekommer dock områden som domineras av tall eller björk, ofta på mer grusig och torr mark. Större tallskogsområden finns sydväst och öster om Hottögsfjället *Hihtege*, björkskogsområden på Uvberget och på Hjulåsen finns både tall- och björkskogsområden. Större områden orörda av skogsbruk och med gott om gamla träd och död ved finns i Rulldalen söder om Hottögsfjället *Hihtege* och på Furuberget öster om samma fjäll. Urskogsliknande områden förekommer på Hjulåsen, sydost om Norra Kyrkstensskftet, kring Middagsvalen, väster om Hottögsfjället *Hihtege* och öster om Vattensjöarna, samt i vissa områden nära trädgränsen. Övriga skogsområden är måttligt till relativt mycket påverkade av gamla dimensionsavverkningar och har mindre mängder död ved och gamla träd. Kalkpåverkad äldre barrskog som kan klassas som kalkbarrskog finns i mindre områden på Vålåsen och kring Nulltjärnarna.

På Vålåsen förekommer björkdominerad skog som är föryngrats efter en skogsbrand 1920 som berörde drygt 1500 hektar. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns dock brandskadade levande gamla träd kvar. I Rekdalen ska vidsträckta områden ha berörts av brand någon gång på 1860-talet. En mer ingående beskrivning av skogsområdena i naturreservatet ges av Isaksson (1982) samt Länsstyrelsen i Jämtlands län (2019).

Flera större våtmarkskomplex finns i reservatet. Högst naturvärdesklass av dessa är Ånnsfloarna – Rekåfloarna öster om Ånnsjön och Vargtjärnsflädet söder om Vallbo *Movvele*. Kalkrika kärr förekommer även ring Bunnarsjöarna, på Vålåsen och väster om Nulltjärnarna. Små hävdade ängsmarker finns intill fäbodarna i Rekdalen, samt öster om norra Ottfjället och norr om västra Bunnerfjällen.

Vattendragen och sjöarna i reservatet utgör ett sammanhängande vattensystem med alla typer av alpina vatten och med naturliga vattenståndsvariationer. Här finns en mångfald av bottenfaunaarter och livskraftiga fiskbestånd i ett välbalanserat vattenekosystem, vilket numera är mycket sällsynt. Graden av mänsklig påverkan är mycket låg och det finns inga artificiella vandringshinder. Vattnen är dessutom väl buffrade vilket medfört att de inte är påverkade av surt nedfall.

Vålåns vattensystem börjar i Dunsjön strax söder om reservatet och vattnet rinner sedan via Vålåsjön till själva Vålån. Längs vägen tillkommer flöden från Härjängså, Lunndörssfjällen och Stensån. Vålån är starkt strömmande från kalfjället ner till utflödet i Ottsjön. Höga flöden orsakar omfattande erosion och materialtransport och stora vallar med grus och sten flyttas vid varje högvatten. Den naturliga erosionen bidrar till att träd från omgivande skogsmark tillförs vattendraget som död ved och bidrar till dess mångformighet.

Vattnen i reservatet är i grunden näringsfattiga med förhållandevis låg biologisk produktion. Tillsammans med det karga klimatet medför det att vattnen innehåller förhållandevis få arter av djur och växter. Stora rödingar, primitiva kräftdjur och en rad andra organismer bygger upp de enkla ekosystemen. I Vålån förekommer även storvuxen öring. I några högt belägna fjällsjöar finns isolerade, ofta småvuxna populationer av öring och/eller röding.



Reservatet har sammantaget en rik och mycket varierande flora och fauna, vilket hänger samman med områdets storlek, mångfalden av biotoper och livsmiljöer och den till största delen låga påverkan av störning, exempelvis exploatering, avverkningar och annan mänsklig aktivitet. De nationellt hotade arterna fjällräv, järv, lo och jaktfalk har iakttagits i fjällområdet och järv förekommer dessutom i skogslandet. Kungsörn rör sig över hela området.

Området kring Bunnarsjöarna med flera sjöar i närheten är rika fågellokaler med häckningsplatser för flera rödlistade änder och vadarfåglar, bland annat bergand och brushane. Ytterligare en lång rad rödlistade fåglar förekommer i reservatet, bland annat berglärka, stjärtand och dubbelbeckasin. I vissa högt belägna, ofta små, sjöar och vattensamlingar på kalvfjället lever de sällsynta och rödlistade kräftdjursarterna fjällsköldbladfoting och en gälbladfoting (*Branchinecta forcipata* eller *B.paludosa*) vilka är mer eller mindre beroende av fisktomma vatten.

Bland växterna förekommer flera hotade arter som brunkulla, fältgentiana, toppåsbräken, vityxne och den mycket sällsynta arten skarptandad daggekåpa, som är endemisk och bara förekommer i mellersta Skandinavien. Även flera rödlistade insektsarter är funna i reservatet, bland annat de hotade arterna violett guldvinge och tajgafälmtätare. Ett stort antal rödlistade och hotade vedsvampar och lavar knutna till naturskog förekommer i området, bl a ostticka, tajgaskinn, fläckporing, liten sotlav och aspgelélav. Även ett antal rödlistade kalkgynnade marksvampar är funna, till exempel rutspindling, olivinrisk och pluggtrattskeivling.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Jämtlands och Härjedalens fjällvärld har varit befolkad sedan 6 000 – 7 000 f. Kr. och nyttjats för skilda ändamål. Det som ibland kallas vildmark är ett kulturlandskap som under flera tusen år präglats av renbete och nästan överallt finns spår av mänsklig verksamhet.

Fångstgropar och fångstgropssystem visar att området i alla tider har varit viktigt för jakt. Boplatser efter forntidens fångstbefolkning finns på många ställen i området, främst vid sjöar och längs vattendrag. Boplatserna syns genom lämningar av kåtor, mjölkgropar, renvallar och offerplatser. I bland annat Rekdalen, längs Bunnerviken, Stensdalen *Giedtietjaerhvie* och i Vålåtrakten *Bijje Spædtja* finns spår av dessa lämningar.

Äldre färdvägar och rösade stigar har haft stor betydelse för transporter. Exempelvis en gammal färdväg, känd från 1600-talet, igenom Lunndörrespasset. Fäbodar och fjällägenheter visar att människor har bott återkommande och mer permanent.

Några av de mest värdefulla samiska kulturmiljöerna är Stensdalen *Giedtietjaerhvie*, Nyhem *Maarhkenjeeruve*, Grönvallen *Kruanavaellie*, Gröngumpen, Vålådalen *Bijje Spædtja* och Bartjan/Kroktjärnsvallen. Exempel på fäbodvallar i området är Grönvallen *Kruanavaellie*, Rullvallen, Skårdsdalen *Skåssjdaellie*, Sörbotten, Brattlandsvallen, Nyvallen, Öster Dalsvallen, Storåsvallen och Rekdalsvallen.

Lämningar från gruvdrift finns vid Smällhögarna *Smælle* och Lunndörren *Dåarranvaeire*. Gruvan ligger högt belägen i Lunndörrespasset.

Sedan 1600-talet har både jordbruksbefolkning och samer på ett variationsrikt sätt använt naturtillgångarna i skogen, genom veduttag, höslätter, skogsbeta samt fäbodrift. Det har



bland annat bidragit till spår av gamla bosättningar, namn på både sydsamiska och svenska i området och även biologiska kulturarv i form av växter och djur.

Området kring Vålådalen *Bijje Spädtja* har en lång historia av turism. Så tidigt som 1891 uppförde Kungliga Jaktklubben en jaktstuga vid Anahögen. Utöver familjen Möllers pensionat från 1890, invigde Svenska Turistföreningen år 1923 Vålådalens fjällstation. Vägen till byn anlades 1936, varefter turismen ökade i området.

Alla fornlämningar, både kända och ej registrerade, är skyddade enligt kulturmiljölagen (1988:950).

Renskötsel

Renskötsel har funnits i området sedan långt tillbaka i tiden. Idag är samebyarna Handölsdalen och Tåssåsen aktiva inom naturreservatet. Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar området, som fornlämningar, boplatser, leder, stigar och ett öppet betespräglat landskap. Renbetet bidrar till den biologiska mångfalden och grön infrastruktur.

De olika naturtyperna i naturreservatet är betydelsefulla på olika sätt för renskötseln. Högfjäll, björkskog, myrmarker och bäckdrag är viktiga under kalvningstid och återhämtning efter kalvningen och ger också bete under sommaren. Björkskogen vid trädgränsen och lågfjället är betydelsefulla under förhösten och hösten. Myrmarker är mycket viktiga för renen, dels på grund av det specifika bete som finns där, dels som platser för vila och svalka. Snölegor längs fjällsidorna är värdefulla tillflyktsorter från hetta och insekter. Under snön finns växtlighet som ger renarna tillgång till färskt bete under senare delen av sommaren. Olika områden i naturreservatet används under olika tider på året av respektive sameby, där alla områden fyller sin specifika och värdefulla funktioner.

Området där naturreservatet är beläget nyttjas för renskötsel och utgör kärnområde av riksintresse för rennäring (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken).

Friluftsliv och rekreation

Naturreservatet kännetecknas av öppna, vidsträckta och varierande landskap, med fjäll, ängar, vattendrag, våtmarker, geologiska formationer och naturskogar, som alla bidrar till berikande friluftsaktiviteter och upplevelser. Det är ett viktigt frilufts- och rekreationsområde, såväl för de som bor i närheten som för mer långväga besökare. Här finns ett historiskt etablerat, omfattande och varierat friluftsliv, med en i delar av området väl utbyggd infrastruktur. Friluftslivet fördelas i tid och rum efter de förutsättningar som årstidsväxlingarna och det mångfasetterade landskapet ger.

Utöver det fysiska landskapet utgörs områdets kvaliteter av rent vatten, stillhet, vidsträckta vyer, naturligt ljus, mörker, tystnad och hög frånvaro av bebyggelse. Områdets breda mångfald kan i sig vara en upplevelse och bidra till berikande friluftsaktiviteter. Vidare kan för området karakteristiska arter ge naturupplevelsen extra dimension och djup.

Motiven för friluftslivet varierar och upplevelserna skiljer sig åt. Landskapets höga och varierande natur- och kulturvärden möjliggör friluftsaktiviteter med höga upplevelsevärden.



Blanktjärn och de geologiska formationerna i Issjödalen är områden som blivit särskilt populära att besöka. I närheten av Vålådalen *Bijje Spædtja* rinner Vålån som man kan överblicka från höga åsar som sträcker sig i väst och östlig riktning längs vattnet. Vandring, cykling, längd- och turskidåkning är populära aktiviteter som lockar många nya och återkommande besökare till området. Även jakt och fiske förekommer frekvent.

Området är präglad av samisk- och nybyggarkultur vilket har skapat ett unikt landskap. Kulturlämningar och kulturmiljöer som exempelvis Grönvallen *Kruanavaellie*, Kyrksten och Rekdalen påvisar det historiska nyttjandet av området. För stora delar av lokalbefolkningen – inte minst den samiska – erbjuder området upplevelser med djupare innebörder.

Entréer

Området nås enklast norrifrån, med bil, buss eller från tågstationen i Undersåker *Såahka*. Från Vålådalen *Bijje Spædtja* eller Vallbo *Movvele* utgår längre vandrings- och skidleder till övernattningsstugorna Stensdalen *Giedtietjaerhvie*, Vålåstugorna, Lunndörren *Dåarranvaeire*, Gåsen *Gåasa* och Anaris, samt en skoterled till Vålåstugorna och vidare till Helags. Från dessa platser kan man ta sig vidare längs leder både sommar och vintertid. Andra startpunkter in i området nås lättast med bil, exempelvis söderifrån från Ljungdalen/Kläppen, Tossåsen och norrifrån från Storulvån och Handöl.

Boenden

I reservatet finns idag många anläggningar av olika tillgänglighetsgrad och syfte. Fyra fjällstugor med en dagsetapps avstånd ägs och drivas av Svenska Turistföreningen (STF). STF uppförde stugorna vid Stensdalen *Giedtietjaerhvie*, Lunndörren *Dåarranvaeire* och Vålåvalen *Bijje Spædtja* i början av 1900-talet. På Vålåvalen byggdes en liknande stuga som den som byggts vid Helags 1897. Samma typ av stuga byggdes senare även vid Gåsen och stod färdig 1926. Anarisstugan, strax utanför reservatet uppfördes 1930. Vålådalens fjällstation, Storulvåns fjällstation och boende i Vallbo *Bijje Spædtja* och Ljungdalen är boendanläggningar i anslutning till entréerna utanför reservatet. I närområdet finns flera större boendanläggningar och stugområden för dagsbesökare.

Befintliga anordningar

Det finns bänkar, bord och eldstäder i anslutning till natursköna platser som Nulltjärn och Issjödalen. I vissa fall finns öppna rastskydd som skydd för regn och vind exempelvis Nulltjärn, Storbäcken, Vargtjärn, Blanktjärn, Nipan.

Raststugor/rastskydd finns som säkerhet på mer exponerade platser längs fjällederna. I området finns vindskydd på Ottfjället, Stäntja, Gåsån, Härjångsdalen, Staalowielie, Lunndörrespasset, Hulkedurrie och Ljungan.

Det finns hängbroar över större vattendrag, exempelvis längs leden från starten i Vålådalen *Bijje Spædtja* över Vålån, längs fjällederna i området över Lunndörssån, Trondan, Stensån, och Vålån. Spänger finns längs delar av både reservats- och fjällederna där det är blött och känsligt underlag. Vid behov utförs underhåll av friluftsanordningar.

Skyltar

Vid ledstart i Vålådalen *Bijje Spædtja* och Vallbo *Movvele* finns resultatet av ett nyligen genomfört skyltprojekt för att bättre möta besökarnas behov av information. Skyltarna har



olika temainnehåll och kan bytas ut vid behov av uppdatering. I anslutning till mycket välbesökta ledsträckor sätts varje år små påminnelse skyltar upp som t ex – Håll hunden kopplad eller Du är gäst i renens marker.

Informationsskyltar finns även uppsatta i reservatet för att beskriva särskild naturmiljö och informera om regler. I fjälledsystemets infrastruktur ingår vägvisning. Den har under de senaste åren bytts ut i reservatet och följer den nya vägvisningsstandard som Naturvårdsverket tagit fram, vilket innebär målskyltar med information om tillgänglighet och avstånd, platsskyltar och även skyltar vid vattendrag.



Bild 1. Ledterminalen i Vallbo Movvele med nytt skyltsystem samt exempel på påminnelse skylt.

Ledsystem

Tack vare skötsel och utveckling av det nuvarande ledsystemet kan besökare ta del av reservatets friluftsvärden, både genom promenader och vandring, och lite mer krävande aktiviteter som exempelvis terränglöpning, orientering, skidor, ridning och MTB-cykling.

Området är planerat för att i vissa delar kunna ha hög tillgänglighet för besökare. De många kortare och längre leder som finns i reservatet gör att olika delar av området kan nås, och för den som söker avskildhet finns möjlighet att söka sig till delar som är mindre välbesökta.

Ledsystemet består av fjälleder och reservatsleder. Dessa är indelade i sommar- och vinterleder där några vinterleder även upplåts för skoterkörning. Fjällederna ingår i det statliga ledsystemet och bildar ett nätverk av 18 mil sommarled och 22 mil vinterled, varav ca 7 mil är upplåtet för skoter. Man kan vandra, åka skidor, köra hundspann och på vissa leder köra skoter under dags- eller flerdagsturer. Längs fjällederna i reservatet finns 8 raststugor och 28 lite större broar. Utöver fjällederna finns även reservatsleder som i huvudsak består av kortare slingor som lämpar sig för dagsturer eller halvdagsturer. Det finns i dagsläget 33 km reservatsleder, både för sommar och vinter. Reservatsleder som utgår från Vålådalen Bijnje Spædtja och Vallbo Movvele erbjuder möjligheter till upplevelser genom bland annat vandring, skidåkning och cykling i närområdet.

Två längdspår prepareras och underhålls vintertid i Vallbo Movvele och Vålådalen Bijnje Spædtja av besöksanläggningar i närområdet.



Information och kommunikation

Med information och riktade kommunikationsaktiviteter kan också kunskap om naturen förmedlas till besökarna. Detta kan ge ökad förståelse för naturens processer och dynamik, om olika arter och om renskötseln i området, liksom en djupare känsla för landskapets olika värden.

Information finns som en sammanfattande broschyr med information om naturreservatet, kompletterad av en vandringskarta som beskriver ledsystemet på ett översiktligt sätt. Information om reservatet finns även samlad på länsstyrelsen Jämtlands hemsida.

En central kommunikationskanal för reservatet är naturum Vålådalen, där personalen via naturvägledning på olika sätt arbetar aktivt med spridning av kunskap, förståelse och känsla för området.

Organiserat nyttjande

En viktig del av besökarens upplevelse av Vålådalens naturreservat är upplevelsen av ostördhet. Denna upplevelse kan vara extra känslig för störningar som ett möte med grupper kan medföra. Det är därför viktigt att planera och genomföra förvaltningen så att både enskilda friluftsutövare och organiserade grupper får positiva naturupplevelser under sin vistelse. Samverkan mellan arrangörer, nyttjanderättsinnehavare och förvaltningen leder till ett bättre nyttjande av naturreservatets områden, fler nöjda besökare och mindre störningar och konflikter.

Vid genomförandet av alla arrangemang i naturen krävs att hänsyn tas till landskapet och dess växt- och djurliv, till berörda markägare och rättighetsinnehavares intressen och till andra utövaras verksamheter. För att säkerställa att arrangemang inte orsakar påtaglig skada eller olägenhet och för att kunna minimera påverkan på det enskilda intresset bör man som organisatör ha dialog med berörd markägare och rättighetsinnehavare, även om man bedömer att arrangemanget kan genomföras inom allemansrättens ramar. Organisatören kan genom dialog med förvaltaren få klarhet i om verksamheten kommer att medföra någon form av tillståndsprövning och få stöd att göra eventuella förändringar i planeringen. Samråd anmäls till förvaltaren när en organisatör planerar en aktivitet som kan komma att väsentligt förändra naturmiljön, vilket också kan uppmärksammas och vid behov hanteras vid dialog mellan organisatör och förvaltare.

Samverkan

Framgångsrikt arbete med förvaltning karaktäriseras av samverkan kring lösningar och en ömsesidig medvetenhet om områdets värden liksom om de olika verksamheterna som bedrivs. Samverkan med lokala och regionala aktörer har stor betydelse. Detta för att skapa förståelse för natur- och kulturvärden, men också för att få en ömsesidig insikt om att de verksamheter som bedrivs, vad som förväntas av olika aktörer och om dess värden för lokal och regional ekonomi. Syftet är att skapa förutsättningar för samarbete liksom utbyte av information och erfarenheter mellan förvaltare och aktörer med behov av att kunna planera och bedriva en långsiktig verksamhet.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:



- ett vidsträckt, betespräglad och mycket varierat fjäll- och skogslandskap, med vattendrag, sjöar och våtmarker, delvis kalkrika, väsentligen med karaktär av orördhet och ostördhet,
- kalvfjällsmiljöer, alpina och subalpina kalkgräsmarker och serpentinfält samt fjällsippshedar och branter och lodytor med sina olika markförhållanden,
- gamla barr- och lövträd, flertusenåriga grankloner, levande brandskadade träd, tunt humusskikt i brandpräglad skog, torrträd och liggande död ved av barr- och lövträd i olika nedbrytningsstadier,
- bark- och vedlevande svampar, mossor, lavar och insekter samt marklevande svampar,
- kärlväxtflora och fågelfauna gynnad av fjällmiljö och naturskog,
- nationellt hotade, sällsynta eller störningskänsliga djurarter i fjäll- och naturskogsmiljöer,
- betes- och slåttergynnad kärlväxtflora, insektsfauna och svampfunga,
- ett stort sammanhängande välbuffrat vattensystem med sjöar och oreglerade, fritt strömmande vattendrag med naturliga strandmiljöer, sällsynta kräddjur samt fiskarter med hög grad av genetisk integritet,
- geologiska formationer som rullstensåsar, dödisgröpar, grusterasser, pyramidformationer, erosionsbranter och åslandskap bildade under den senaste istiden, samt kanjoner, dörrar (U-formade dalgångar), källor och källsjöar,
- friluftsliv i form av möjligheter till berikande upplevelser, aktiviteter och rekreation i naturreservatets landskap, som kännetecknas av stora ytor och rymd, samt med stor variation i naturlandskapet. Stillhet, vidsträckta vyer, rent vatten, naturligt ljus, mörker och tystnad samt samisk kultur och spår av nybyggarkultur berikar friluftslivet i området. Områdets rika biologiska mångfald är i sig en upplevelse där arter som exempelvis kungsörn, lavskrika, järv, fjällräv, älg, röding och ren utmärker sig som särskilt viktiga.

Prioriterade bevarandevärden är också Natura 2000-naturtyper och -arter med signifikant förekomst i området:

- Natura 2000-naturtyper: alpina hedar (4060), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), alpina kalkgräsmarker (6170), öppna mossar och kärr (7140), näringsrik granskog (9050), ävjestrandsjöar (3130), alpina vattendrag (3220), aapamyrar (7310), skogbevuxen myr (91D0) samt kalkgräsmarker (6210).
- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhöök (A082), brushane (A151), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare (A139), fjällräv (1911), fjälluggla (A216), grönbena (A166), hökuggla (A456), jaktfalk (A102), jorduggla (A222), järpe (A104), järv (1912), kungsörn (A091), ljungpipare (A140), lo (1361), orre (A409), pärluggla (A223), silvertärna (A194), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), svarthakedopping (A007), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355) samt vitmossor spp. (1409).

Förekommande Natura 2000-arter som ej finns med i bevarandeplan: sparvuggla (A217), dvärgmås

Natura 2000

Hela området som omfattas av naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. För



ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Vålådalen SE0720084.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Fastställt	Kommentar
Rikkärr	Ja	Naturtypen förekommer i vissa delar av reservatet.
Hotade vadare på strandängar	Ja	Brushane ingår i detta åtgärdsprogram.
Klådris	Ja	
Brunkulla	Ja	
Låsbräknar i hävdade marker	Ja	Topplåsbräken och nordlåsbräken
Fältgentiana	Ja	
Violett guldvinge	Ja	
Fjällräv		
Utter	Ja	
Järv	Ja	



PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet innehåller sju skötselområden för naturvårdande skötsel. Fyra av dessa har inte avgränsats på karta utan beskrivs i stället i text. Område 1 består av reservatets samtliga alpina områden inklusive området närmast nedanför trädgränsen. Område 2 består av reservatets barrträdsdominerade skogar, som delvis är brandpräglade. Område 3 är indelat i 12 delområden avgränsade på skötselplankartan och utgörs av öppna, hävdade eller igenväxande ängsmarker. Område 4 består av tre delområden med slitagekänslig vegetation och erosionsbenägen mark, vilka är avgränsade på skötselplankartan. Område 5 består av reservatets samtliga dikningspåverkade våtmarker. Område 6 utgörs av tre vattendragssträckor som är påverkade av flottningsrensning. Område 7 utgörs av vattendragspassager under vägar i nordvästra delen av naturreservatet.

Skötselområde 1– Fjällområden

Beskrivning

Skötselområdet består av ett stort sammanhängande fjällandskap samt de friliggande fjällen/lågfjällen Ottfjället, Hottögsfjället, Fangvalen, Falkvalen, Täljstensvalen, Rödberget, Skårrvalen, Middagsvalen, Hjulåsen, Uvberget och Gestvalen, inklusive områdena ned till gränsen för sammanhängande fjällbjörkskog. Kalfjällsmiljöerna innehåller ett antal olika vegetationstyper och är generellt betespräglade med spridda träd eller trädgrupper och inslag av våtmarker.



Bild 2. Skötselområde 1: Fjällområden.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av kalfjällsmiljöer präglade av extensivt bete av renar och andra djur. Växttäcket ska vara utan skador efter mänsklig påverkan som till exempel



terrängkörning. Förändringar av trädgränsen ska i möjligaste mån motverkas. Inga främmande arter ska förekomma inom skötselområdet. Det finns rikliga och ej minskande förekomster av för alla naturtyper typiska arter.

Förvaltningsinriktning

- Huvudsakligen fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Vid behov åtgärder för att motverka trädgränshöjning och annan igenväxning i prioriterade delar, exempelvis intensifierat bete i avgränsade områden.

Skötselområde 2 – Barrträdsdominerade skogsområden

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av de vidsträckta sammanhängande barrskogsområdena från Handölan i nordväst via området söder om Ånnsjön samt Rekdalen, Skårredalen *Skåssjdaelie*, den stora sänkan söder om Vålådalen Bijjie Spædtja och Vallbo *Movvele* till Rulldalen och Furuberget längst österut i naturreservatet. På de flesta håll i detta område domineras skogen av gran med varierande inslag av lövträd och talldominerade delar. På Vålåsen och vid Nulltjärnarna finns artfynd som tyder på förekomst av kalkbarrskog. Sumpskogar ingår i skötselområde 5 – Våtmarker.

Större områden med talldominerad, mer eller mindre brandpräglad, skog med mycket höga naturvärden finns främst i de södra och östra delarna av skötselområdet, exempelvis på och strax norr om berget/lågffället Hjulåsen, strax öster om Östra Vattensjön samt på Furuberget. Bränder har även påverkat områden i naturreservatet som idag är grandominerade. På Vålåsen söder om Vålådalens turiststation finns till stor del björkdominerad skog som är resultatet av en skogsbrand 1920 som berörde drygt 1500 ha. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns dock brandskadade men levande träd kvar. Troligen är det främst i delarna som brann 1920 som naturvårdsbränning i första hand bör planeras, eftersom en majoritet av barrträden här är medelålders och naturvärdena därför kan utvecklas väsentligt genom naturvårdsbränning. Med ny kunskap om områdets naturvärden och genom utveckling av mer selektiva bränningsmetoder kan såväl områdets bevarandemål som skötselåtgärder komma att ändras.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av barrskog med naturlig hydrologi och dominans av gran eller tall. Lokalt ska lövträd liksom idag dominera och nya lövsuccessioner bör uppkomma. De talldominerade delarna ska vara urskogsartade och tydligt präglade av brand och branden ska ha en roll i den fortsatta utvecklingen av dessa delar. I perioder efter brand eller bränning är dessa delar öppna och präglade av betydande mängder död ved. I senare stadier efter brand är områdena mer slutna. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter (se bilaga 4), främst inom artgrupperna vedsvampar, vedlevande insekter, lavar och hackspettar. Inga för reservatet främmande arter ska förekomma.

Grandominerade delar av skötselområdet ska bestå av urskogsartad naturskog med några små partier av kalkbarrskog. Skogens struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i



kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter (se bilaga 4), främst inom artgrupperna vedsvampar, lavar och hackspettar. Inga för reservatet främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsinriktning

- I brandpräglade talldominerade delar naturvårdsbränning.
- I grandominerade delar fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Naturvårdsbränning enligt bränningsplan som ska upprättas. Som komplettering eventuellt brandefterliknande åtgärder.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärder vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Återupptag av utmarksbete av tamboskap där det ur praktiska och biologiska aspekter bedöms som lämpligt.

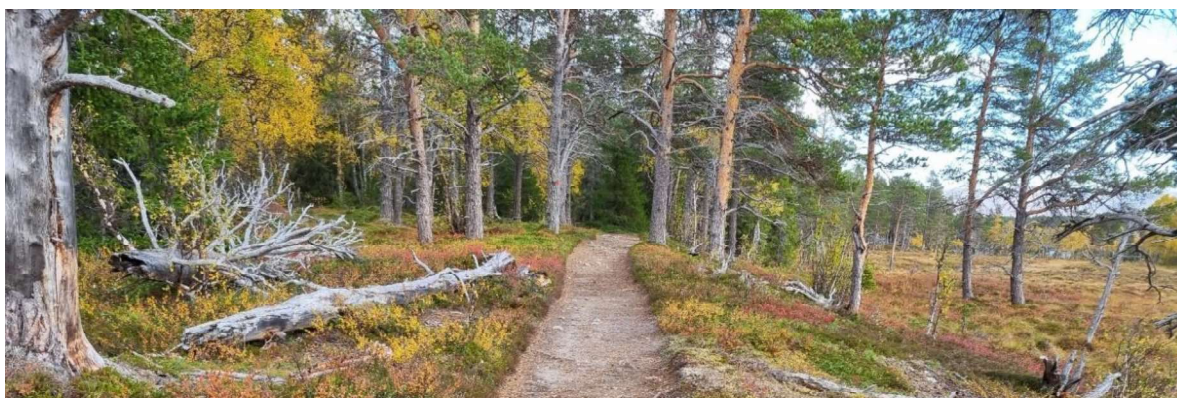


Bild 3. Skötselområde 2 tallskogsmiljö med brandspår.

Skötselområde 3 – Hävdade ängsmarker

Beskrivning

Skötselområdet består av 16 delområden som utgörs av öppna, av slåtter eller bete hävdade ängsmarker, delvis igenväxande. Delområdena är Matskålsängarna, Sörbottnen, Grönvallen, Brattlandsvallen, Skårredalen, Öster-Dalsvallen, Storåsvallen, Nyvallen, Lidvallen, Rekdalsvallen (tre delområden), Nyhemmen, Bränna och Bunnerviken (två delområden). Alla utom Matskålsängarna, Nyhemmen, Bränna och Bunnerviken är fäbodan.

Matskålsängarna är en värdefull kalkrik ängsmark med förekomster av bl a de nationellt hotade arterna fältgeniana *Gentiana campestris*, guldfransmott *Catantia marginea* och turkos blåvinge *Arctia nictas*. Ängen sköts av länsstyrelsen genom slåtter.

Sörbottnen har värdefull hävdgynnad flora med bl a de rödlistade ormbunksväxterna toppåsbräken *Botrychium lanceolatum* och månlåsbräken *B. lunaria*. För några år sedan restaurerades den öppna marken och började åter hävdas genom färbete.



Storåsvallen bedömdes vid ängs- och betesmarksinventeringen 2008 vara svagt hävdad med några hävdgynnade växtarter. Vid inventering 2021 bestämdes naturtypen på vallen till höglänta slåtterängar (6520), vilket är en för länet prioriterad naturtyp.

Grönvallen översilas vid högvatten till stora delar av ån Grönan vilket bidrar till att högrötsvegetation dominerar dessa delar. Numera en del igenväxning med björk.

Bränna och Bunnerviken är permanent bebodda gårdar med friköpta fastigheter. Bunnerviken är en fjällägenhet med arrendeavtal i vilket slåtter och bete av åker och betesmark ingår. Om hävd genom arrendatorns brukande skulle upphöra kan det bli aktuellt för länsstyrelsen att utföra skötseln i stället. Bränna är en gård som ligger i byn Bränna och samtidigt inom naturreservatet. Gårdens jordbruksmark ligger i träda och dess naturvärden är dåligt kända.

Naturvärdena i övriga delområden har länsstyrelsen inte fått fram beskrivning av.



Bild 4. Skötselområde 3: Hävdad ängsmark Matskälsängarna söderut.

Bevarandemål

De delområden som är föremål för skötselåtgärder ska vara väl hävdade genom regelbunden slåtter och/eller bete varje eller vartannat år. Grässvålen ska vara artrik och populationerna av flertalet för naturtypen typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt. Inga för reservatet främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning

- Hävd av öppen eller igenväxande mark.

Skötselåtgärder

- Naturvärdesinventering och skötselprioritering av alla delområden.
- Sen slåtter och borttagning av slaget växtmaterial.
- Vid behov röjning samt borttagning av igenväxningsvegetation.
- Utmarksbete av kor, får, getter eller hästar som ett alternativ till slåtter.

- Skötseln utformas enligt respektive delområdes speciella natur- och kulturvärden. Varje delområdes hävdhistoria bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas.

Skötselområde 4 – Blanktjärn och Pyramiderna, besöksmål utsatta för stort markslitage

Beskrivning

Skötselområdet består av två separata, begränsade områden som under en tid utsatts för stora störningar på vegetationen av för intensivt besöksstryck.

Område 4A: Blanktjärn, med sitt turkosa vatten ligger inbäddad i Vålådalens skogsområde. Utefter tjärnens sydöstra sida löper en hög tallbeklädd ås från senaste istiden. Åsen är mycket vattengenomsläpplig och detta bidrar till att markvegetationen som är viktig för att binda den erosionskänsliga marken är extra störningskänslig och också särskilt betydelsefull för att inte erosion ska ske ut i tjärnen.



Bild 5. Skötselområde 4A: Blanktjärns strand med vegetations – och erosionsskador efter besökare.

Område 4B: Pyramiderna – en utlöpande ås från gröndalsdeltat med i huvudsak torr markvegetation, en istidsformation med stort besöksvärde har utsatts för ohållbart besöksstryck. Då pyramidåsen till stora delar består av rullgrus bedöms återetableringen av markvegetation vara mycket svår.



Bild 6. Skötselområde 4B: Pyramidåsen med dess erosionskänsliga sidor samt ostliga intilliggande rasbranter.

Bevarandemål

Växttäcknet ska för att motverka en för snabb markerosion ha få eller inga skador efter mänsklig påverkan som till exempel efter cykling eller vandring. Inga för reservatet främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning

- Markförstärkning och återetablering av vegetation. Beträdandeförbud så länge hotet kvarstår.

Skötselåtgärder

- Huvudsakligen markförstärkning av sådant slag att det ger en positiv utveckling av markvegetationen. Det kan till exempel vara nät av kokosfiber som monteras på kraftigt eroderad marksluttning och fungerar erosionsdämpande och vattenhållande. Återväxtprocessen kan ytterligare påskyndas med hjälp av återplantering i marken under kokosnätet. Återplanteringen görs i första hand med små tuvor av vanligt förekommande arter som lågväxande ris, gräs samt små trädplantor.

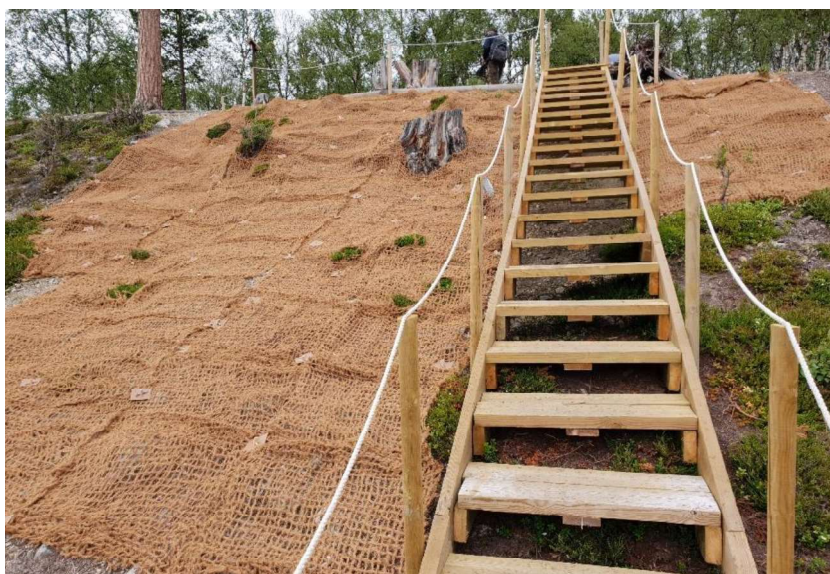


Bild 7. Försök med skötselåtgärd för skötselområde 4A. Kokosnät utplacerat vid Blanktjärn.



Skötselområde 5 – Våtmarker

Beskrivning

Skötselområdet innefattar naturreservatets alla våtmarker inklusive sumpskogar. Beskrivningen ska utvecklas.

Bevarandemål

Våtmarkerna i naturreservatet ska hysa en naturlig hydrologi och vara fria från körskadorna. De ska ha rika och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska arter (se bilaga 4). Gynnsamt tillstånd ska råda för områdets arter och livsmiljöer som ingår i Natura 2000-nätverket.

Förvaltningsriktning

- Fri utveckling efter hydrologisk återställning

Skötselåtgärder

- Inventering av diken och eventuella uträtade bäckar samt prioritering av hydrologisk återställning.
- I de våtmarker som prioriteras för åtgärder återställs hydrologi och vegetation som är påverkad av dikning eller bäckuträtning. Igenväxningsvegetation på de hydrologiskt påverkade kärrarna röjs/avverkas. Förekommande diken läggs igen med massor från dikeskanterna och med röjningsrester. Uträtade bäckar ges ett mer meandrande lopp genom att nya bäckfårar grävs upp och gamla uträtade partier fylls igen. Avverkade träd och röjningsrester används även för att lägga igen uträtad bäck. Vid behov säkras igenläggningen med björkslanor.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärd vara möjlig att utföra i skötselområdet:

- Igenläggning av diken i naturreservatets ytterkanter, samt röjning av igenväxningsvegetation längs desamma. Denna åtgärd kan endast utföras i samråd med angränsande markägare.

Skötselområde 6 – Fångån, Skårrån och Kärrån

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av de delar av vattendragen Fångån, Skårrån och Kärrån som berörs av reservatet. Rensning av vattendragen under flottningsepoken har medfört påverkan på vattendragets bredd och struktur. Detta har resulterat i minskning av den naturliga variationen i framför allt vattenhastighet och bottenstruktur, vilket i sin tur har påverkat, och påverkar, livsmiljöerna för fisk och bottenjur.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av så naturliga vattendrag som möjligt. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara variationsrikt med olika sten- och blockdimensioner, sand- och grusbotten samt död ved. Det ska finnas fria vandringsvägar samt lekbotten och gömställen för fisk och annan fauna i vattendraget. Sand- och grusbotten bör i möjligaste mån genomströmmas med klart syrgasrikt vatten, ha en naturlig näringsstatus samt god vattenkemi och vara tillräckligt buffrat under hela året. Vattendraget bör också i så stor utsträckning som möjligt vara opåverkad av onaturlig näringstillförsel, andra onaturliga utsläpp samt slamtransport. Det ska finnas en funktionell strandzon med naturliga svämplan som omfattar



buskar, ris, en rik fröbank, skuggiga områden samt lövträd med lövnedfall i vattnet. Detta för att ge gynnsamma livsmiljöer för uttrar, bottenfaunaorganismer, fiskar, fåglar, insekter samt fuktkrävande rödlistade kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Det ska finnas rikliga, och ej minskande, förekomster av för naturtypen typiska arter av däggdjur, fisk, bottenfauna samt strand- och vattenlevande fåglar och insekter. Inga främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning

- Återställning av vattendrag åtföljt av fri utveckling i kombination med borttagande av eventuella främmande arter samt uppföljningar av vattendragets biologiska och kemiska status.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för återställning av vattendrag till mer likt hur det var innan flottningsepoken.
- Utförande av åtgärder enligt plan, vilket kan innebära varsam tillsats av sten, block, grus, sand och död ved från vattendragens kanter samt eliminering av möjliga artificiella vandringshinder. Extra grus kan tillsättas om behov finns för utveckling av lekbottnar. Hänsyn till utter ska tas under arbetets gång. Hänsyn ska även tas till fornlämningar samt kulturmiljövärden som till exempel flottningsslämningar. En dialog ska föras med kulturmiljöhandläggare på länsstyrelsen om kulturmiljöerna i och vid vattendraget bör dokumenteras innan restaureringsarbetet.
- Uppföljning av vattendragets biologiska och kemiska status. Åtgärder för bevarande av god biologisk och kemisk status baseras på resultatet av undersökningarna.



Bild 8. Skötselområde 6. Ledarm i Fångån.

Skötselområde 7 – vattendragspassager under vägar

Beskrivning



Skötselområdet utgörs av ett antal vattendragspassager under vägar i nordvästra delen av naturreservatet. Felaktigt placerade vägtrummor är ofta vandringshinder för både fisk och andra djur som utter.

Bevarandemål

Fria passager för vattenlevande organismer genom vägtrummor och dylikt under vägar.

Förvaltningsriktning

- Återskapande av fria passager för vattenlevande organismer.

Skötselåtgärder

- Inventering av vattendragspassager under vägar i nordvästra delen av naturreservatet, dvs vägen från Handöl till Tjallingen och vägarna kring Bunnerviken.
- Vid behov åtgärder för att skapa fri passage för fisk, utter och andra vattenlevande organismer, till exempel trumbyten, utbyte av vägtrumma mot valvbåge eller tröskling.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder för naturvård

En översikt av naturvårdande skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Vålådalen finns i tabell 2.

Tabell 2. Sammanfattning av naturvårdande skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Vålådalen samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Utmärkning och underhåll av naturreservatets yttergräns	1	Inom 3-5 år	En gång samt återkommande vid behov
1 – fjäll	Motverkande av trädgränshöjning och annan igenväxning	3	Inom 10-15 år	Återkommande vid behov
2 – barrskog	Upprätta bränningsplan	1	Inom 3-5 år	En gång
2 – barrskog	Genomföra naturvårdsbränning	2	Inom 10-15 år	Återkommande vid behov
3 – ängsskötsel	Inventering och upprättande av ängsskötselplan	1	Inom 1-3 år	En gång
3 – ängsskötsel	Genomföra skötsel efter ängsskötselplan	1	Inom 3 år	Årligen eller vartannat år
4A – restaurering av vegetation	Utläggning av kokosnät samt plantering av små växtplantor	1	Inom 3 år	En gång
4B – restaurering av vegetation	Utläggning av kokosnät samt plantering av små växtplantor	2	Inom 3-5 år	En gång



Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
5 – våtmarker	Inventering och upprättande av restaureringsplan	2	Inom 3-5	En gång
5 – våtmarker	Genomförande av restaureringsåtgärder	2	Inom 5-10 år	En gång
6 – vattendrag	Genomförande av restaureringsåtgärder	1	Inom 5-10 år	En gång
7 – vattendragspassager under vägar	Inventering och vid behov åtgärder för fri passage	1	Inom 5-10 år	En gång

Utöver ovan listade prioriterade skötselåtgärder ska det inom området vara möjligt att:

- Återuppta utmarksbete.
- Återställa eventuella diken i naturreservatets ytterkanter.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Området karaktäriseras av att i vissa delar ha hög tillgänglighet för besökare. I reservatet finns idag många anläggningar av olika tillgänglighetsgrad och syfte. De många kortare och längre leder som finns i området gör att olika delar av reservatet kan nås, och för den som söker avskildhet finns möjlighet att söka sig till delar som är mindre välbesökta. Lederna i området bedöms utifrån skick och vilka behov av åtgärder som finns inför varje säsong. Behovet varierar utifrån besökstryck och vilken anläggningsgrad leden har.

Naturreservatet har delats in i fem zoner med varierande aktivitetsgrad (A – E, från orörd till anläggningszon) där zonerna klassas efter landskapets förutsättningar och känslighet för människans närvaro. Zonindelningen förenklar planeringen av förvaltningsåtgärder och underlättar därigenom upprätthållandet av syftet med områdesskyddet och bevarandet av områdets höga värden. Zonerna tydliggör också för besökare och organisatörer vilken typ av upplevelser och vilka restriktioner de kan förvänta sig i olika delar av området. Zonerna är vidare en viktig utgångspunkt vid samråd med berörda samebyar liksom vid planering av kommunikationsinsatser. För organiserat friluftsliv finns det fler restriktioner i de orörda och högaktiva zonerna och färre restriktioner i lågaktiv, aktiv och anläggningszon (se nedan).

Anläggningszonen kan ta emot störst mängd besökare. God information och service samt god tillgång och tillgänglighet på kortare leder/rundslingsor karaktäriserar zonen. Arrangemang kan genomföras med större grupper, men organisatören uppmanas att ha dialog med förvaltare innan arrangemanget. Kontakt för dialog med förvaltare bör tas senast 3 veckor innan planerat genomförande.

Den högaktiva zonen karaktäriseras av opåverkad natur, men kan ha omfattande friluftsanordningar i form av leder, rast- och stugplatser för besökare som önskar viss grad av service och tillrättaläggande. Besökare kan förvänta sig att se spår av andra. Eldning ska ske på särskilda platser, tältning/övernattning görs i särskilt anvisade områden. Arrangemang



kan genomföras med större grupper. Organisatör följer föreskrifterna som finns för området och förmedlar till sina gäster/deltagare. För arrangemang bör organisatör kontakta förvaltare för dialog senast 6 – 8 veckor innan planerat genomförande.

Till aktiv zon hänvisas i regel organiserad verksamhet och även här bör guidade turer genomföras efter dialog med förvaltare. De aktiva zonerna har markförhållanden som tål förhållandevis stort slitage och är relativt lättillgängligt för besökare. Här finns speciella arter, geologiska formationer, vattendrag som är unika, med mera. Arrangemang kan genomföras med större grupper. Organisatör följer föreskrifterna som finns för området och förmedlar dessa till sina gäster/deltagare. För arrangemang bör organisatör kontakta förvaltare för dialog senast 6 – 8 veckor innan planerat genomförande.

I den lågaktiva zonen förekommer enstaka friluftsför- och naturturismarrangemang med små grupper som leds av kunnig, erfaren utbildningsaktör/guide. Under perioden mitten av april till midsommar finns begränsningar på att genomföra arrangemang i dessa zoner på grund av risk för störning på känsliga arter, fågelhäckningar och betande djur/renar. Organisatör följer föreskrifterna som finns för området och förmedlar dessa till sina gäster/deltagare. För arrangemang i lågaktiv zon krävs att organisatör kontaktar förvaltare för dialog senast 6 – 8 veckor innan planerat genomförande.

I orörd zon genomförs enstaka friluftsför- och naturturismarrangemang med små grupper som leds av kunnig guide, erfaren utbildningsaktör som är utbildad enligt fjälledarnorm (Fjällsäkerhetsrådets) eller har motsvarande kunskaper. Exempel kan vara viltskådning av en art som finns i reservatet, under förutsättning att det sker på rätt sätt och under rätt tidsperiod under året. Organisatör följer föreskrifterna som finns för området och förmedlar dessa till sina gäster/deltagare. För arrangemang krävs att organisatör kontaktar förvaltare för samråd senast 3 - 6 månader innan planerat genomförande.

Leder

Lederna i reservatet är indelade i statliga fjälleder där naturvårdsverket är huvudman, samt reservatsleder. Länsstyrelsen har ansvaret för förvaltning av samtliga fjäll- och reservatsleder. Förvaltning av lederna sker utifrån säkerhet, hänsyn till andra intressen så som renskötseln och upplevelsevärde.

Sommarleder i det statliga ledsystemet och reservatslederna kategoriseras enligt tre kategorier. Det är ett sätt att erbjuda besökare på lederna olika upplevelser vid olika typer av friluftsliv, från leder med hög anläggningsgrad som erbjuder en enklare färd, till leder med låg anläggningsgrad som erbjuder mer vildmarkskänsla.

I Vålådalens naturreservat är besökstrycket så stort att inga leder kategoriseras med den lägsta och minst tillrättlagda kategorin.

KATEGORI 2

Till denna kategori ska leder i områden med högt till medelhögt besökstryck höras, där besökstrycket ger ett omfattande slitage. Broar ska finnas över alla vattendrag utom de grunda som mycket enkelt kan vadas över under normal vandringsäsong, eller smala vattendrag som är enkla att kliva över. Vid ledstart ska ledterminal eller en annan typ av plats med informationsskyltar och vägvisning finnas. Längs leden ska vägvisning vid ledkors (där två



leder korsar varandra) och vid varje målpunkt finnas. Ytterligare skyltar med avståndsangivelser ska inte förekomma. Hela ledsträckan ska vara tydligt markerad.

Om behov av dass finns ska dessa finnas både vid ledstart och längs leden, till exempel vid populära rastplatser.

KATEGORI 3

Till denna kategori ingår leder som finns i områden med mycket högt besöksstryck och där besöksstrycket medför ett omfattande slitage. Med spänger av bredare modell och möjlighet att hårdgöra med hjälp av grusning eller stenläggning. Vid ledstarten ska en ledterminal med informationsskyltar och vägvisningsskyltar finnas. Här kan även information om landskapet och dess upplevelsevärden finnas. Längs leden ska vägvisning finnas vid ledkors, samt vid eventuella rastskydd och vid varje målpunkt. Hela ledsträckan ska vara tydligt markerad. Dass ska finnas både vid ledstart och längs leden, t.ex. vid populära rastplatser.

Tabell 3: Anläggningsgrad för respektive ledkategori. Tabellen beskriver vilka typer av anläggningar (markering, skyltar, spänger, broar m.m.) och i vilken omfattning dessa finns på olika typer av ledkategorier.

Typ	Anläggning	Kategori		
		1	2	3
Markering, vägvisning och information	Ledmarkering	X	X	X
	Vägvisning vid ledstart, ledkorsningar och målpunkter	X	X	X
	Vägvisning i form av avståndsangivelser			X
	Informationsskylt vid start		X	X
Ledytan	Smal spång	X	X	X
	Bred spång			X
	Grusning			X
	Stenläggning, kort		X	X
	Stenläggning, längre			X
Anläggningar	Bro över icke vadbart vatten	X	X	X
	Bro över svårvadat vatten	X	X	X
	Bro över alla vatten, inklusive mindre			X
	Trampsten	X	X	X

Vinterleder är avsedda för färd över snötäckt mark och ska därför dras för säker framkomlighet och för att kanalisera besökare till lämpliga områden med hänsyn till andra intressen och värden. Vid ledstarter ska informationstavlor/skyltar finnas med kortfattad information om leder, ledunderhåll, fjällsäkerhet och hänsyn till djurliv och renskötsel. Där ska det framgå att man som besökare alltid har ansvar för sin egen säkerhet (längs leden, över broar, vid sjöis m.m.). Vid områden med mycket besökare, som ofta sammanfaller med sommarled av kategori 3, kan även information om landskapet och dess upplevelsevärden finnas.

Vägvisning ska finnas vid alla startpunkter/ ledterminaler, liksom vid alla ledkorsningar. Längs leden ska vägvisning finnas vid ledkors och vid varje målpunkt. Hela leden ska vara markerad med ledkryss enligt gällande riktlinjer.



Tabell 4: Befintliga leder i Vålådalen naturreservat, förvaldade av Länsstyrelsen. Tabellen innehåller ledkategori (så som reservats- eller fjälled, sommar-, vinter- eller skoterled, besökssträck, ledsträcka, avstånd i kilometer, anläggningar längs leden. Två leder planeras läggas ner varför de är överstruckna i tabellen.

Ledbeteckning	Ledsträcka	Km i reservatet	Kategori (3 = högst)	Sommarled	Vinterled	Skoterled	Hängbroar (antal)	Balkbroar (antal)	Rastskydd (antal)
Z 42	Storulvån - Tjallingen - Gåsenstugorna	19	2	S	V				1
Z 48	Sörbotten - Ottfjället - Vålådalen	12	2	S	V			2	1
Z 49	Vålådalen - Stendalsstugorna	11	2 (3)	S	V			1	
Z 50	Stendalsstugorna - Gåsenstugorna	15	2	S	V			1	1
Z 51	Gamla Sylarna - Gåsån (led 42)	3	2	S	V			1	
Z 55	Gåsenstugorna - Helagsstugorna	8	2	S	V				1
Z 56	Gåsenstugorna - Vålåstugorna	15	2	S	V				1
Z 57	Stendalen - Skaftet (led 59)	6	2	S	V				
Z 58	Vålåstugorna - Helags	11	2	S	V	SK		2	1
Z 58	Ljungans vindskydd - Ljungris (Kläppen)	3			V	SK			
Z 59	Vålådalen - Vålåstugorna (justerad)	17	2	S	V	SK	2		
Z 60	Vålådalen - Matskålstjärnen - Ångeltjärnarna	4			V	SK			
Z 61	Vålåstugorna - Lunndörrstugorna	16	2	S	V		3	1	
Z 62	Vålådalen - Lunndörrstugorna	13	2	S	V		1		
Z 63	Vålådalen - Vallbo - Anarissstugan	20	2	S	V	SK		4	1
Z 64	Vallbo - Lunndörrsstugorna	14	3 (2)	S	V	SK			
Z 65	Staalavieliekåtan - (led 64) (Lunndörrstugorna)	7	2	S	V			1	
Z 66	Anarissstugan - Gröndalen (led 65)	0	2	S					
Z 76	Lunndörrsstugorna - Tossåsen via Dörrsjön	9			V	SK			
Z 77	Lunndörrsstugorna - Tossåsen via Lunndörrspasset	10	2	S	V			2	1
R1	Buråsen - Nulltjärn - Kyrksten	0	2	S	V			1	
R2	Ö Vålådalen - Björnbacken - Ottfjällets topp	9	2	S	V				
R3	(Led 64) - Grönvallen - Issjödalen	6	2	S	V			5	
R4	Blanktjärnsrundan, Vålåfallet	13	3	S				1	
R5	Vallbo-Middagsvalen	5	2	S	V				
R6	Vålådalen - Nipan	1	3	S					
R7	Nulltjärn runt	2	3	S				1	
	Summa	249					6	22	8



Skoterleder är vinterleder som även är upplåtna för körning med terrängskoter på väl snötäckt mark. De skoterleder som ingår är främst de som sammanfaller med vinterleder och ibland även sommarleder. I övrigt ska information och tillgängliggörande utformas som för vinterleder.

Vid röjning av leder ska man kontrollera att leden är framkomlig och att vegetation inte skymmer markeringar, vägvisning och information. Träd och grenar som fallit över leden ska avlägsnas vid kontrollen.

Information

Informationstavlor för naturreservatet sätts upp vid områdets entréer. Det finns specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål, fornlämningar och där det finns särskilda restriktioner som att gå utanför avspärningarna vid Blanktjärn och Pyramiderna. Det finns även skyltar där det går att tälta i Issjödalen och Blanktjärnsrundan i högaktiv zon. Vägskyltar längs E14 och vägarna till Vålådalen ska tas fram.

För att kommunicera gränser för de olika besökszonerna och vad som gäller i varje zon förordas en digitalkarta med GPS-funktion som dels kan studeras vid planering av turer, dels kunna nås på plats där besökaren kan se sin egen position i förhållande till kartan.

Samverkan

Genom att förvaltare bjuder in berörda samebyar, närboende, utbildningsanordnare, intressegrupper och organisationer, finns möjlighet att informera, utbyta erfarenheter och höja kunskapsnivån och förståelsen för områdets värden och olika verksamheter. Denna dialog och samverkan kan sedan utgöra viktiga underlag för planering av kommande förvaltningsåtgärder i reservatet.

Tonvikten på frågor som hanteras inom samverkansgruppen ligger på reservatsförvaltning och områdesskydd, exempelvis planerade förvaltningsåtgärder eller presentation av aktuell verksamhet hos någon av deltagande aktörer. Det skapar förutsättning för dialog och ger möjlighet till synpunkter på förvaltningsplaner och andra aktiviteter genom att föra fram goda argument. Målsättningen är en samverkan för förtroende, att lära känna varandra för förståelse för lokala förhållanden, näringsverksamheter, aktiviteter och för myndighetsarbetet.

Skötselområde A Anläggningszon

Beskrivning

Naturreservatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden där zonen ligger. Det är en stor naturupplevelse att på ett hanterbart avstånd vandra längs med Vålåns vatten. Området kännetecknas av natur och kulturvärden som tål ett högre antal besökare. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 3. Runslingorna ligger i gränslandet av samebyns marker och störningen på renbetet bedöms därför vara lågt.

Området har hög tillgänglighet med två entréer, ramper, spänger, naturvägledning, information, boende, goda kommunikationer till och från området och är den del av området som kan ta emot största mängden besökare bestående av olika typer av målgrupper som söker natur och naturupplevelser. Det finns god information och service och möjlighet att ta del av naturvägledning/aktiviteter. I och i anslutning till området erbjuds god tillgång och tillgänglighet på kortare leder/rundslingor för vandring, löpning och cykling.



Vanligt att möta andra, även större grupper. Trafikbuller kan förekomma. Lämpliga aktiviteter är kortare vandringar, studier av natur och naturinformation, ta del av serviceutbudet.

Områdena och anordningarna har naturreservatets högsta besöksstryck. För att behålla hög kvalitet ska de vara högprioriterade områden för förvaltningen.

Område A1 Vålådalen

Det behövs flera informationstavlor i Vålådalen då det finns flera entréer till ledinfrastrukturen. En informationstavla placeras vid Naturum på strategisk plats längs led som går parallellt med entrésida i syfte att få fler att stanna till vid Naturum och förhoppningsvis ta del av den verksamhetens utbud. Om ett nytt rastskydd med bord och bänkar /rastplats placeras på Naturums södra gårdsdel kan besökare vänta in varandra och fika där och förhoppningsvis lockas till Naturumbesök.

En rundslinga längs Vålån och fram till Nipan är en upplevelse med möjlighet till stor tillgänglighetsanpassning och lämpar sig för barnvagnar, rullstol/permobil och för personer med funktionsvariation. Totalt behöver 900 meter ny led anläggas för att skapa en hållbar rundslinga vid Nipan.

Led med hög tillgänglighetsanpassning för kortare turer till exempel för barnfamiljer anläggs från hängbron över Vålån fram till Gunders mosse, med rastplatser vid Hästskotjärnen. Sammanlagt rör det sig om 1,2 kilometer ny led som rekommenderas att grusas redan initialt.

Bevarandemål

Den här zonen har kapacitet att ta emot många besökare. Det ska vara lätt både att hitta och att ta sig hit. I och i anslutning till reservatet ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för området.

Entréer, anläggningar, servicebyggnader och information i och utanför reservatet ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser, vara tillgängliga för besökare med olika funktionsvariationer och bidra till att syftet med att områdesskyddet uppnås. Besökare ska tryggt, säkert och självständigt, kunna nyttja reservatets anordningar och ta del av de upplevelser reservatet erbjuder.

Skötselåtgärder

Informationstavlor

- Två nya informationsplatser. En i anslutning till Fjällstationens parkering och spårsystemet. Den andra vid Naturum.
- Befintlig informationstavla vid ledcentralen i Vålådalen med uppdaterad information.

Rastplatser

- Nytt rastskydd/rastplats (bord och bänkar) inne vid Naturum. Där kan besökare och grupper vänta in varandra och fika, samt ta del av Naturums naturvägledning.
- vid Vålån, väster om norra broändan över Vålån placeras bord/bänk ut vid bänken.
- vid Hästskotjärnen på två ställen placeras bord och bänk ut. Det finns ett befintligt rastskydd som kompletteras med bord och bänk. Ytterligare ett bord och bänk efter tjärnens strand placeras ut.
- Två rastplatser med eldstad förutom den befintliga längs leden efter Nipan.
- Ett gemensamt dass för de tre rastplatserna vid Nipan.



Leder/rundslingor

- Nipanslingan sammanfaller med leden mot Blanktjärn. Ca 200 meter öster om Nipans vindskydd löper en djup ravin som idag är kraftigt eroderad. Ny slinga grävs i serpentinform och med ca 7 graders lutning i närområdet söder om ravinen. Stigen ansluter till befintlig led mot Blanktjärn och följer den västerut ca 250 meter. Leden vänder därefter norrut – ut till det borte ändan av Nipan och följer Vålån tillbaka till branten norr om ravinen. Där anläggs en trappa och en ledstump som återför besökaren till befintlig led tillbaka till Vålådalen.
- En slinga med hög tillgänglighetsgrad anläggs runt Hästskotjärn, belägen mellan Vålådalsvägen och Vålån. Leden knyts ihop med Vålådalen genom leden från bron över Vålån tillbaka till Vålådalen samt via bilvägen/ genom Vålådalens fjällstations område.

Information

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,

Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang,



Bild 9. Skötselområde A1 Anlägga en trappa och en ledstump som återför besökaren från Nipan till befintlig led tillbaka till Vålådalen.

Område A2 Vallbo

Till Vallbo kommer många besökare för att ta sig ut i området. Parkeringsplats behöver utökas för mer parkeringsyta, med nytt dass, rastskydd och informationsskyltning i västra delen. Det bidrar till samlingsplats och att kanalisera besökare till en gemensam tydlig ledsträcka längs väg västerut som ansluter till skoterled som i sin tur ansluter till leden till



Middagsvalen och vidare upp till fjälleden ovanför stigningen innan leden delar sig mot Staalawielie. Genom att dra om ledsträckningen västerut samlar man besökare till en led som sedan grenar ut sig mot Middagsvalen och till fjälleden mot Lunndörren och Anaris.

Tre leder föreslås utgå från Vallbo. Vallboleden som görs tillgänglig för cykling, kulturstigen i Vallbo som idag Södra Årefjällen sköter om och underhåller utan stöd från Lst, samt Middagsvalen som även den finansieras och sköts av Södra Årefjällen men som delvis ligger inne i reservatet.

Bevarande mål

Att erbjuda natur- och kulturupplevelser med hög tillgänglighet i ett område med fjällkaraktär och med milsvid utsikt över reservatet. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder

Ny entré Vallbo

- Nytt dass
- Nytt rastskydd
- Omdragning av led västerut till vinterledsträckningen
- Utöka parkeringsplatser (enligt Fredriks skiss)

Informationstavlor

- Befintlig informationstavla vid Vallbo parkering med uppdaterad information.

Rastplatser

- Två nya rastplatser med eldstad, Middagsvalen.
- Ny rastplats med eldstad, vid Vålån där skoterleden går över ån.
- Befintligt vindskydd med eldstad, Grustaget.
- Befintlig rastplats, Bäverkroksleden.
- Nytt dass, Bäverkroksleden.
- Befintlig rastplats, bron över Vålån vid gamla vägen.
- Nytt dass, bron över Vålån vid gamla vägen,

Leder/rundslingor

- Middagsvalsrundan: Befintlig runda upp på Middagsvalen, och vidare ner på östra sluttningen och tillbaka till Vallbo.
- Vålån kulturstig: förnya och komplettera längs kulturstigen i Vallbo. Kulturstigen sköts idag av SÅF och ett avtal behöver upprättas.
- Vallborundan cykelslinga: Från Vallbo går leden längs bilväg och över vägen mot Vålådalen vidare över gamla bron för att passera Vålån. Leden fortsätter sedan längs kraftledningen som sedan går ut på elljusspåret mot Vålådalen. Genom Vålådalen, över bron och befintlig fjälled Z63 tillbaka till Vallbo. Leden mellan Vålådalen och Vallbo behöver förstärkas för cykling med det är görbart att få till en hållbar cykelled.

Information

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,



Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang,

Område A3 Nulltjärn

Nulltjärnsområdet är ett nätverk av mindre tjärnar som uppkom vid senaste istiden. Sjöarna är ursprungligen så kallade dödisgröpar. Området är mycket populärt då den centralt belägna tjärnen, vars östra strandlinje ligger utanför reservatsgränsen består av en lång och fin sandstrand, dit många söker sig sommartid. Runt tjärnarna löper flera stigar varav en sköts om som reservatsled i dagsläget. Behovet av att vilja besöka naturen runt tjärnarna är stort då det är lättillgängligt.

Nulltjärnsområdet tar emot ett stort antal besökare och nås lätt med bil på grund av väg fram till området. Bilväg avslutas med en stor parkering ca 100 meter från strandlinjen. Under perioder av året, särskilt sommar och höst är närområdet vid den centrala tjärnen mycket flitigt använt som tältområde, både för enskilda, grupper och större sällskap.

Här finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftaktiviteter och upplevelser. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 3. Organiserad verksamhet och guidade turer hänvisas i regel till dessa områden och genomförs efter dialog med förvaltare. Måttlig sannolikhet att uppleva stillhet, avskildhet, utmaning och att klara sig själv. Möjlighet för vandring, löpning, cykling.

Bevarandemål

Kanalisera besök bort från Kyrkstensleden och gamla Stensdalsleden samt att skapa förutsättningar för goda naturupplevelser för besökare runt Nulltjärnarna. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål att samla besökare till kortare rundslingor med rastplatser med hög tillgänglighetsanpassning runt Nulltjärnarna för att minska vandring utanför ledsystemet. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder

Informationstavlor

- Befintlig informationstavla vid Nulltjärns parkering med uppdaterad information.

Rastplatser

Centrala Nulltjärn

- Tre bord och bänkar i dåligt skick, behöver bytas ut,
- Två nya bord och bänkar placeras ut längs centrala Nulltjärn.
- Befintligt vindsydd med eldstad, vedbod och tillgänglighetsanpassat dass
- Nytt dass vid den centrala tjärnens nordligare del.
- Nytt dass vid parkeringen,

Väster om Nulltjärn

- Rastplats (bänkar runt eldstad),

Udde mellersta Nulltjärn

- Rastplats med eldstad (bänkar runt eldstad).



Vid sågen utefter leden mellan Vålådalen och Nulltjärn

- Gammalt bord och bänk ersätts med nytt.

Leder och rundslingor

- Från Vålådalen går led till Nulltjärn. Slingan med dess rastplatser kan erbjuda flera olika kortare rundslingor med hög tillgänglighet av klass ledkategori 3 och kan tillgängliggöras för vandrare, löpare och cyklister och skidåkare.
- Kyrkstensleden läggs ner.
- En slinga runt den centralt belägna Nulltjärnen anläggs med hög tillgänglighetsanpassning lämplig för vandring.

Information

- Producera ny, aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,

Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang,

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar.
- Anläggning av nya rastplatser.

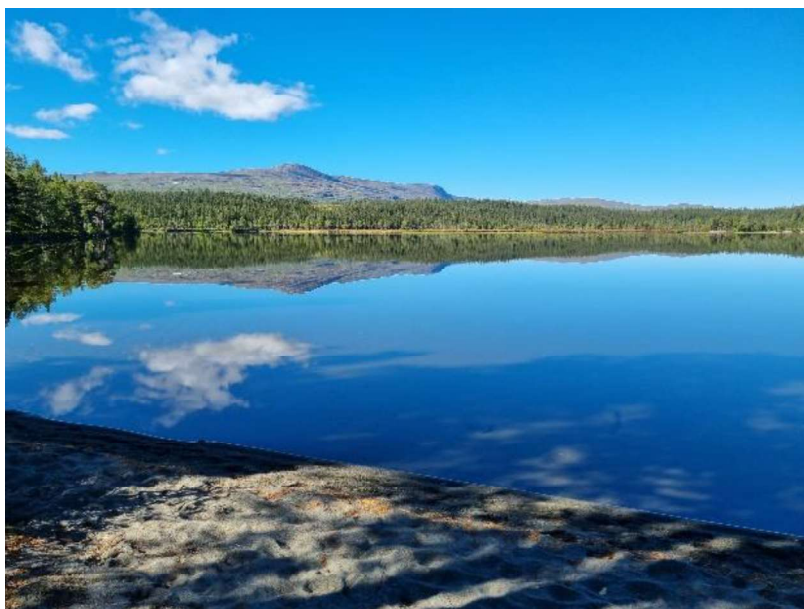


Bild 10. Skötselområden A 3. En slinga runt den centralt belägna Nulltjärnen anläggs med hög tillgänglighetsanpassning lämplig för vandring.



Skötselområde B Högaktiv zon

Beskrivning

Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som perforerar terrängen och bidrar till stora biotopvariationer. I Östra Blanktjärn bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer.

Området utgörs av Blanktjärnsrundan, Issjödalen/Gröndalen. Här finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftaktiviteter och upplevelser. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 3. Ingen utökning av leder och områden för skotertrafik. Zonen har huvudprägel av opåverkad natur, men kan ha omfattande friluftsanordningar i form av leder, stugplatser m.m. för besökare som önskar viss service och tillrättaläggande. Man ser ibland spår av andra. Tämligen hög sannolikhet för besökare att uppleva orörd natur. Måttlig sannolikhet att uppleva stillhet, avskildhet, utmaning och att klara sig själv.

Exempel på lämpliga aktiviteter är dags- och långtursvandring, skidåkning, naturstudier, hundspannskörning, fiske. Kan vara flera möten med andra grupper av besökare, särskilt på leder och vid tält- och rastplatser. Organiserad verksamhet och guidade turer hänvisas i regel till dessa områden och genomförs efter dialog med förvaltare.

Vid behov utveckla ledssystem och naturinformation.

Område B 1 Blanktjärn

Blanktjärnsrundan är ett mycket populärt område. För att fortsätta minimera slitaget i området och sprida ut besöksstrycket över en större yta planeras flera nya rastplatser längs leden. Övernattning görs i de områden som finns markerade på kartan och med entréplats med skylt och info när man kommer fram till restriktionsområdet. Information på plast vid tjärnen.

Området är mycket välbesökt. I den här delen av området kommer tältning att vara tillåten inom markerade områden vid Matskålsängarna och på Vålåvalen. Beståndet av Fältgentiana på södra delen av Matskålsängarna medför övernattnings/tältförbud. Beträdnadsförbud runt tjärnen kommer fortsättningsvis att gälla.

Bevarandemål

Kanalisera besök bort från Kyrkstensleden och gamla Stensdalsleden samt att sprida ut besökare runt Nulltjärnarna. I området ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Besökare ska tryggt, säkert och självständigt, kunna nyttja områdets anordningar och ta del av de upplevelser området erbjuder. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål att samla besökare till sommarleder med rastplatser med hög tillgänglighetsanpassning runt Blanktjärnarna för att minska vandring utanför ledssystemet och avspärningar. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder

Informationstavlor

- Entréplats
- Information vid en entréplats till Blanktjärn.
- Rastskydd



Matskålsängarna

- Ny rastplats med eldstad vid den norra delen av Matskålsängarna.
- Nytt dass i närheten av rastplatsen som kan användas av besökare och de som övernattar inom området vid Matskålsängarna.

Leden mot Vålåfallet

- Två nya rastplatser med eldstad ersätter befintlig, provisorisk rastplats vid östra sidan av Lunndörrsån.

Blanktjärn

- Befintlig rastplats och dass
- Två nya rastplatser vid Blanktjärn med eldstäder, enligt förslag,
- Två befintliga bord och bänk kompletteras med en eldstad längs leden norr om Blanktjärn.

Östra sidan Vålåsen:

- En ny rastplats med eldstad

Övernattningsområde:

- Vålåsen
- Norra delen av Matskålsängarna

Leder/rundslingsor:

- Blanktjärnsleden är hårt sliten och behöver renoveras och i delar dras om.
- Den sydligaste delen av Blanktjärnsleden stängs av för besökare under perioden 1 maj till och med 25 juni

Information

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden

Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang.



Bild 11. Områden B1 Övernattningsområde på norra delen av Matskålsängarna.



Område B 2 Issjödalen

Issjödalen är ett mycket populärt område. För att fortsätta minimera slitaget i området och sprida ut besöksstrycket över en större yta planeras flera nya rastplatser längs leden. Övernattning görs i de områden som finns markerade på kartan och med skylt på plast.

Bevarandemål

I området ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Anläggningar och information i reservatet ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser och bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål sprida besökare över en större del av området. Rastplatser med hög tillgänglighetsanpassning i och i närheten av de områden som är utmärkta som tältområden. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder

Informationstavlor

- Entréplats Pyramiderna
- Entréplats Issjödalen

Rastplatser

- Grönvallen: befintlig rastplats med vindskydd, eldstad och dass samt stängsla av runt de privatägda byggnaderna i Grönvallen
- Issjödalen: befintligt torrdass, nytt torrdass samt nytt rastskydd och eldstad
- Issjön: nytt torrdass samt tre nya, enkla rastplatser med eldstad,
- Nordost om Lillgröngumpen: nytt torrdass samt ny rastplats med eldstad

Övernattningsområde:

- Tre övernattningsområden Issjödalen
- Övernattningsområde, nordost om Lillgröngumpen

Leder/rundslingsor:

- Sommarleden genom "De sju källornas dal" längst söderut i Issjödalen eroderar starkt av vatten från kalkkällor i slänten ovanför leden. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att leden inte eroderar sönder.

Information

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,

Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang,

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar.
- Anläggning av nya rastplatser.



Skötselområde C Aktiv zon

Beskrivning

Zonen domineras av den breda barrskogsklädda sänkan längs Vålån och dess biflöden.

Zonen har huvudprägel av opåverkad natur, men kan ha omfattande friluftsanordningar i form av leder, stugplatser m.m. för besökare som önskar viss service och tillrättaläggande. Området har markförhållanden som tål förhållandevis stort slitage och är relativt lättillgängligt för besökare. Där finns speciella arter, geologiska formationer, vattendrag som är unika och har stort upplevelsevärde för ett stort antal människor. Man ser ibland spår av andra. Spänger, leder, vindskydd, stugor ökar tillgängligheten i området. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 2. Ingen utökning av leder och områden för skotertrafik.

Här finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftaktiviteter och upplevelser. Stugor för övernattning finns inom en dagsetapp. Tämlichen hög sannolikhet för besökare att uppleva orörd natur. Organiserad verksamhet och guidade turer hänvisas i regel till dessa områden och genomförs efter dialog med förvaltare.

Bevarandemål

Anläggningar, servicebyggnader och information i dessa områden ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser, vara tillgängliga för besökare. Besökare ska tryggt, säkert och självständigt ta del av de upplevelser området erbjuder.

Skötselåtgärder

- Vid behov utförs underhåll av friluftsanordningar.
- Uppföljning av besökarantal genom besökarundersökningar.

Information

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar enligt kategori 2
- Anläggning av nya rastplatser.
- Anläggning av nytt/nya vindskydd.

Område C1 Ottfjället

Ottfjället är ett av få lättåtkomliga kalfjällsområden i Vålådalens naturreservat. En grusväg som Handölsdalens sameby förvaltar går från Vålådalens by till ett renslakteri strax under Kläppens topp. En statlig fjälled ansluter till den så kallade Kläppenvägen och leder via toppen vidare till Ottfjällets norra ände. På Ottfjället löper också flera reservatsleder på den södra delen av fjället. Till följd av dess tillgänglighet är området välbesökt.



Bevarande mål

Tillrättaläggning har till syfte att samla besökare till dessa leder och att minska vandring utanför ledsystemet.

Skötselåtgärder

Rastplatser

- Befintligt vindskydd flyttas från Västertoppen till nedanför, ledavtaget mot Östertoppen av säkerhetsskäl för att besökare ska kunna söka skydd på mer lättillgänglig plats.
- Två befintliga rastplatser längs Storbäcken,
- Nytt dass vid det övre rastskyddet vid Storbäcken.
- Fik/Servering Kläppen (samebyn)?
- Rastplats med eldstad, nedanför/söder om Kläppen

Leder/rundslingsor

- En ny led som till att börja med följer Kläppenvägen på Ottfjället fortsätter i kuperad terräng västerut mot Nulltjärn och erbjuder vackra vyer och med förutsättningar för mer avskildhet än på de kortare rundslingorna. Tanken är att leden ska tillrättaläggas för vandring, löpning och cykling. Sammanlagt blir slingan ungefär 9 km lång.



Bild 12. Skötselområde C1, en av de två befintliga rastplatserna längs Storbäcken.

Skötselområde D Lågaktiv zon

Beskrivning

Härlijångsdalen, Lunndörrespasset, Stensdalen är exempel på denna typ av områden. Friluftaktivitet som förekommer är exempelvis längre vandringar, löpning, viltskådning, fiske på mer än två dagsetapper. Låg grad av tillrättaläggning. Det krävs erfarenhet av de besökare som rör sig i området exempelvis förekommer vad längs med lederna. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 2. Under perioden 19 april till midsommar rekommenderas besökare att inte röra utanför leder i dessa områden för att minimera risk för störning på känsliga arter, fågelhäckningar och betande djur/ renar. Under perioden 1 april – 1 oktober krävs särskild hänsyn. Organiserad verksamhet genomförs efter samverkan med förvaltare och sameby.



Bevarandemål

Zonerna ska ha ett lågt besöksstryck med hänsyn till bevarandet av dess natur- och friluftslivsvärden. Det behövs en löpande värdering av ledsystemets funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen som underlag för förvaltning av ledsystemet. Information om leder kan behöva kommuniceras som lämpliga eller olämpliga att användas under vissa tider.

Skötselåtgärder

- Vid behov utförs underhåll av friluftsanordningar till exempel broar och rastskydd kopplade till fjälleder,
- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,
- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samverkan/dialog angående arrangemang,
- Lämnas för fri utveckling.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av omdragna eller befintliga leder enligt ledkategori 2.

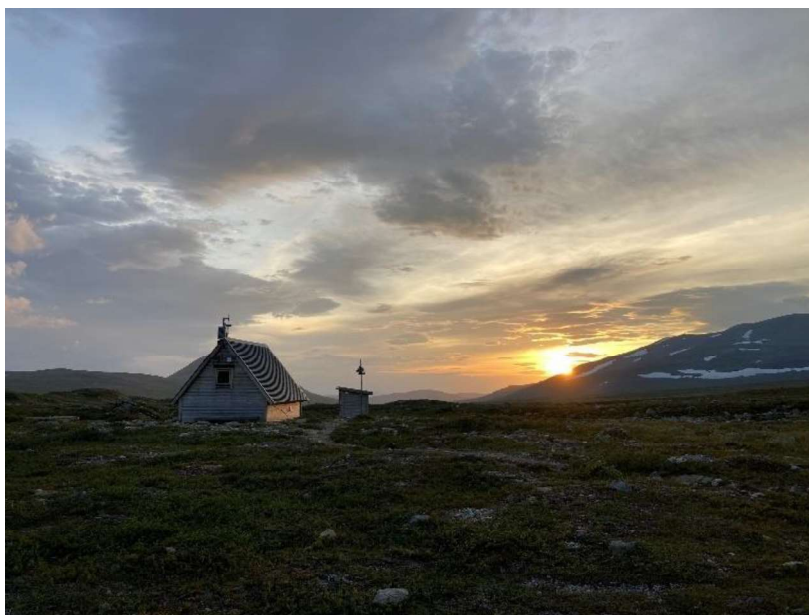


Bild 13. Skötselområde D. Rastskydd Stäntja på fjälleden mellan Stensdalen och Gåsen.

Skötselområde E Orörd zon

Beskrivning

Dessa delar av området utgör ostörda tillhåll för skyddsvärda, betande arter och biotoper. (Motsvarande A och B områden i gällande beslut.) Bunnerfjällen, Härjungsfjällen, Anarisfjällen, Rekaldalen och Mårtensflätet är exempel på denna typ av områden.

Under perioden 19 april till 1 juli rekommenderar Lst att inte röra sig i dessa områden för att minimera risk för störning på känsliga arter, fågelhäckningar och betande djur/renar. I dessa



delområden finns inga markerade leder. Det finns vildmarkskärnor där påverkan av människor är minimal. Friluftsjaktaktiviteter som kan vara aktuella är sådana som utövas av erfarna friluftsutövare som söker känsla av vildmark, har höga förväntningar på avskildhet, stillhet, tysthet och låg mänsklig påverkan med önskan att klara sig själv. Enstaka naturturismarrangemang med små grupper som leds av kunnig guide finns i området. Undervisning av erfaren utbildningsaktör kan förekomma. Arrangörer av den typen av arrangemang kontakter förvaltare för samråd och arrangemang planeras tillsammans med förvaltare, sameby och organisatör.

Ekosystem och naturliga processer ska utvecklas fritt. Prioritera upplevelser av orörd natur, avskildhet och stillhet. Inga nya anordningar för friluftsliv. Begränsa organiserat nyttjande av större grupper.

Bevarandemål

Denna del av området erbjuder vildmarkskaraktär, med stora vidsträckta ytor, stillhet, enskildhet och utan tillrättaläggning. Dessa zoner ska ha ett lämpligt antal besökare med hänsyn till områdets syfte och bevarandet av dess natur- och friluftslivsvärden. I anslutning till reservatet ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Information ska även finnas tillgängligt på Länsstyrelsens webb.

Skötselåtgärder

- Producera ny aktuell information,
- Informera om restriktioner i dessa delområden,
- Samverkansråd med berörda aktörer,
- Samråd angående arrangemang,
- Lämna för fri utveckling.
- Leder och tillrättaläggning förekommer inte i dessa områden.
- Ta bort rösningar av stigar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder friluftsliv

En översikt av skötselåtgärder för friluftsliv som ska genomföras i naturreservatet Vålådalen finns i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av åtgärder för friluftslivet som bör genomföras i Vålådalens naturreservat samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
A, B, C	Producera ny aktuell information,	1	1 år	Återkommande
A, B, C, D, E	Digital karta med GPS-funktion /app	1	1 år	
A, B, C, D, E	Samverkansråd med berörda aktörer	1	1 år	Återkommande
A, B, C, D	Samverkan/dialog angående arrangemang,	1	1 år	Återkommande



Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
A, B, C, D, E	Uppföljning av besökarantal genom besöksräkning	2	2 – 5 år	Återkommande
A, B, C, D, E	Genomförande och uppföljning av besökarundersökningar	1	2 – 5 år	Återkommande
A	2 + 1 stycken nya Informationstavlor	1	1 - 3 år	En gång
A	Markering av rid- och cykelled	1	1 - 3 år	En gång
A	Anläggning av parkeringsplats i Vallbo och förbättra parkeringsplats Vålådalen.	1	1 - 3 år	En gång
A	Anlägga sommarled och rastplats till Hästskotjärn	3	5 – 10 år	En gång
A	Anlägga sommarled och rastplats till Nipan	1	1 – 3 år	En gång
A	Omdragning ledstart i Vallbo från ny parkering till led mot Anarissstugan	1	1 – 3 år	En gång
A	Anlägga cykelled mellan Vålådalen och Vallbo	1	1 – 3 år	En gång
A	Anlägga sommarled och rastplatser runt Nulltjärn	1	1 – 3 år	En gång
A	Rastplatser längs sommarlederna i Vallbo	2	3 – 5 år	En gång
A, B	Nya informationsskyltar	1	1 år	Återkommande
B	Dass vid tältplatser Issjödalen/Gröndalsdeltat. 2 stycken	2	3 – 5 år	En gång
B	Dass Issjön	2	3 – 5 år	En gång
B	Vindskydd vid tältplats Issjödalen	2	3 – 5 år	En gång
B	Renovera led Sju källornas dal	1	1 - 3 år	En gång
B	Komplettera rastplats vid Blanktjärn	1	1 år	En gång
C	Anlägga sommar/cykelled och rastplats från Kläppen till Nulltjärn	1	3 - 5 år	En gång
C	Flytta raststuga på Ottfjället	2	3 - 5 år	En gång



Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
C	Nyanlägga sommar och vinterled parkering i Vålådalen till Kläppenvägen	1	3 - 5 år	En gång
D	Ny sommarled mellan Anarisstugan och Lunndörssstugan	1	Inom 1 år	En gång
E	Nedläggning av två ledsträckor	1	Inom 1 år	En gång
E	Samråd angående arrangemang,	1	Inom 1 år	Återkommande
E	Ta bort rösningar av stigar.	1	1 – 3 år	Återkommande

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

I samband med bränningsplaneringen ska samråd med berörda samebyar alltid ske. Även innan andra större skötselåtgärd genomförs eller någon ny anordning anläggs, ska samråd ske med rennäringen som verkar i området/berörda samebyar.

Rennäringens rättigheter inskränks inte i reservatsföreskrifterna. Rennäringen skall bedrivas med bevarande av naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga så att dessa ger en uthålligt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls (rennäringslagen 65a §).

Naturvårdsbränning

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdets avgränsning (geografiskt och i terrängen), beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvårdessynpunkt samt att tydliggöra bränningens planering ur säkerhetssynpunkt.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av måluppfyllelse. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt förändra skötselåtgärder i skötselplan.

Adaptiv förvaltningsmodell är en struktur som på ett systematiskt sätt gör det möjligt att erhålla ny kunskap genom sitt arbete och kunna anpassa och förändra åtgärder och mål utifrån de resultat som erhålls i en kontinuerligt lärande process. Denna skötselplan anger mål för naturtyper, arter, friluftsliv och även i viss mån för de inom nationalparken förekommande kulturmiljöerna. Det är dessa som ska uppnås genom de åtgärder som genomförs.

Förvaltningen ska löpande utvärdera om dessa ger avsedd effekt och vid behov justera genomförandet av förvaltningen för att stärka måluppfyllelsen. Tillståndet för naturtyper och för friluftslivet behöver bedömas regelbundet för att klargöra om målen nås. Uppföljningen av



bevarandemålen och uppföljning av besökare är basen för detta och ska genomföras enligt en fastställd uppföljningsplan för Vålådalens naturreservat.

Påverkan från hotfaktorer, till exempel störning och slitage från besökare, ska prioriteras vid uppföljningen. Uppföljning ska också genomföras för att säkerställa att vidtagna åtgärder ger avsedd effekt och att erfarenheter kan dras för att utveckla kvaliteten i skötselarbetet.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Jakt och fiske

Fisket inskränks vid Östra Blanktjärnarna i naturreservatet. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten utövas regleras.

Fornlämningar och kulturlämningar

För skötsel av fornlämningar och kulturlämningar ska göras kommer en separat skötselplan att utformas.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av naturreservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Fågeldirektivet 2009. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Isaksson, L. 1982. Urskogar och urskogsartade skogar i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län (1983:13).

Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45

Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diariennr. 511-3838-2012.

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2019. Bevarandevärden i det föreslagna nationalparksområdet Vålådalen-Sylarna-Helags. Diariennr. 511-5467-2019.

Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.



- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2009. Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar. Nationell slutrapport för våtmarksinventeringen (VMI) i Sverige. Naturvårdsverket rapport 5925.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket 2015. Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddade områden. Naturvårdsverket 6686.
- Naturvårdsverket, 2019. Vägledning om förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen.
- Naturvårdsverket, 2019. Naturvårdsverkets vägledning för att bilda naturreservat inom renskötselområdet. NV-07867-16.
- Naturvårdsverket 2022. Arrangemang i naturen. NFO-serien 8894.
- Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.
- Åre kommun 2017. Kommuntäckande översiktsplan, Åre kommun, Jämtlands län.
- Åre kommun Vindkraft? RI?

Källor på internet

- Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
- Lantmäteriet. Historiska kartor. <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.
- Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Vålådalen. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Naturvårdverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>.
- Naturvårdverket. Natura 2000 i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/>
- Naturvårdverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>
- Naturvårdverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.
- Naturvårdsverket. Vägledningar för arbetet med att bilda naturreservat. <http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>
- Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden.
- Skogsdataportalen <http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlisade arter i Sverige. www.artfakta.se.
- Slitasje og egnetthet for stier brukt til sykling. En feltstudie og en GIS-modell



Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar;
Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C, NINA Rapport, 2020

Övriga källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2014-01-01. ©
Sveriges geologiska undersökning (SGU)

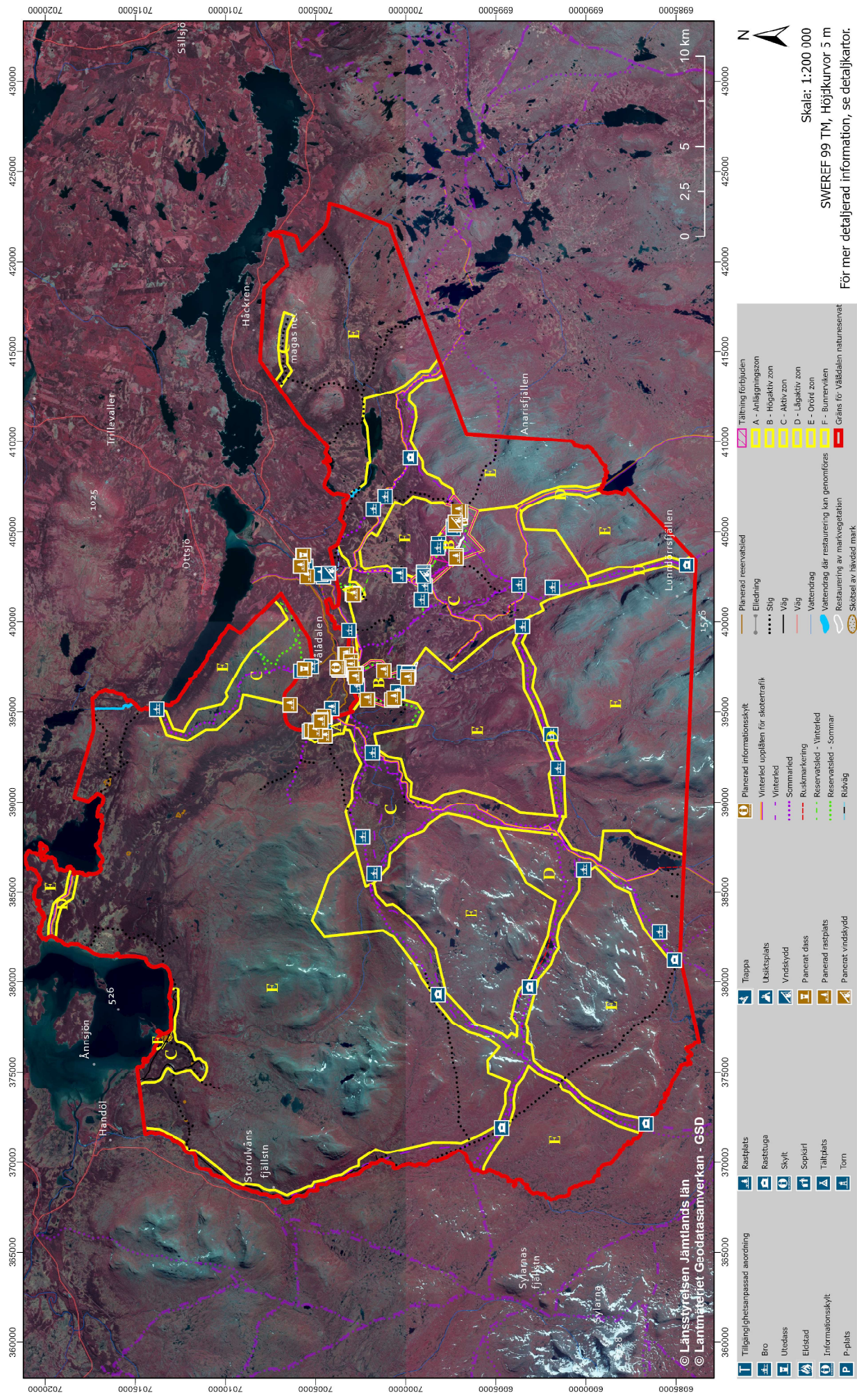
Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2014-01-01. © Sveriges
geologiska undersökning (SGU)

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Samiska rättigheter i naturreservatet Vålådalens i Åre kommun, 2019. Expertutlåtande Marie
B. Hagsgård.

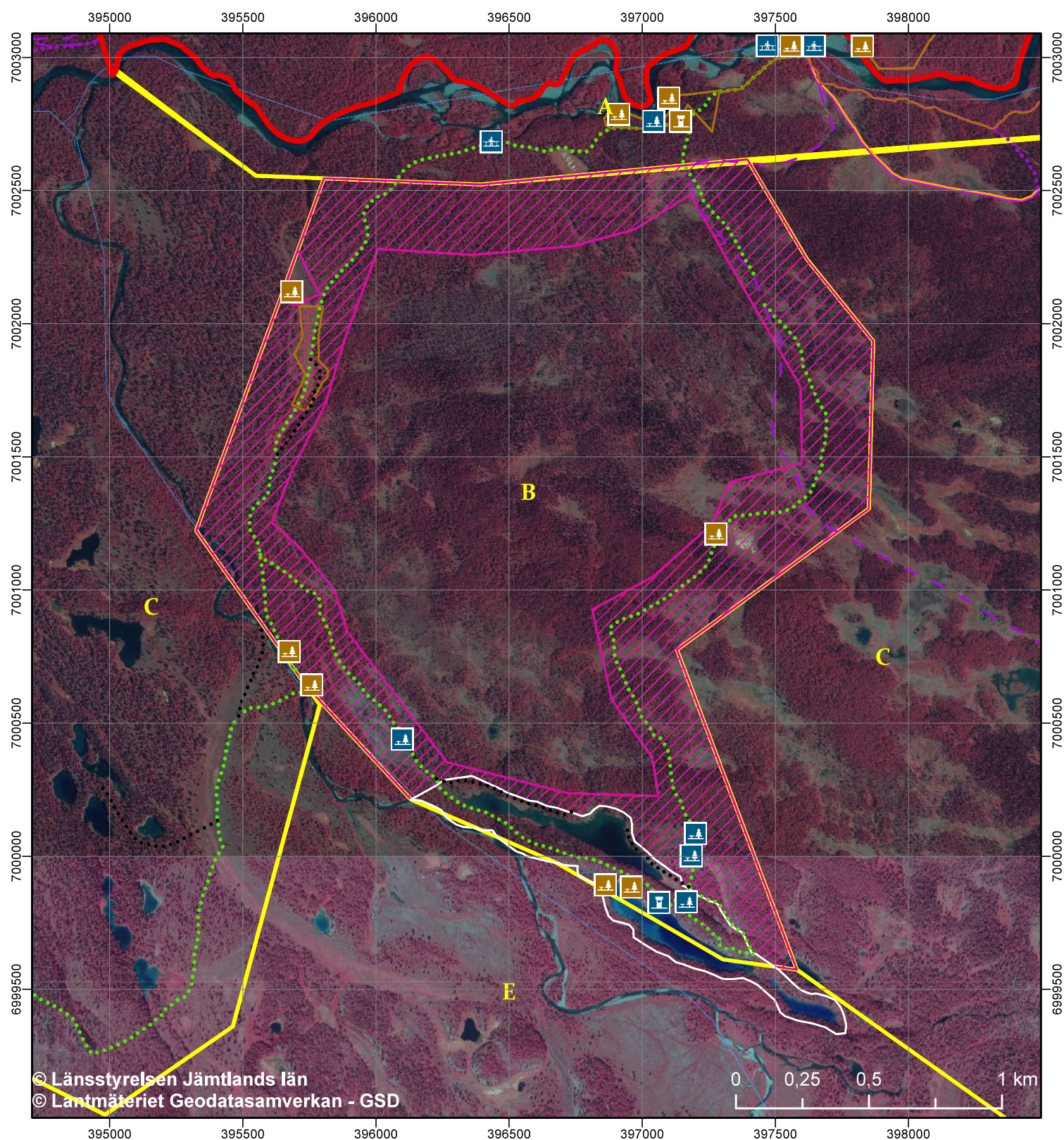
Slitage og egnethet for stier brukt till sykling. En feltstudie og en GIS-modell. NINA Rapport
2020. Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar;
Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C.

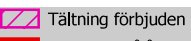
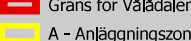
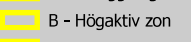
Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län



Naturreservatet Vålådalen

Detalj-karta - Blanktjärn



		
Bro	Vinterled	Tältning förbjuden
		
Utedass	Sommarled	Gräns för Vålådalen naturreservat
		
Rastplats	Reservatsled - Sommar	A - Anläggningszon
		B - Högaktiv zon
Planerat dass	Planerad reservatsled	C - Aktiv zon
		E - Orörd zon
Planerat rastplats	Stig	
		
	Restaurering av markvegetation	
		
	Skötsel av hävdad mark	
		
	Vinterled upplåten för skotertrafik	





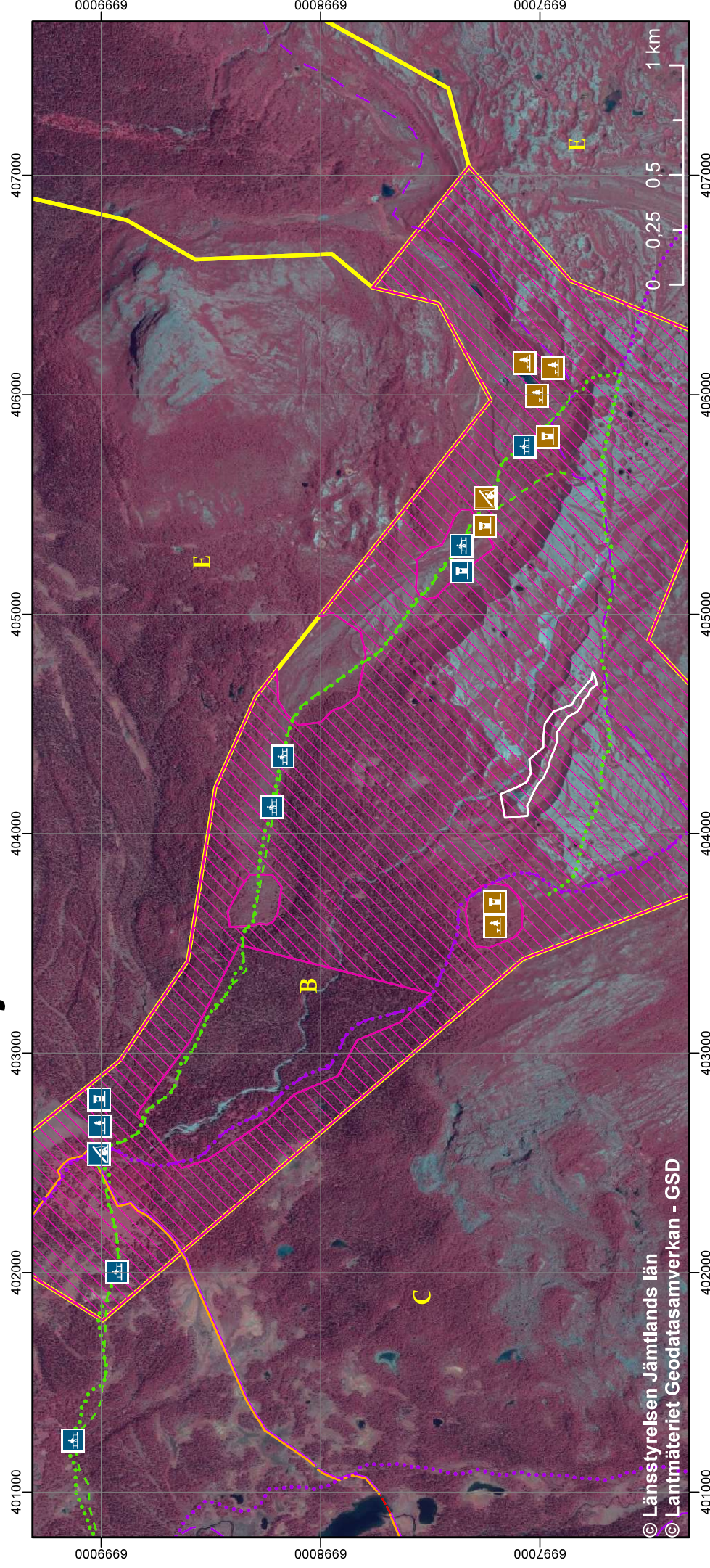
Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturservatet Vålådalen Detalj-karta - Gröndalen

Dnr: 511-7701-2022

Bilaga 5.1.2

2022-10-28



SWEREF 99 TM, Höjdnuror 5 m
Skala: 1:25 000



	Bro		Planerad rastplats		Ruskmärkning		B - Högnktiv zon
	Utedass		Planerat vindskydd		Reservatsled - Vinterled		C - Aktiv zon
	Rastplats		Vinterled upplåten för skotertrafik		Reservatsled - Sommar		E - Örörd zon
	Vindskydd		Vinterled		Restaurering av markvegetation		Gräns för Vålådalen naturservat
	Planerat dass		Sommarled		Tältning förbjöden		

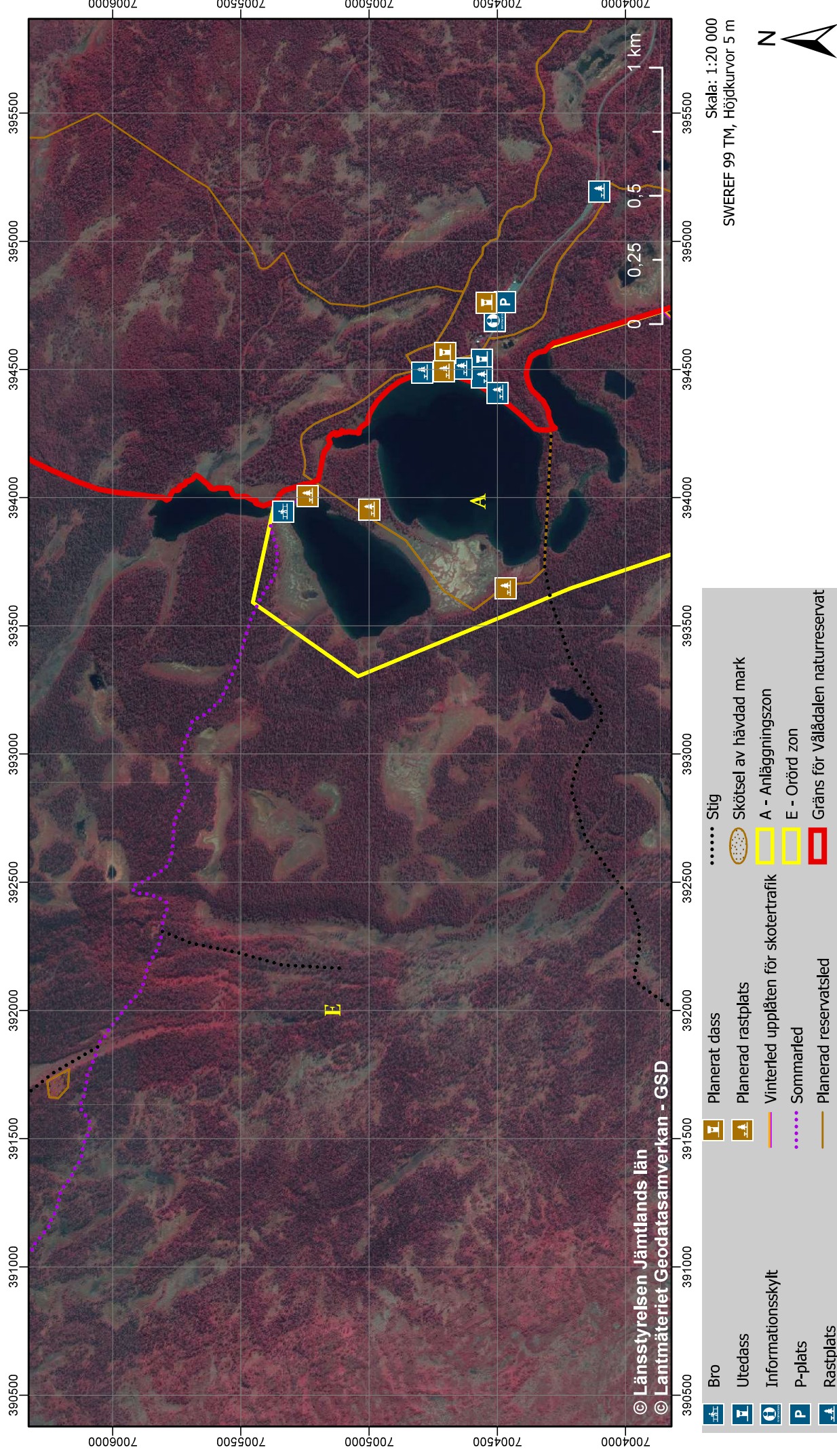


Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturservatet Vålådalen Detalj-karta - Nulltjärnarna

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.3

2022-10-28



Skala: 1:20 000
SWEREF 99 TM, Höjdcurvor 5 m

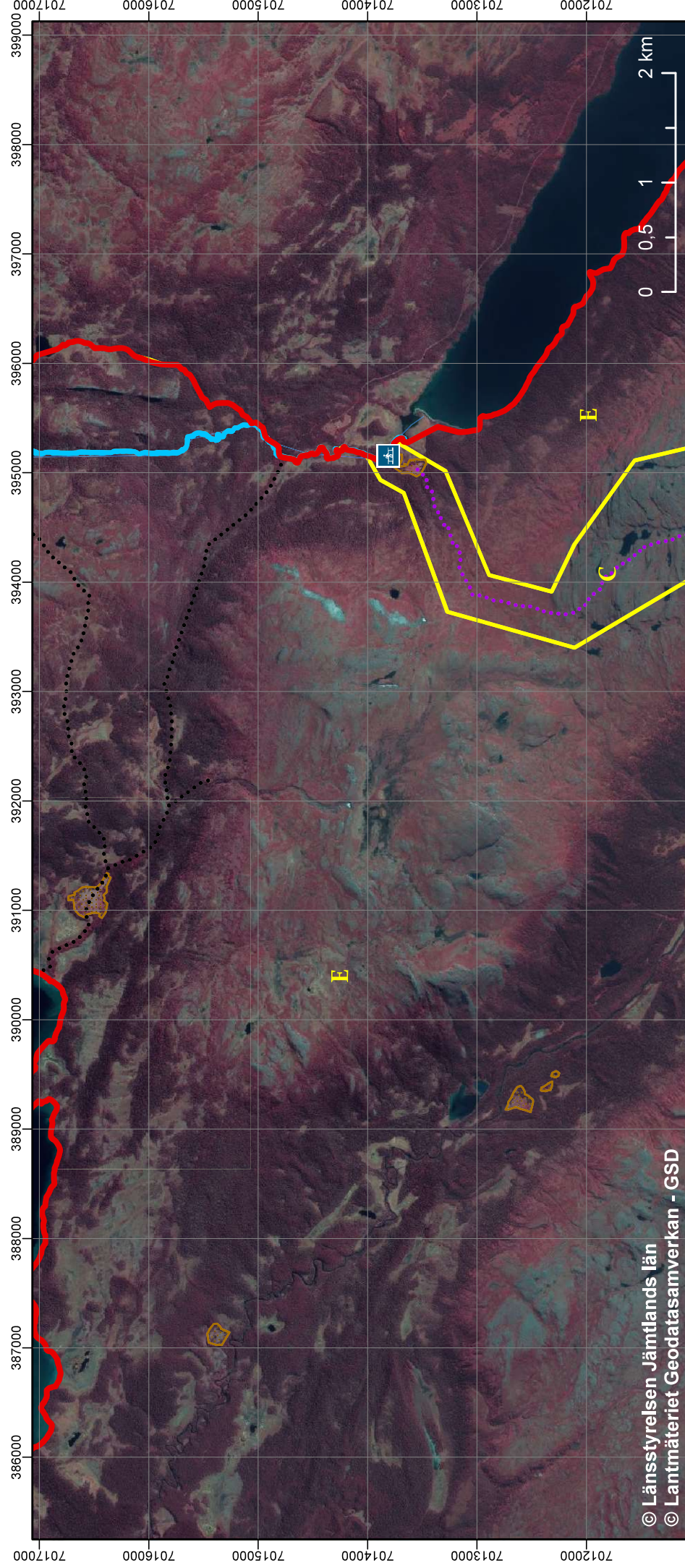


Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturresevatet Vålådalen Detalj-karta - Rekån samt Skårån

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.4

2022-10-28



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

	Tillgänglighetsanpassad anordning		Rastplats		Trappa		Planerad informationsskylt
	Bro		Raststuga		Utsiktsplats		Sommarled
	Utedass		Skylt		Vindskydd		Stig
	Eldstad		Sopkärl		Planerat dass		Vattendrag där restaurering kan genomföras
	Informationsskylt		Tältplats		Planerat rastplats		Skötsel av hävdad mark
	P-plats		Törn		Planerat vindskydd		C - Aktiv zon
							E - Orörd zon
							Gräns för Vålådalen naturreservat

SWEREF 99 TM, Höjddkurvor 5 m
Skala: 1:50 000



Länsstyrelsen
Jämtlands län

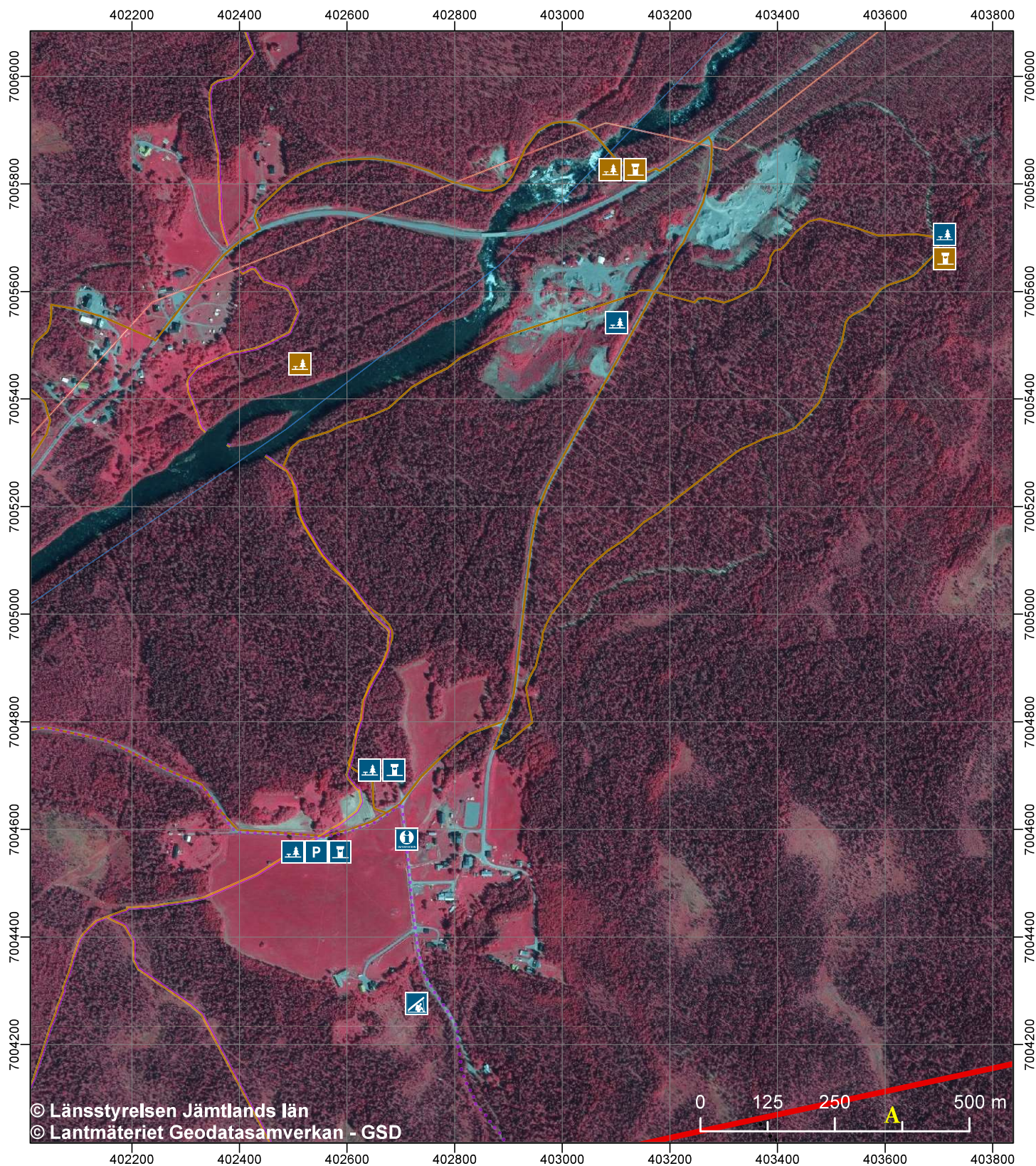
Dnr: 511-7701-2022

Bilaga 5.1.5

2022-10-28

Naturreservatet Vålådalen

Detalj-karta - Vallbo



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

	Utedass		Vindskydd		Stig
	Informationsskylt		Planerat dass		Planerad reservatsled
	P-plats		Planerad rastplats		Väg
	Rastplats		Vinterled upplåten för skotertrafik		Vattendrag
			Sommarled		A - Anläggningszon
					Gräns för Vålådalen naturreservat

Skala: 1:10 000
SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m

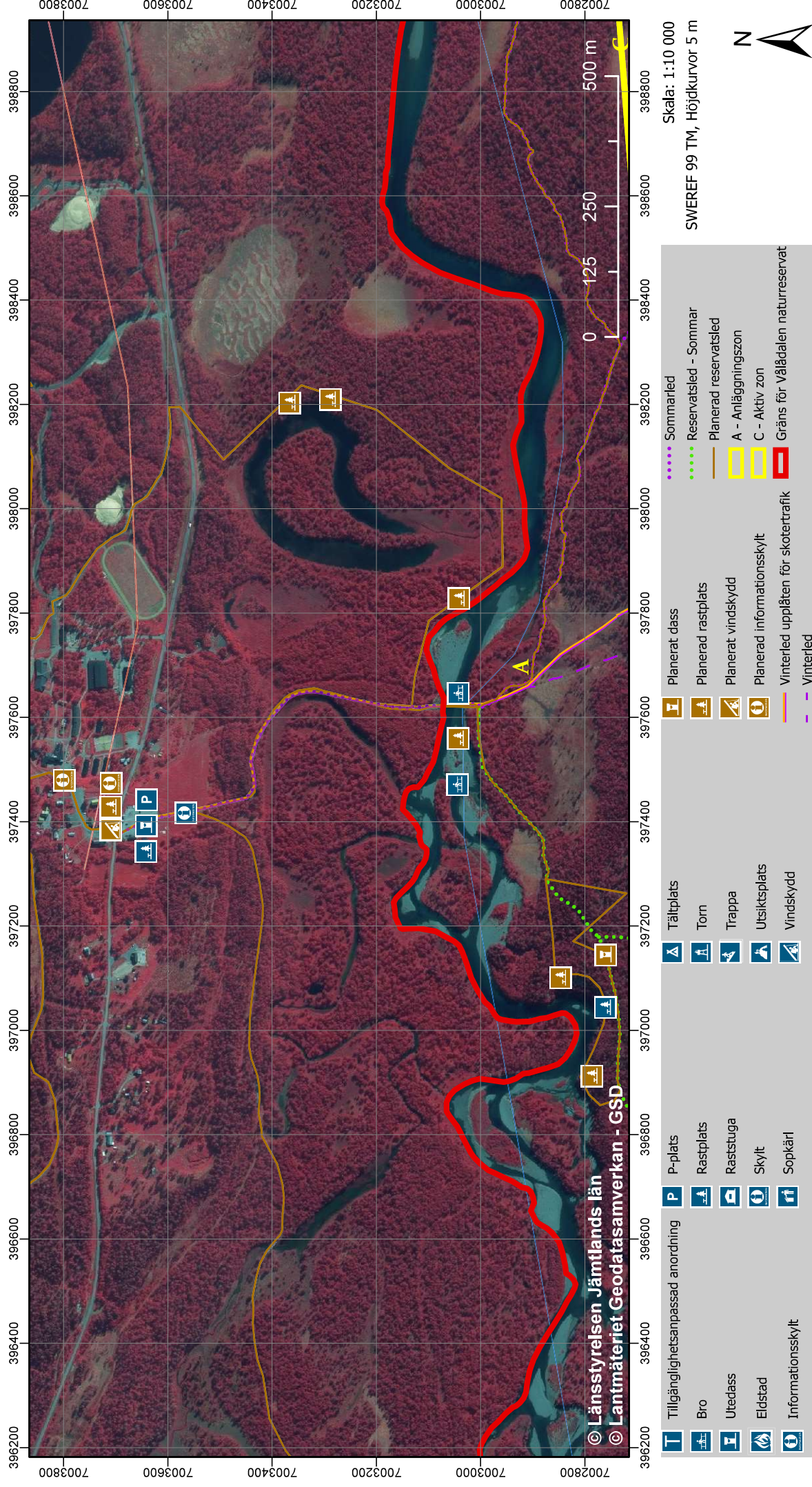




Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturreseptatet Vålådalen Detaljarkarta - Vålådalen

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.6
2022-10-28





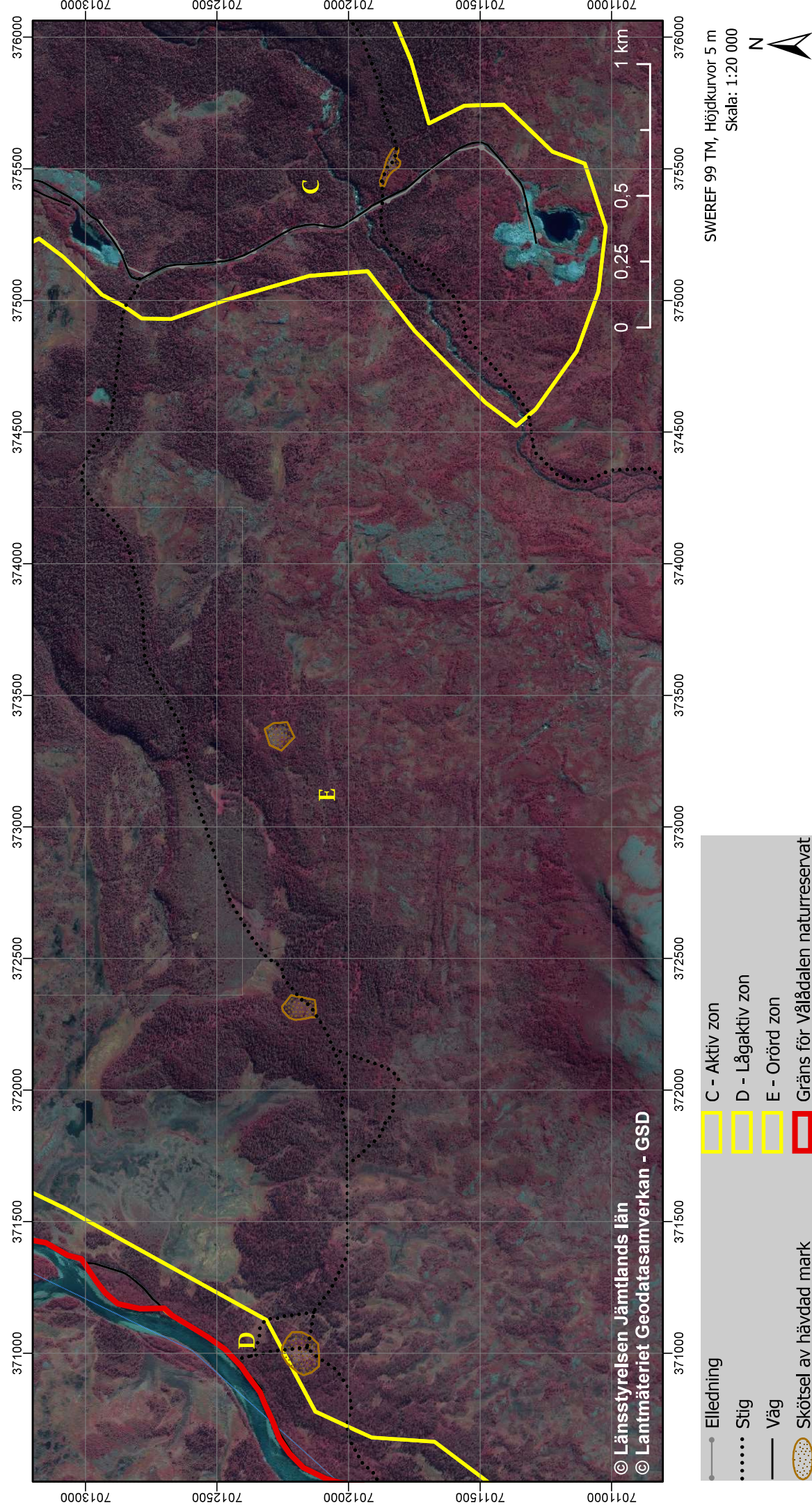
Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturreseptatet Vålådalén

Detaljarkta - Öster-Dalsvallen m.fl öster om Handölan

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.7

2022-10-28

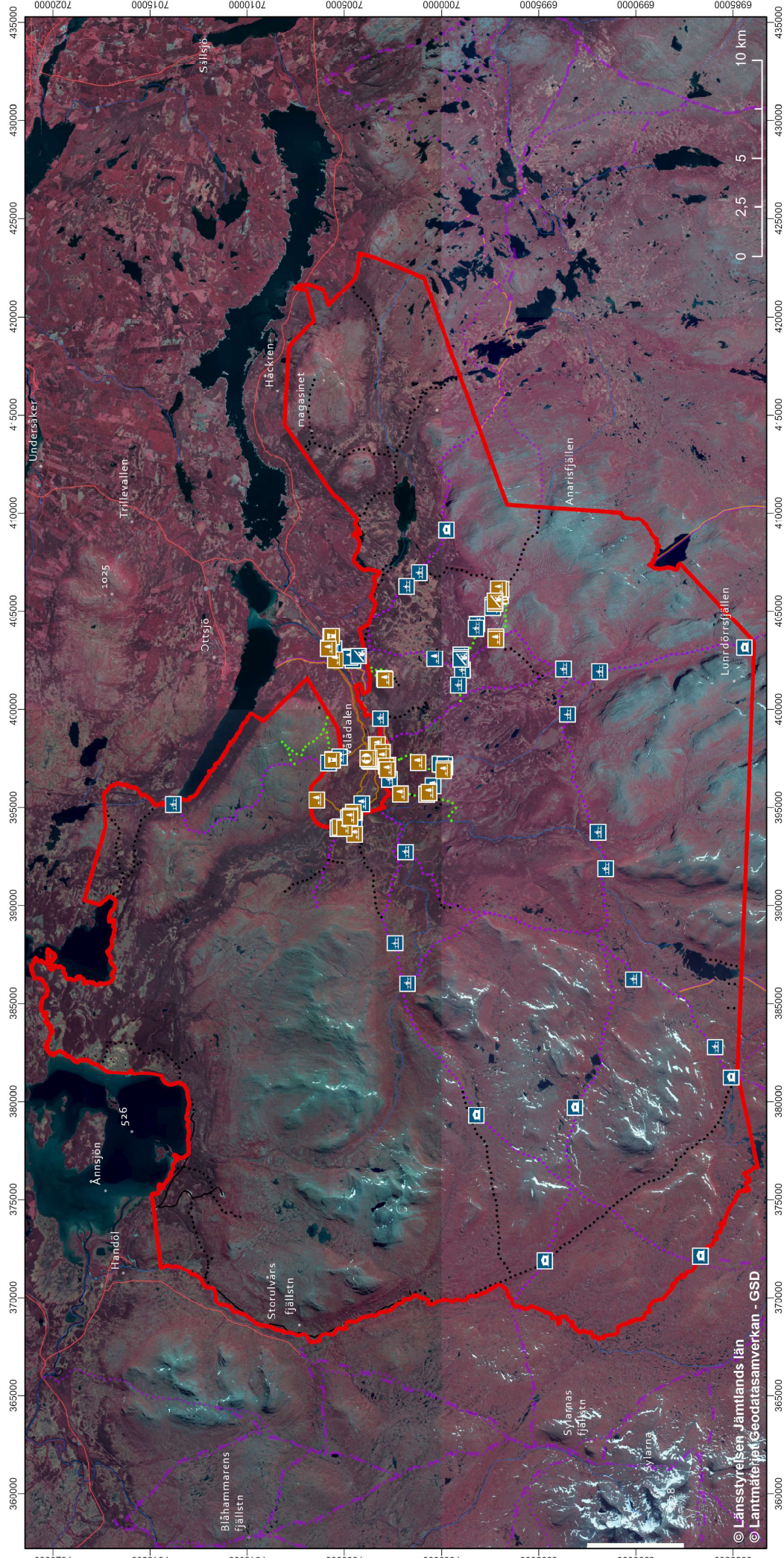




Naturreseptatet Vålådalen

Skötselplankarta - Sommarleder och anläggningar

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.8
2022-10-31



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Bro	Planerat dars	Elledning
Uredass	Planerat rastplats	Stig
Informationsskylt	Planerat vindskydd	Väg
P-plats	Planerat informationskylt	Väg
Rastplats	Sommarled	Vattendrag
Raststuga	Reservatsled - Sommar	Gräns för Vålådalen naturreseptat
Vindskydd	Planerat reservatsled	

Skala: 1:200 000
SWEREF 99 TM, Höjdukur 5 m





Naturservatet Vålådalen

Skötselplankarta vinterleder och anläggningar

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 5.1.9
2022-10-31

